

OLOF PETERSSON

KÅRVALET 69

KÅRVALSUNDERSÖKNINGEN
STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN
GÖTEBORGS UNIVERSITET
DECEMBER 1970

KÄRVALET 69

Uppsats för proseminariet i
statskunskap vid Göteborgs
universitet höstterminen 1970

Olof Petersson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Tabellförteckning	4
Figurförteckning	7
Käll- och litteraturförteckning	8
FÖRORD	11
1. BAKGRUND	12
2. UNDERSÖKNINGEN	16
3. KÅRVALET	24
4. FÖRHÅLLANDEN FÖRE STUDIerna	41
5. FÖRHÅLLANDEN UNDER STUDIerna	52
5.1 Demografiska faktorer	52
5.2 Studieförhållanden	68
5.3 Ekonomiska förhållanden	82
6. FÖRVÄNTADE FÖRHÅLLANDEN EFTER STUDIerna	86
7. ÅSIKTER I STUDENTPOLITISKA FRÅGOR	89
8. ÅSIKTER I ALLMÄNPOLITISKA FRÅGOR	100
9. POLITISKT ENGAGEMANG	116
10. VALDELTAGANDET	127
11. VALET AV KÅRPARTI	134
12. AVSLUTNING	142
Bilaga A: Enkätformuläret	145
" B: Introduktionsbrev och påminnelser	152
" C: Urval, bortfall, bearbetning	156
" D: Kodschema, marginalfrekvenser	176
" E: Tabellbilaga	185

TABELLFÖRTECKNING

Tab nr		Sid
1.1	Mandatfördelningen efter valen vid FFS fullmäktige 1968-70	14
1.2	Antal röster fördelade på i valet deltagande partier	15
2.1	De bearbetade svarens och bortfallets andel av totala urvalet	21
2.2	Konfidensintervall. 95 % konfidensnivå.	22
3.1	Andel av partiernas väljare som bestämt en vecka före valet hur de skulle rösta resp andel som deltagit i partiets valarbete	24
3.2	Bästa information om sitt kärparti	25
3.3	Områden som de röstande anser speciellt positiva hos sina partier	27
3.4	Angiven orsak till varför man inte röstade.	29
3.5	Kärparti de icke-röstande skulle valt om de deltagit i valet	30
3.6	Andel av de icke-röstande som inte vet vilket parti de skulle röstat på om de deltagit i valet efter orsak till icke-röstning	31
3.7	Orsak till icke-röstning efter kärpartisympati	32
3.8	De röstandes åsikt om näst bästa, näst sämsta och sämsta parti	32
3.9	Röstning vid 1968 resp 1969 års kärval. Officiella valstatistiken	34
3.10	Röstning vid 1968 resp 1969 års kärval. Enkätdata 69	35
3.11	De röstandes partival 1969 efter röstning 1968.	36
3.12	Orsak till icke-röstning 1969 efter röstning 1968	36
3.13	De icke-röstandes partisympatier 1969 efter 1969 efter röstning 1968	37
3.14	Kärpartival och valdeltagande 1969 efter valet av parti 1968.	38
3.15	Röstning 1968 efter röstning 1969	39
4.1	Faderns socialgrupp efter de röstandes val av kärparti	41
4.2	De röstandes val av kärparti efter faderns socialgrupp	41
4.3	Valdeltagande efter faderns socialgrupp	42
4.4	Valdeltagande efter faderns utbildning	43
4.5	Valdeltagande efter faderns socialgrupp och faderns utbildning	44
4.6	De röstandes val av kärparti efter faderns utbildning	45
4.6a	De röstandes val av kärparti efter faderns socialgrupp bland dem vilkas fäder har folkskoleutbildning	46
4.7	De röstandes val av kärparti efter faderns socialgrupp bland dem vilkas fäder har realskoleutbildning	46
4.8	Faderns rikspartisympati efter de röstandes val av kärparti	47
4.9	De röstandes val av kärparti efter faderns rikspartisympati	48
4.10	De röstandes val av kärparti efter faderns socialgrupp och faderns rikspartisympati	48
4.11	Valdeltagande efter faderns rikspartisympati	49
4.12	Valdeltagande efter faderns socialgrupp och faderns rikspartisympati	50
5.1	Valdeltagande efter kön och civilstånd	53
5.2	Valdeltagande efter har/har ej barn, kön och civilstånd	55

Tab nr	Sid	
5.3	Åldersfördelning bland röstande och icke-röstande	56
5.4	Valdeltagande efter ålder och kön	57
5.5	Valdeltagande efter ålder, har/har ej barn och civilstånd	57
5.6	Ålder vid studentexamen resp inskrivning samt antal år mellan studentexamen och inskrivning bland röstande och icke-röstande	58
5.7	Valdeltagande efter bostadsform	59
5.8	Valdeltagande efter bostadens lokalisering	60
5.9	Valdeltagande efter bostadsform och missnöje med bostadssituationen	61
5.10	Könsfördelning efter de röstandes val av kårparti	62
5.11	Civilstånd efter de röstandes val av kårparti	63
5.12	Har/har ej barn efter de röstandes val av kårparti	63
5.13	Kårparti efter civilstånd bland de röstande med barn	64
5.14	Ålder efter de röstandes val av kårparti	64
5.15	Bostadsform efter de röstandes val av kårparti	65
5.16	De röstandes val av kårparti efter bostadens lokalisering	65
5.17	Missnöje med sin bostadssituation efter valet av kårparti	67
5.18	Valdeltagande efter om man studerar aktivt eller ej med kontroll för civilstånd och ålder	68
5.19	Studerar aktivt eller ej efter de röstandes val av kårparti	69
5.20	Valdeltagande efter ålder och antal terminer vid universitetet	71
5.20a	Avsedd examen efter de röstandes val av kårparti	73
5.21	De röstandes val av kårparti efter fakultet	74
5.22	Valdeltagande efter fakultet och kön	75
5.23	Valdeltagande efter avsedd examen och om man studerar aktivt eller ej	76
5.24	Valdeltagande efter antal avlagda betyg per aktiv studieterm	77
5.25	Självuppskattad studieframgång efter antal betyg per aktiv termin	78
5.26	Valdeltagande efter självuppskattad studieframgång och antal betyg per aktiv termin	79
5.27	Självuppskattad studieframgång efter de röstandes val av kårparti	80
5.28	Kårpartierna rangordnade efter väljarnas självuppskattade studieframgång	81
5.29	Valdeltagande efter huvudsaklig studiefinansiering	82
5.30	Valdeltagande efter förvärvsarbete under terminen	82
5.31	Valdeltagande efter bedömning av sin ekonomiska situation och efter huvudsaklig studiefinansiering	83
5.32	Huvudsaklig studiefinansiering efter de röstandes val av kårparti	84
5.33	Förvärvsarbete under terminen efter de röstandes val av kårparti	84
5.34	Bedömning av sin ekonomiska situation efter de röstandes val av kårparti	85
6.1	Valdeltagande efter om man bestämt yrke efter studierna	86
6.2	Om man bestämt yrke eller ej efter de röstandes val av kårparti	86
6.3	Valdeltagande efter yrkesinriktning	87
6.4	Yrkesinriktning efter de röstandes val av kårparti	87
6.5	Valdeltagande efter bedömningen av arbetsmarknadsutsikterna	88

Tab nr	Sid
6.6	88
7.1	90
7.2	91
7.3	92
7.4	93
7.5	94
7.6	95
7.7	95
7.8	96
7.9	96
7.10	97
8.1	100
8.2	101
8.3	101
8.4	102
8.5	105
8.6	106
8.7	107
8.8	110
8.9	112
8.10	114
9.1	117
9.2	117
9.3	118
9.4	119
9.5	120
9.6	120
9.7	121

Tab nr	Sid
9.8	Andel av de icke-röstande som angett 'ointresse', 'för liten information' m m som orsak till icke-röst- ning efter intresse för kår- resp allmänpolitik 122
9.9	Andel av de icke-röstande som angett 'inställning till kårpartierna eller kårpolitiken' som orsak till icke-röstning efter intresse för kår- resp allmänpol. 123
9.10	Andel med angiven vänsteruppfattning efter intresse för kår- resp allmänpolitik 125
9.11	Andel med angiven högeruppfattning efter intresse för kår- resp allmänpolitik 125
9.12	Resp kårpartis andel av de röstande efter intresse för kår- resp allmänpolitik 126
10.1	Andel studenter som har barn efter intresse för kår- resp allmänpolitik 128
10.2	Andel gifta med icke-studerande efter intresse för kår- resp allmänpolitik 129
10.3	Genomsnittsålder efter intresse för kår- resp allmän- politik 129
10.4	Andel som bor i egen lägenhet efter intresse för kår- resp allmänpolitik 129
10.5	Andel som förvärvsarbetar i stället för studerar aktivt efter intresse för kår- resp allmänpolitik 130
10.6	Andel som bor i studentbostad efter intresse för kår- resp allmänpolitik 131
10.7	Andel som tillbringat 1-2 terminer vid universitetet efter intresse för kår- resp allmänpolitik 131
11.1	Styrelsens resp oppositionens andel av valmanskåren 1968-1970. 136
11.2	Politiskt engagemang, åsikter i student- resp allmän- politiska frågor efter tvåblockssympati 139

FIGURFÖRTECKNING

Fig nr	Sid
1.1	Andel röstande i kårvalen vid landets fem stora stu- dentkåren 13
3.1	Partiernas inbördes relationer 33
5.1	Valdeltagande efter antal terminer vid universitetet 70
5.2	Valdeltagande efter hur man anser sig klara sina studier 78
8.1	Partiernas relationer efter väljarnas självuppskattade vänster-högeruppfattning 103
8.2	Åsikt om huruvida USA omedelbart bör lämna Vietnam efter självuppskattad vänster-högeruppfattning 109
8.3	Inställning till ASEAN:s medverkan i Cabora Bassa-pro- jektet efter självuppskattad vänster-högeruppfattning 109
8.4	Inställning till dagens svenska samhälle efter själv- uppskattad vänster-högeruppfattning 111
8.5	Valdeltagande efter självuppskattad vänster-högerupp- fattning 115
9.1	Intresse för kårpolitik efter själv- uppskattad vänster-högeruppfattning 124
9.2	Intresse för allmänpolitik efter självuppskattad vänster-högeruppfattning 124

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

TRYCKTA KÄLLOR

- Göran Albinsson m fl: *Näringslivet utmanat. En SNS-undersökning av studentkritik mot företag och samhälle.* Uddevalla 1969.
- Erik Allardt: *Studenter och politik i sociologiskt perspektiv.* Nordisk Forum - tidsskrift för universitets- och forskningspolitik 5-6 1968 sid 338-345.
- Philip Altbach: *A Select Bibliography on Students, Politics, and Higher Education.* Center for International Affairs, Harvard University, September 1967.
- Ingemar Böök: *Kandidat Dahlbom; aspekter på studentaktivistens politiska socialisation.* Sociologisk forskning 3 1968 sid 191-209.
- Angus Campbell m fl: *The American Voter.* New York 1960.
- Angus Campbell m fl: *Elections and the Political Order.* New York 1966.
- Gösta Carlsson - Bengt Gesser: *Universities as Selecting and Socializing Agents: Some Recent Swedish Data.* Acta Sociologica vol 9 fasc 1-2 1965 sid 25-39.
- Robert A Dahl: *Modern politisk analys.* Stockholm 1968.
- Edward C Dreyer - Walter A Rosenbaum (red): *Political Opinion and Electoral Behavior.* Belmont 1967.
- Jan-Magnus Jansson (red): *Studier i finländsk politik.* Falkenberg 1968.
- M Kent Jennings - L Harmon Zeigler: *The Electoral Process.* Englewood Cliffs 1966.
- Arthur Kornhauser - Harold L Sheppard - Albert J Mayer: *When Labor Votes. A Study of Auto Workers.* New York 1956.
- Walter Korpi: *Vänsterstudenterna: barn av borgare eller proletariat?* Sociologisk forskning 4 1969 sid 268-296.
- Leif Lewin: *Folket och eliterna.* Stockholm 1970.
- Lennart Månsson: *Rikspolitiska och lokalpolitiska attityder. Några resultat från en intervjuundersökning vid 1966 års kommunalval.* Statsvetenskaplig Tidskrift 1 1970 sid 1-34.
- Seymour Martin Lipset (red): *Student Politics.* New York 1967.
- Byron G Massialas: *Education and the Political System.* Reading 1969.
- Gunnar Sjöblom: *Party Strategies in a Multiparty System.* Lund 1968.

Students and Politics. Daedalus vol 97, no 1, Winter 1968.

Bo Särnlvik: *Political Stability and Change in the Swedish Electorate*. Scandinavian Political Studies vol 1 1966 sid 188-222

Bo Särnlvik: *Party Politics and Electoral Opinion Formation: A Study of Issues in Swedish Politics 1956-1960*. Scandinavian Political Studies vol 2 1967 sid 167-202

Bo Särnlvik: *Partibyten som mått på avstånd och dimensioner i partisystemet*. Sociologisk forskning 1 1968 sid 35-80

Bo Särnlvik: *Socioeconomic Determinants of Voting Behavior in the Swedish Electorate*. Comparative Political Studies vol 2 no 1, April 1969.

TIDNINGAR OCH TIDSKRIFTER

Aftonbladet

Göteborgs-Tidningen

Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning

Göteborgske Spionen

OTRYCKTA KÄLLOR

a) Kårvalsundersökningens stencilserie

1. Sven Algotsson - Olof Petersson - Håkan Svensson: *Kårvalet 68. Valet 1968 till fullmäktige vid Filosofiska Fakulteternas Studentförening i Göteborg. En enkätundersökning*. Uppsats för proseminariet i statskunskap vid Göteborgs universitet höstterminen 1968. (December 1968, 82 sid + bil.)
2. *Bakgrundsmaterial till Kårvalsundersökningen 1968*. (December 1968, 22 sid.)
3. Sven Algotsson - Olof Petersson - Håkan Svensson: *Inför kårvalet 69. Modell, frågeställningar och förslag till frågeformulär*. Uppsats för proseminariet i statskunskap vid Göteborgs universitet vårterminen 1969. (April 1969, 22 sid + bil.)
4. *Kodbok*. Kårvalsundersökningen 1969. (Juni 1969, 22 sid.)
5. *Arbetsrapport*. (Januari 1970, 16 sid.)
6. Olof Petersson: *Litteraturgenomgång*. (Mars 1970, 31 sid.)

b) Övrigt otryckt material

Filosofiska Fakulteternas Studentförening, valnämnden. Diverse protokoll och handlingar. (Stenciler)

Birgit Fredriksson: *Politiska sympatier hos svenska studenter*. Sociologiska institutionen Stockholms universitet. (Manuskript) 1969.

ISR - ett system för datalagring (databank), datamanipulation, statistisk analys. Göteborgs datacentral för forskning och högre utbildning. (Stencil)

OSIRIS. *Users Manual*. Inter-University Consortium for Political Research. The University of Michigan, Ann Arbor. Sept 1, 1969. Level III, GUC Version. (Dataprint)

P.M. *Angående den vid 1958 års valstatistik förekommande sociala yrkesgrupperingen m m.* (Stencil)

C A Christer Persson: *Grafisk metod för förutsägelse av partianslutna personers röstning vid två 'politiska frågor' samtidigt avgörande*. Uppsats för proseminariet i statsvetenskap vårterminen 1970. (Stencil)

Studenterna vid Åbo Akademi och presidentvalet 1968. Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. (Stencil) 1967.

Studentpolitik 1969. Frågeformulär. Avdelningen för sociologi Umeå universitet. (Stencil)

Greta Swärd m fl: *Studentekonomiska undersökningen 1968*. Sociologiska institutionen Lunds universitet. December 1968. (Stencil)

Bo Särllvik: *Electoral Behavior in the Swedish Multiparty System*. (Stencil) 1970.

Valet 1968. En redogörelse för statistiska centralbyråns och Göteborgs universitets statsvetenskapliga institutions intervjuundersökning vid andrakammarvalet 1968. Representationsundersökningen - dokumentation och meddelanden. (Stencil)

FÖRORD

Fältarbetet och kodningen av det insamlade materialet har utförts av Sven Algotsson, Håkan Svensson och mig. Databearbetningen och författandet av denna uppsats är dock i huvudsak mitt verk.

När jag nu ensam står som författare till uppsatsen står jag således i tacksamhetsskuld till Sven och Håkan, inte bara för deras arbete med att samla in och koda materialet och inte bara för utkastet till kapitel 1 och 6 och bilaga C, utan också för deras värdefulla kritik av manuskriptet, all annan hjälp inte att förglömma.

Ansvaret för uppsatsen i dess föreliggande form bär naturligtvis jag ensam.

Beslutet om hur många namn som skulle stå på omslaget fattades vid en tidpunkt då flera stenciler redan var utskrivna. Detta har medfört att manuskriptets ursprungliga "vi"-form har behållits.

Olof Petersson

Utgifterna för tryckning av enkätformulär och svarskuvert samt för svarsporto har täckts av ett anslag ur Paul och Maria Berghaus donationsfond, studentandelen.

1. BAKGRUND

Denna uppsats avser att behandla väljarbeteendet vid kårvalet i Göteborg 1969. I centrum för intresset kommer att stå valdeltagandet och de röstandes val av kårparti. En närmare redogörelse för undersökningens uppläggning följer i kapitel 2. I detta inledande kapitel ska vi först ge en bakgrund till valet genom att skissera den institutionella ramen samt de i valet uppträdande partierna.

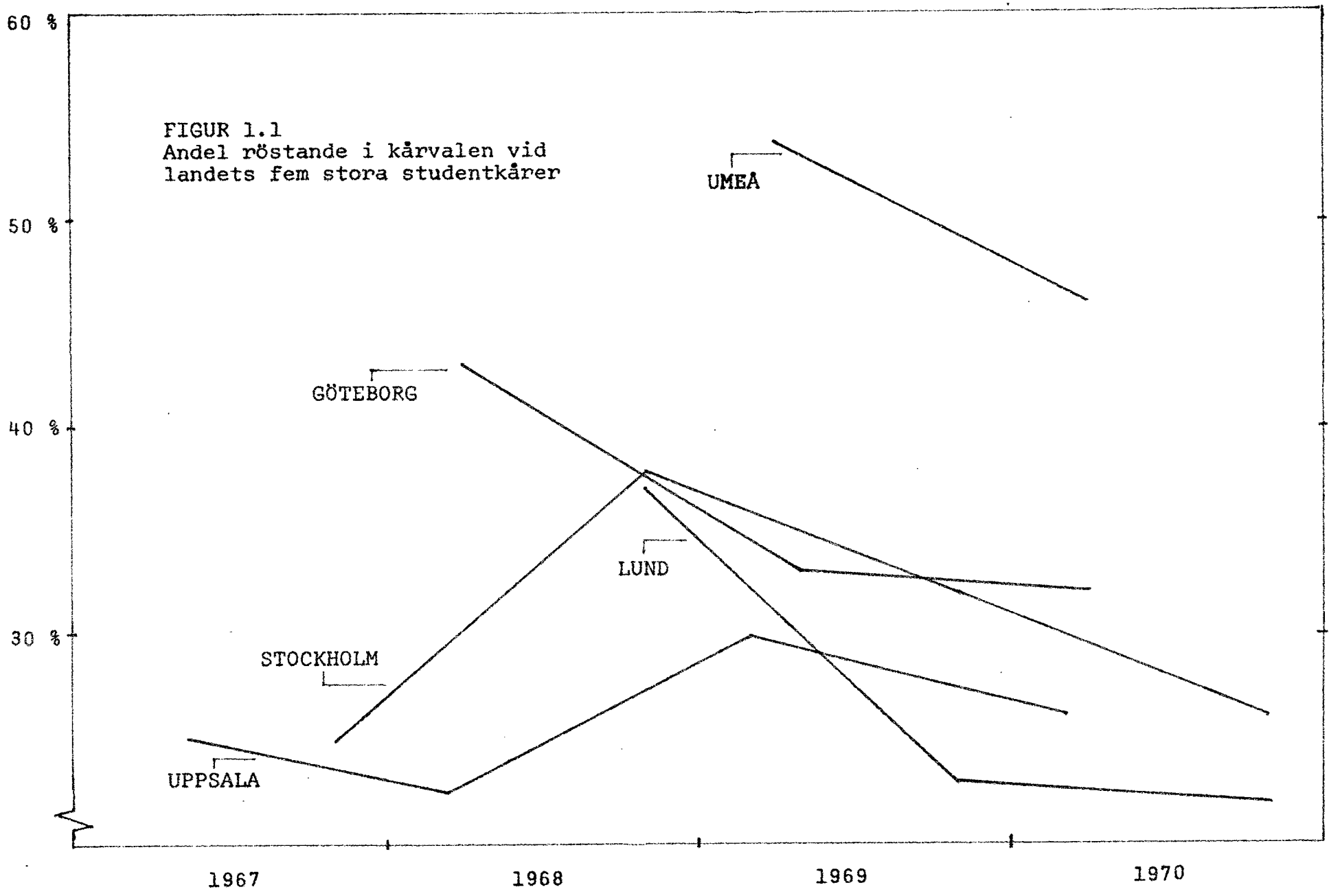
Alla som studerar vid universitet och högskolor i Sverige är genom lag obligatoriskt anslutna till utbildningsanstaltens studentkår. Medlemskapet är en förutsättning för att få tentera. Studentkåreerna har rätt att ta ut terminsavgifter av de studerande. Avgifterna används för att finansiera studenthälsovård, bostadsbyggande och till att avlöna anställda förtroendemän, sekreterare m m.

På de stora universitetsorterna finns många olika studentkårer med mycket varierande medlemsantal. Dessa är oftast sammanslutna i en gemensam organisation som främst sysslar med hälsovård och bostadsbyggande för de studerande. Deras ekonomi bygger på kårernas uttaxeringsrätt. I Göteborg heter denna organisation Göteborgs Förenade Studentkårer.

Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) är en sammanslutning av ett antal av landets olika student- och elevkårer vid eftergymnasiala utbildningsanstalter. Ett 80-tal elevkårer är anslutna. Majoriteten av dessa är mycket små och universitetsorternas kårer dominerar därför organisationen.

Under det senaste åren har man livligt debatterat SFS vara eller inte vara. Inom många studentkårer har rests förslag på utträde ur SFS. En del kårer, både större och mindre, har också lämnat organisationen.

Under 1960-talets andra hälft infördes vid de stora studentkåreerna fullmäktigesystem. Högsta beslutande organ här är en församling som väljs en gång årligen genom val där varje kårmedlem har en röst. Valdeltagandet för de stora kårerna i Umeå, Uppsala, Stockholm, Göteborg och Lund presenteras i figur 1.1.

Som framgår av figuren har valdeltagandet legat mellan 20 och 55 procent under de aktuella åren. Det är märkbart hur valdeltagandet nådde en kulmen 1968-69, varefter andelen röstande sjunkit vid samtliga val.

Den största kåren i Göteborg är Filosofiska Fakulteternas Studentförening (FFS). Sedan 1968 äger varje år rum val till FFS fullmäktige.¹⁾ Som framgår av tabell 1.1 har partisystemet ännu inte stabiliserats. Nio olika partier har under tre år tävlat om fullmäktiges 40 mandat. Bara ett parti, Fria Studenter, har deltagit i alla tre valen.

TABELL 1.1

Mandatfördelningen efter valen till FFS fullmäktige 1968-70

	förkort- ning	antal mandat		
		1968	1969	1970
Allmänna Trivselpartiet	ATP	-	2	-
Clarté		-	-	7
Fria Studenter	FS	11	9	11
Kåraktivisterna	KA	11	-	-
Oberoende Studenter	OBS	-	9	11
Obundna Kårpartiet	OP	12	-	-
Radikala Demokrater	RaD	-	5	4
Socialisterna	Soc	-	5	7
Studerande för ett demokratiskt samhälle SDS		6	10	-
	SUMMA:	40	40	40

I 1969 års val deltog sex partier. Vi ska kortfattat försöka ange deras åsikter i några av de i valet viktigaste frågorna. Karakteristiken blir med nödvändighet summarisk och har enbart ett allmänt orienterande syfte.²⁾

KÄROBLIGATORIET:

Samtliga partier vill avskaffa kårobligatoriet.

1) Vad avser valsysteemets formella utformning, se t ex Kårvalet 68 sid 1 f.

2) Beskrivningen bygger på en genomgång av Göteborgske Spionens valnummer, partiprogram och flygblad.

INSTÄLLNING TILL SFS

- ATP Kritiska till SFS. Medlemskapet bör övervägas.
 FS
 OBS Omorganisera SFS.
 RaD
 Soc Omorganisera SFS.
 SDS FFS bör omedelbart lämna SFS.

INSTÄLLNING TILL UKAS-PUKAS

- ATP
 FS Accepterar inte PUKAS, men vi kan inte upphäva PUKAS.
 OBS PUKAS-systemet felaktigt. Kräver ny reform.
 RaD Kan inte acceptera PUKAS.
 Soc PUKAS betydligt bättre än UKAS. Accepterar reformen som ett provisorium.
 SDS Stoppa UKAS.

INSTÄLLNING TILL POLITISERING AV STUDENTKÅREN OCH OM STUDENTKÅREN BÖR FÅ ANTA UTRIKESPOLITISKT UTTALANDE

- ATP Inga utrikespolitiska uttalanden i kårens namn. Mot politisering av kåren.
 FS Inga utrikespolitiska uttalanden i kårens namn.
 OBS Uttalanden kan göras i speciella fall om de stöds av en mycket stor majoritet.
 RaD Rätt att göra uttalanden.
 Soc För politisering av kåren.
 SDS Kåren ska kunna ta utrikespolitiska uttalanden.

Valet förrättades 23-24 april 1969 och utföll på följande sätt:

TABELL 1.2

Antal röster fördelade på i valet deltagande partier

Allmänna Trivselpartiet	196 röster	5.3 %
Fria Studenter	786 "	21.4 "
Oberoende Studenter	780 "	21.2 "
Radikala Demokraterna	487 "	13.3 "
Socialisterna	494 "	13.5 "
Studerande för ett demokratiskt samh.	882 "	24.0 "
blankt	49 "	1.3 "
	SUMMA 3674 röster	100.0 %
Valdeltagande: 32.9 %. Antal ogiltiga röster: 29.		

Källa: FFS valstatistik

2. UNDERSÖKNINGEN

De två huvudfrågeställningarna vid kårvalsundersökningen är:

1. Vad orsakar att somliga deltar i kårval och andra inte?
2. Vad bestämmer att man röstar på ett visst parti?¹⁾

Tidigare har förf gjort en enkätundersökning vid FFS kårval 1968. Resultatet presenterades i en uppsats för proseminariet i statskunskap i december 1968.²⁾ Syftet var att "beskriva skillnader mellan dem som röstade och dem som inte röstade vid kårvalet och skillnader mellan de röstande på de olika partierna"³⁾. Till grund för undersökningen låg två urval. Det ena, A-urvalet, omfattade samtliga röstande. Dessa fick sig tilldelat ett enkätformulär vid valtillfället. Det andra urvalet, B-urvalet, omfattade var tionde icke-röstande. Till dessa utsändes formulären per post. Bortfallet i båda urvalen var omkring 25 procent. Antal bearbetade svar var i A-urvalet 2830, i B-urvalet 322 st. Uppgifterna för de icke-röstande bygger således på ett relativt litet material. I resultatredovisningen redovisades svarsfördelningen på de fyra kårpartierna, samtliga röstande samt de icke-röstande. Följande områden behandlades: social bakgrund, studieförhållanden, valhandlingen, rikspartisimpatier, dagstidningar, medlemskap i studentföreningar, aktiviteter i studentkårssammanhang, inställning till kårfunktionärerna och studentkåren samt åsikter i vissa studentpolitiska frågor. Några generella slutsatser drog vi inte av resultaten utan sammanfattade bara de allra starkaste sambanden mellan väljarbeteendet och de undersökta variablerna. De starkaste sambanden med deltagande i kårvalet fann vi bland variabler som mätte politisk aktivitet av olika slag (medlemskap i studentförening, innehav av förtroendeuppdrag etc) medan åsikter i såväl kårfrågor som allmänpolitiska frågor endast gav svagt utslag. Valdel-

1) Sven Algotsson, Olof Petersson, Håkan Svensson: Valet 1968 till fullmäktige vid filosofiska fakulteternas studentförening i Göteborg. En enkätundersökning. Uppsats för proseminariet vid Göteborgs universitet höstterminen 1968. Stencil. (cit *Kårvalet 68*), sid 4.

2) *Kårvalet 68*

3) *Kårvalet 68* sid 5

tagandet var lägre bland vissa grupper av studenter, t ex kvinnor, förvärvsarbetande mer än halvtid och språkstudenter. När det gällde val av kärparti fanns endast svagare samband med olika sociala bakgrundsvariabler och intresse för politik. Däremot var det stora skillnader mellan inställning i vissa kärpolitiska frågor och, framför allt, rikspartisympati.

Innan vi genomförde 1969 års undersökning förde vi vidare diskussioner på grundval av kärvalsundersökningen 1968. Resultatet presenterades i en seminarieuppsats i statskunskap i april 1969.¹⁾ Denna innehöll bl a resonemang kring faktorer som påverkar det politiska beteendet vid kärval. Uppsatsen avslutades med ett utkast till enkätformulär. En hel del förändringar gjordes i detta utkast varför uppsatsens resonemang inte i alla delar är relevanta längre.

Dispositionen av denna uppsats har bestämts av forskningsläget inom det aktuella området. Speciella kärvalsstudier har oss veterligt inte utförts borträknat vår egen vid 1968 års val i Göteborg. Det har gjort att vi inte ansett oss kunna formulera bestämda hypoteser som vi testat på vårt material. Kunskapen om mekanismerna bakom valdeltagandet och valet av parti vid kärvalen har därtill varit alltför ringa. Hade vi försökt formulera hypoteser våren 1969 skulle de antingen blivit mycket allmänna och då svåra att operationalisera eller så hade de på grund av ett för blygsamt faktaunderlag mera fått karaktären av lösa spekulationer.

Därför har denna uppsats i stället snarare en deskriptiv och explorativ karaktär. De två beroende variablerna, valdeltagande och val av kärparti, är identiska med dem i 1968 års undersökning. Skillnaden ligger däremot i behandlingen av de oberoende variablerna. De svagheter som vidlät den tidigare undersökningen i form av svåröverskådlighet och frånvaro av samlat grepp har vi här försökt råda bot mot genom att ge en mer systematisk gruppering av de tänkbara faktorer som påverkar valbeteendet. Dessa faktorer har delats in i sex huvudgrupper för vilka vi strax ska redogöra mer noggrant och vilka utgör uppsatsens stomme.

En första grov indelning av tänkbara orsaksfaktorer i två klasser

1) *Inför kärvalet 69*. Modell, frågeställningar och förslag till frågeformulär. Uppsats för proseminariet i statskunskap vid Göteborgs universitet vårterminen 1969. (Stencil)

är å ena sidan faktorer som mäter de tillfrågades levnadssituation, studieförhållanden, demografiska karaktäristika etc och å andra sidan faktorer som är uttryck för politiska åsikter och attityder, intresse för politiska frågor osv. En sådan indelning har gjorts, men därefter har vi delat in de bägge grupperna i vardera tre undergrupper.

Klassificeringen av den första huvudgruppen faktorer, de sociala variablerna, sker efter ett näraliggande kriterium. Eftersom vår undersökningspopulation består av individer med i flera avseenden homogen social situation (universitetsstuderande i tjugo-trettio-årsåldern) är det högst rimligt att för sig studera variabler som är mått på situationen *före* studierna, *under* och förväntade förhållanden *efter* studierna. Det bör genast påpekas att gränserna mellan dessa kategorier inte är knivskarpa, alldeles särskilt inte mellan den andra och den tredje. Det yrke man väntar sig att syssla med efter studierna torde ju vara avhängigt studieinriktningen (som behandlas i den andra kategorin). Likaså finns det en skillnad mellan kategori två å ena och ett och tre å den andra sidan. Frågorna om förhållandena under studierna rör den aktuella situationen, de två andra förfluten tid resp framtid. Det föreligger här alltså en viss skillnad i mätavseende. Eftersom vi i vårt urval också har med studenter som står i början av sina studier, sådana som just är i färd att lämna universitetet osv kan vi följande sedan i analysen kontrollera för studietidens effekt. Vi ska även notera att fyra av variablerna är av en något annorlunda karaktär. Medan de övriga frågorna mäter faktisk levnadssituation, utgör de fyra mått på den egna *bedömningen* av sin situation (avseende bostadssituation, studier, ekonomi och arbetsmarknadsutsikter). Karaktären av 'åsiktsfrågor' är visserligen ett argument för att de bör föras till den andra stora huvudgruppen (åsikter i politiska frågor etc), men då får man å andra sidan tänja begreppet 'politisk' till bristningsgränsen. Vi har stannat för att föra dem till den första gruppen och behandla dem i anslutning till motsvarande mått på de faktiska förhållandena. Vi har således, hittills, följande tre grupper av faktorer:

1. FÖRHÅLLANDEN FÖRE STUDIERNA

Som mått på den sociala ställningen före studierna använder vi i första hand faderns socialgrupp, kompletterad med faderns utbild-

ning. Vi undersöker också vilken inverkan föräldrarnas rikspolitiska preferenser har på valbeteendet vid kårval.

2. FÖRHÅLLANDEN UNDER STUDIERNA

För överskådligheten skull har vi delat in dessa faktorer i tre undergrupper.

a) Demografiska faktorer

Dessa variabler (kön, civilstånd, barninnehav, ålder, bostad) är naturligtvis inte alla specifika just för studietiden men passar ändå bra att behandla i detta sammanhang.

b) Studieförhållanden

Som mått på ställningen under studietiden och studieinriktningen använder vi följande variabler: om man bedriver aktiva studier eller ej, antal terminer, avsedd examen, ämne/fakultet och antal avlagda betyg per termin.

c) Ekonomiska förhållanden

Dessa variabler (huvudsaklig studiefinansiering och ev. förvärvsarbete) är ämnade att belysa den studieekonomiska sidan av de sociala förhållandena och kompletterar sålunda variablerna som räknades upp under föregående punkt.

3. FÖRVÄNTADE FÖRHÅLLANDEN EFTER STUDIERNA

Hit hör frågor om huruvida man bestämt vilket yrke man ska syssla med efter avslutade studier och i så fall vilket. Som tidigare nämnts mäter en annan fråga den egna bedömningen av sina arbetsmarknadsutsikter.

Den andra stora huvudgruppen av faktorer vi undersöker inrymmer politiska åsikter, politiskt engagemang osv. De frågor och ämnesområden vi bett de tillfrågade ta ställning till delar vi in i dels studentpolitiska, dels allmänpolitiska. Skillnaden mellan studentpolitiska och allmänpolitiska frågor är naturligtvis inte skarp, men ett försök att särskilja dem är ändå av analytiskt intresse. Med studentpolitiska frågor avser vi sådana som genom sitt innehåll har direkt anknytning till studenterna som grupp. Allmänpolitiska frågor har däremot inte någon primär relation

till en viss samhällsgrupp. Vi har således delat in 'åsiktsfrågorna' i tre grupper: för det första bedömning av den egna levnadssituationen, för det andra åsikter i frågor av studentnatur och för det tredje åsikter i allmänpolitiska, 'nationella' frågor. Om man så vill kan man säga att de första är individorienterade, de andra grupp- och de tredje samhällsorienterade.

4. ÅSIKTER I STUDENTPOLITISKA FRÅGOR

Frågor av mer allmän natur är om studenternas fackliga intressen bör tillvaratas bättre och i så fall på vilket sätt samt inställningen till kårfunktionärerna. Det övervägande antalet variabler är dock av issue-karaktär. Bland sakfrågorna som man fått ta ställning till märks: kårobligatoriet, studentkårens rätt att anta ett utrikespolitiskt uttalande, SFS, UKAS och studiemedelsbeloppets storlek.

5. ÅSIKTER I ALLMÄNPOLITISKA FRÅGOR

Huvudmättet här utgörs av den självuppskattade politiska uppfattningen uttryckt i vänster-högertermer. Som komplement används rikspartisynpati, ev förändring i den allmänpolitiska uppfattningen de senaste åren, inställning till dagens svenska samhälle samt åsikter i tre internationella frågor.

6. POLITISKT ENGAGEMANG

Huvudmättet på denna sista variabelkategori är självuppskattat intresse för kårpolitik respektive allmänpolitik. Dessutom används variablerna kännedom om UKAS, besök på ämnesgruppens möten, medlemskap i politisk studentförening.

Resultatredovisningen följer helt detta schema. Inom varje grupp av oberoende variabler undersöker vi i vilken mån det finns samband med de två beroende variablerna valdeltagande resp val av kårparti. Denna uppläggning avslöjar både uppsatsens förtjänst och svaghet. Genom att knyta ett relativt grovmaskigt nät över ett område som täcker de flesta tänkbara orsaksfaktorer av vikt kommer vi med stor sannolikhet att på ett ungefär kunna fastställa inom vilket fält förklaringen till ett visst valbeteende står att finna. Likaså kan vi grovt säga vilka av de undersökta

faktorerna som sannolikt är av mindre intresse i detta sammanhang. Däremot kommer det att ligga utanför uppsatsens ram att ge en mer detaljerad analys av de viktigaste orsaksvariablerna till röstningen: hur de samvarierar mer i detalj, hur de påverkas av yttre betingelser i olika situationer etc. En sådan djupare analys är tvivelsutan nödvändig för att kunna ge en mer utförlig förklaring till kårvalsprocessen, men som vi tidigare i detta kapitel påpekat anser vi inte att forskningen kommit så långt att det är möjligt att gå direkt på denna uppgift. Vår uppläggning får ses mot denna bakgrund. För att kunna gå vidare måste vi veta *var* vi ska söka närmare och vilka faktorer som överhuvudtaget är mer betydelselösa. Vår 'grovsorterande' analys är således inte tillräcklig, däremot nödvändig.

Till sist ska vi i detta kapitel kortfattat redogöra för den tekniska sidan av undersökningen. En detaljerad beskrivning av urval, bortfall och bearbetning finns i bilaga C.

Den definitiva utformningen av enkätformuläret fastställdes i mitten av april. Formuläret sändes ut till ett systematiskt urval medlemmar i FFS 24 april och var dessa tillhanda 25 april 1969, dagen efter valets avslutande. Urvalet består av var femte medlem som betalat terminsavgiften t o m 2 april. Sammanlagt omfattar urvalet 2225 personer. Efter tre personliga påminnelser till dem som inte svarat avslutades materialinsamlingen den sista juli. Efter att ha sorererat ut ett antal svar som inte gick att bearbeta återstod 1723 personer, vilka utgör den undersökta gruppen. Bortfallets andel av totala urvalet framgår av tabell 2.1.

TABELL 2.1

De bearbetade svarens och bortfallets andel av totala urvalet

Bearbetade svar	1723	77.5
Totalt bortfall	502	22.5
- därav pga ej svar	426	19.1
= " övrigt bortfall	76	3.4
SUMMA:	2225	100.0 %

En analys av bortfallets konsekvenser finns i bilaga C. Ett, inte oväntat, resultat är att de röstande har besvarat formuläret

i större utsträckning än de icke-röstande. Medan valdeltagandet bland samtliga medlemmar var 33.7 % är det bland de svarande 38.4 %. Däremot är inget kårparti nämnvärt varken över- eller underrepresenterat bland de röstande som svarat. Bortfallsanalysen i bilagan ger vid handen att bortfallet troligen inte skulle inverka på siffrorna i resultatredovisningen på ett sådant sätt att slutsatserna förändrades i påtaglig grad.

Svaren på frågorna överfördes med hjälp av ett uppgjort kodningsschema till optiska läsblanketter, från dessa över hålkort till magnetband. Databehandlingen har utförts vid Göteborgs datacentral för forskning och högre utbildning.

Vid stickprovsundersökningar av detta slag kommer resultaten mer eller mindre att avvika från det sanna värdet.¹⁾ En möjlighet att bedöma storleken av denna slumpvariation utgörs av s k konfidensintervall. I tabell 2.2 finns ett antal approximativa sådana kalkylerade för några procenttal och urvalsstorlekar. De ska tolkas så att i 95 fall av 100 ligger det sanna värdet inom de angivna gränserna.

TABELL 2.2
Konfidensintervall. 95 % konfidensnivå.

Antal ind	10(90)%	20(80)%	30(70)%	40(60)%	50%
30	± 11	± 14	± 16	± 18	± 18
100	± 6	± 8	± 9	± 10	± 10
200	+ 4	+ 6	+ 6	+ 7	+ 7
500	± 3	± 4	± 4	± 4	± 4
1000	± 2	± 2	± 3	± 3	± 3
1700	± 2	± 2	± 2	± 2	± 2

Med sjunkande antal individer som ligger till grund för procentberäkningen i en tabell stiger som synes osäkerhetsmarginalen. Det gör att sifferuppgifter för exempelvis ATP-röstarna med sina 31 individer i urvalet får tolkas med stor försiktighet, och i många fall har vi tvingats lämna ATP-väljarna därhän utan kommentarer pga svårigheterna att bedöma om en skillnad beror på en slumpvariation eller ej.

1) Beträffande allmänna för- och nackdelar med enkätundersökningar se *Kårvalet 68* sid 6 f.

Ytterligare några kommentarer, av mer teknisk natur, till resultatredovisningen. Frågornas exakta formulering anges vanligen inte, utan läsaren hänvisas till frågeformuläret i bilaga A. Vår kodning av svaren framgår av bilaga D, där också marginalfördelningarna i absoluta tal anges. Enheten i uppsatsens tabeller är när ej annat anges procent. Antalet individer som procentberäkningen bygger på har angetts. När detta antal varit för litet har två punkter fått ersätta procentangivelsen. Antalet personer som inte givit kodbara svar på frågorna har i allmänhet varit litet (de exakta antalen framgår av bilaga D). Därför har vi i de flesta fall uteslutit grupperna 'ej svar' och 'ej kodbart' vid procentberäkningen eftersom de på sin lilla storlek inte skulle förändra slutsatserna.

3. KÄRVALET

Kårvalet ägde rum 23 och 24 april 1969. Av de röstberättigade studenterna deltog 33.7 % i valet. Valutgången har vi redogjort för i uppsatsen första kapitel. Innan vi går över till att undersöka de olika orsaksfaktorerna till valbeteendet ska vi i detta kapitel belysa några sidor av valhandlingen.

I enkätformuläret ställdes ett antal frågor speciellt till dem som deltog i valet. En av dessa gällde om man bestämt sig en vecka före valet hur man skulle rösta. På den frågan svarade 65 % ja. I 1968 års undersökning gavs jakande svar på en fråga med identisk ordalydelse av 61 % av de röstande.¹⁾

Av dem som deltog i 1969 års val uppgav 6 % att de deltagit aktivt i sitt partis valarbete. Också 1968 var denna siffra 6 %.²⁾

Det tycks som om det finns mycket små skillnader mellan valen 1968 och 1969 vad gäller de röstandes aktivitet och engagemang om vi går efter de två nämnda uppgifterna.

Låt oss nu studera de här två frågorna i relation till det kårparti man valde. (Siffrorna gäller 1969.)

TABELL 3.1

Andel av partiernas väljare som bestämt en vecka före valet hur de skulle rösta resp andel som deltagit i partiets valarbete.

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst
bestämt sig en vecka före valet	42	69	60	44	69	82	65 %
deltagit aktivt i partiets valarbete	3	6	1	2	5	13	6 %
Antal individer	31	148	139	92	85	151	661

Skillnaderna mellan partierna är några fall markanta. Bland dem som kom att rösta på ATP och RaD var det över hälften som fattade sitt röstningsbeslut under den vecka som föregick valet. I SDS däremot hade mer än fyra femtedelar bestämt sig redan en vecka

1) Kårvalet 68 sid 45

2) Kårvalet 68 sid 48. Frågorna dock inte helt likalydande.

före valet. Om tidpunkten för röstningsbeslutet kan tas som ett mått på övertygelsen i partisympatin hade således SDS flest övertygade väljare. SDS utmärker sig också genom den, i förhållande till de andra partierna, stora andelen röstande som uppger att de deltagit aktivt i partiets valarbete. Också vid valet 1968 var det SDS som hade proportionellt flest som bestämt sig en vecka före valet och som deltagit aktivt i valarbetet.¹⁾

En annan fråga som ställdes till de röstande var på vilket sätt de fick bäst information om partiet de röstade på. Svarens fördelning framgår av tabell 3.2.

TABELL 3.2
Bästa information om sitt kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst
Göteborgske Spionen	48	68	68	82	67	41	64
dagspress ²⁾	10	15	17	12	9	8	12
möten	6	9	4	5	8	30	12
personliga kontakter	32	34	26	26	26	58	35
partiprogram	35	47	42	40	59	64	49
flygblad	26	13	16	21	21	36	21
annan information	6	5	1	2	2	13	5
SUMMA	163	191	174	180	192	250	198 %
Antal individer	31	148	139	92	85	151	661

Anm.: Summan överstiger 100 % eftersom fler än ett svarsalternativ kunde anges.

Allmänt gäller att studentkårens tidning Göteborgske Spionen anges som den främsta informationskällan. På andra plats kommer partiprogram, därefter personliga kontakter och flygblad. Dagspress och möten nämns av förhållandesvis få.

Även om jämförbarheten begränsas av en del skillnader i frågeformulering och svarsalternativ kan vi ändå se att tendenserna var desamma 1968. Göteborgske Spionen var också då den oftast omnämnda informationskällan medan dagspress och möten spelade en mer underordnad roll.³⁾

1) Kårvalet 68 sid 45 och 48

2) Beträffande sambandet mellan valet av dagstidning och röstning se tabell E 1 i bilaga E.

3) Kårvalet 68 sid 46 f

Klara skillnader finns mellan partierna, i synnerhet mellan SDS och de övriga. Götheborgske Spionen nämns t ex mindre av SDS:arna än av övriga röstande. Bland SDS:s väljare kommer den först på tredje plats medan den har en förstäringsplats i de fem andra partierna. SDS-röstarnas främsta informationskällor är i stället partiprogram och personliga kontakter. Möten som sätt att informera sig om partiet är också mycket vanligare bland SDS:arna än bland andra. Huvudtendensen tycks vara att utpräglade "massmedia" som Götheborgske Spionen och dagspress har mindre betydelse för SDS-röstarna som i stället använder sig av informationskanaler som kräver ett större mått av egen aktivitet - personliga kontakter och möten. Tendensen var densamma vid det föregående kårvalet.¹⁾ Iakttagelsen stämmer f ö med de ovan gjorda att SDS:arna fattat sitt röstningsbeslut i ett tidigare skede och varit mer aktiva i valkampanjen.

En fråga som ställdes till de röstande var också: "Är det något hos det parti du valde som du uppfattar som speciellt positivt resp speciellt negativt?" Svaren har klassificerats efter 25 kodningskategorier. De negativa svaren var så få (i genomsnitt 0.26 svar per röstande) att några tendenser inte går att säkerställa. De positiva omnämningarna är dock fler och vi ska vad de, genom att berätta vad de röstande tycker är speciellt bra med sitt parti, kan avslöja om partiernas karaktär. Den fullständiga tabellen finns i bilaga E. Här ska vi inskränka oss till de två-tre sakområden som nämnts oftast för resp parti. Tabellen återfinns på nästa sida. Procentsiffran i kolumn tre anger andelen av partiets väljare som uppgett området som speciellt positivt.

Den oftast förekommande kodningskategorin hos ATP, "Övrigt", innehåller en rik provkarta positiva omdömen - från 'Sänkta ölpriser' till 'Motvikt mot vänstern'. Så få (vardera tre stycken) har sedan nämnt de två näst största grupperna, "Övriga studentfrågor" och "Opolitiskt", att det inte går att dra några slutsatser om ATP utifrån de positiva omnämningarna - utom möjligen att det inte tycks finnas någon speciell egenskap hos partiet som särskilt tilltalat dess väljare.

Att uppfattningen att kåren inte ska befatta sig med utrikespolitiska uttalanden - ibland inte ens 'politiserar' - har stöd bland

1) Kårvalet 68 sid 45 f

TABELL 3.3

Områden som de röstande anser speciellt positiva hos sina partier.

Parti	Kodningskategori	Andel	Exempel
ATP	ÖVRIGT	19 %	'Namnet', 'Falcon', 'Opinionsundersökningar i politiskt kontroversiella frågor', 'Sänka ölpriserna', 'Mot ideologiskt larv', 'Motvikt till vänstern'
	ÖVRIGA STUDENTFRÅGOR	10 %	'Föreläsningdaghem', 'Öppen redovisning av kåravgifterna'
	OPOLITISKT	10 %	'Det är opolitiskt', 'Opolitiskt'
FS	MOT UTRIKESPOLITISKA UT-TALANDEN, MOT POLITISERING	13 %	'Mot politiska uttalanden av studentkåren', 'Ej politik i kåren', 'Att FS är emot att kåren sysslar med utrikespolitik'
	PROGRAMMET I ALLMÄNHET, POLITIKEN	12 %	'Allmänna politiska uppfattningen', 'Överhuvudtaget sunda åsikter', 'Grundtankarna'
OBS	TILLVARATAR STUDENTERNAS INTRESSEN, DRIVER FACKLIG POLITIK	24 %	'Facklig politik', 'Anser att OBS gör mest för studenterna', 'Engagerar sig i studentfackliga frågor men i övrigt ej'
	OPOLITISKT, POLITISKT OBUNDET	9 %	'Oberoende inställning till rikspolitiken', 'Opolitiskt', 'Partiet politiskt obundet'
RaD	ÖVRIGA UTBILDNINGSPRÅGOR	12 %	'Krav på pedagogisk utb. av lärare', 'Propedeutisk kurs', 'Pedagogisk reform'
	ÖVRIGT	11 %	'Står med båda fötterna på marken', 'Dekoration av matsal', 'Den kritiska andan, försök till nytänkande'
Soc	UTRIKESPOLITISKA FRÅGOR, BISTÅNDET	25 %	'Det internationella engagemanget', 'Global inriktning', 'Förslaget till u-landsbistånd genom kåravgift'
	BEGRÄNSAR SIG INTE TILL STUDENTFRÅGOR, MOT STUDENTERNAS ISOLERING	19 %	'Sätter inte studenterna i särställning', 'Integrationen av studenterna i samhället'
SDS	ARBETSSÄTTET, AKTIVITETEN	37 %	'SDS aktivitet året om. Agerar ej, som andra partier, endast vid kårval', 'Arbetsättet att organisera studenterna'
	STÄLLNINGSTAGANDET TILL UKAS	15 %	'Arbetet på att sprida information om och avslöja UKAS-reformen', 'Kampen mot UKAS', 'Stoppa UKAS'

FS väljare är ingen överraskning för den som tagit del av partiets propaganda inför valet. Drygt var tionde FS-väljare nämner detta som det speciellt positiva hos partiet

Den främsta egenskapen hos OBS, menar ungefär var fjärde OBS-väljare, är att partiet tillvaratar studenternas intressen, för en facklig politik. Emellanåt nämns också "Opolitiskt, politiskt obundet" som den bästa sidan hos OBS.

Bakom den något intetsägande kodningsrubriken "Övriga utbildningsfrågor" ryms för RaD mycket ofta partiets krav på en pedagogisk reform, på pedagogisk utbildning av universitetslärarna. Det är dock en förhållandevis ringa andel av partiets väljare som nämnt detta som det speciellt positiva. Spännvidden bland omdömena i gruppen "Övrigt" framgår av exemplen i tabellen på föregående sida. RaD-väljarnas positiva omdömen om partiet är spridda på alltför många områden för att vi enbart utifrån denna fråga ska kunna karaktärisera RaD:s politiska profil.

Socialisternas väljare skiljer sig från de andra partierna genom att de som positivt för partiet mycket oftare nämner områden som *inte* har med studentfackliga frågor att göra. Var fjärde skriver i stället att det internationella engagemanget, u-landsbiståndet osv är det positiva med Socialisterna. Flera nämner också som positivt att partiet inte begränsar sig till studentfrågor.

Bland dem som röstade på SDS är det framför allt partiets aktivitet som tilltalar. Mer än var tredje avger omdömen som att partiet arbetar året om och inte bara vid kårval osv. Detta faktum är inte förvånande, utan stämmer väl med den bild vi tidigare fått i detta kapitel om SDS som det parti vars väljare varit mer aktiva än övriga röstande. Bland partiets konkreta ställningstaganden är det framför allt motståndet mot UKAS som omnämns. Inte heller detta är överraskande. UKAS intog en mycket framskjuten plats i SDS propaganda vid kårvalet.

Denna metod att karaktärisera kärpartierna innebär naturligtvis flera förenklingar. Först genom kodningen där varje svar ska pressas in i en av 25 kodningskategorier, sedan genom att vi bara tar fram de två grupper som omnämns mest. Men är vi medvetna om för-

enklingarna och inser att iakttagelserna saknar egentligt 'förklaringsvärde' kan vi ändå skönja vissa karaktäristiska drag hos partierna genom att studera vad väljarna anser vara det mest positiva. FS som partiet främst på barrikaden mot att släppa in utrikespolitik i studentkåren, OBS det opolitiska studentintressepartiet, Socialisterna hellre sysslade med globala u-landsfrågor än futtig studentpolitik, SDS partiet med bred basaktivitet för att stoppa UKAS - det är resultaten i dess mest högkoncentrerade form. Att inga sådana allmänna omdömen kan göras om partierna ATP och RaD kan men behöver inte vara en tillfällighet.

Valdeltagandet var 1969 32.9 %. Det innebär att två tredjedelar av de 11 000 FFS-medlemmarna underlät att rösta, att röstning snarare är undantag än regel. Detta motiverar för en än större uppmärksamhet på valdeltagande/icke-röstning vid en undersökning av kårval än vid väljarundersökningar i samband med riksdagsval. En naturlig fråga till dem som inte röstade var om det fanns någon speciell anledning till detta.

TABELL 3.4

Angiven orsak till varför man inte röstade.
Procent av antalet icke-röstande.

Anledning:	Procent
hade ingen praktisk möjlighet att rösta	34
ointresse, ej motivation m m	22
ej information, kände till för lite m m	16
kände inte till valet	7
inställning till kårpartierna	5
inställning till kårpolitiken	4
glömska	1
övrigt	11
SUMMA:	100 %
Antal individer:	1027

Anm.: 'Hade ingen praktisk möjlighet' och 'kände inte till valet' fasta svarsalternativ, resten kodning av öppna svar.

Något överraskande är kanske att mer än en tredjedel av de icke-röstande anger att de inte hade någon praktisk möjlighet att rösta. En möjlig orsak till denna höga siffra kan eventuellt vara att många som inte röstat anser detta vara mot 'sociala

normer' ('en god medborgare röstar') och på det här sättet försöker 'ursäkta' sig. Det är dock bara en gissning. Vi ska längre fram (kap 9) närmare granska om de icke-röstande som angav att de inte hade någon praktisk möjlighet att rösta skiljer sig från de andra icke-röstarna. De två näst oftast nämnda orsakerna till varför man avstod från att rösta var brist på intresse och information.

De icke-röstande fick vidare ange vilket parti de skulle röstat på om de deltagit i valet. 'Vet inte' svarar 53 %.¹⁾

TABELL 3.5

Kårparti de icke-röstande skulle valt om de deltagit valet. Procent av antalet icke-röstande.

Kårparti:	Procent	Proc exkl vet ej + ej svar
ATP	5	13
FS	9	20
OBS	10	22
RaD	6	13
Soc	6	13
SDS	8	19
vet ej	53	
ej svar	3	
SUMMA:	100 %	100 %
Antal individer:	1043	458

Betraktar vi den högra kolumnen (där 'vet ej' och 'ej svar' räknats bort) och erinrar oss valutgången (kap 1) finner vi att överensstämmelsen är mycket god vad gäller FS, OBS, RaD och Socialisterna. Däremot är ATP över- och SDS något underrepresenterat bland de icke-röstande. Valdeltagandet synes något högre bland SDS-sympatisörerna, även om skillnaderna inte är speciellt stora.

Av intresse är förhållandet mellan den orsak sofflocksloggarna angett varför de inte röstade och det kårparti de skulle röstat på om de deltagit valet. Men som vi kunnat konstatera ovan är det mindre än hälften av de icke-röstande som angivit en kårparti-preferens. Resten har svarat 'vet ej' på frågan om vilket parti

1) 1968 var siffran 47 %: Kårvalet 68, bilaga G, sid G 1.

de skulle röstat på. Först ska vi undersöka om storleken av denna 'vet ej'-andel varierar efter den uppgivna orsaken till icke-röstningen. För rimligen bör det vara så att de som uppgett 'glömska' och 'hade ingen praktisk möjlighet att rösta' till stor del är studenter som faktiskt avsett att rösta och som haft en klar uppfattning om vilket parti de skulle röstat på. 'Vet ej'-andelen bör vara låg i dessa grupper. Däremot bör den vara högre bland dem som inte röstat därför att de är ointresserade, saknar information eller inte kände till valet. Så visar sig också vara fallet.

TABELL 3.6

Andel av de icke-röstande som inte vet vilket parti de skulle röstat på om de deltagit i valet efter orsak till icke-röstning

Anledning	Andel 'vet ej'	Antal ind
ej information, kände till för lite	78 %	156
kände inte till valet	75 %	73
ointresse, ej information m m	66 %	218
inställning till kärpolitiken	59 %	34
inställning till kärpartierna	50 %	42
hade ingen praktisk möjlighet rösta	34 %	347
glömska	..	15

Även om andelen är lägre än genomsnittet, så är det i alla fall en tredjedel av dem som uppgett att de inte hade någon praktisk möjlighet att rösta som inte vet vilket parti de skulle lagt sin röst för. Sannolikt är det för en del av denna grupp inte *bara* institutionella faktorer (få vallokaler, lång resväg, sjukdom el dyl) som är förklaring till att de inte röstade.

Låt oss nu studera de icke-röstande som angett ett parti de skulle röstat på om de deltagit i valet och deras orsak att inte rösta. (Tabell 3.7 - nästa sida.)

Om orsaken 'hade ingen praktisk möjlighet att rösta' har sin grund i för få vallokaler och valdagar eller liknande, så har dessa omständigheter främst drabbat FS och RaD. Deras icke-röstande sympatisörer har något oftare än de andra partierna uppgett att de saknade praktisk möjlighet att rösta. ATP-röstarna in spe tycks mer än de andra sakna tillräcklig intresse för att gå till

TABELL 3.7

Orsak till icke-röstning efter kärpartisympati.

Anledning:	Skulle röstat på:						S:a icke-röst inkl 'vet ej'
	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	
kände inte till valet	12	1	0	2	3	8	7
ingen prakt möjlighet	31	59	51	56	48	49	34
ointresse m m	26	16	18	9	18	12	22
ej information m m	5	7	3	10	5	15	15
glömska	2	3	2	5	3	4	2
inställn t kärpolitiken	7	1	4	3	3	1	3
inställn t kärpartierna	3	4	6	7	5	2	5
övrigt	14	6	12	7	12	8	10
ej svar	0	2	5	2	2	1	3
SUMMA:	100	99	101	101	99	100	100 %
Antal individer	58	94	101	59	60	86	1011

valurnorna, medan de presumptiva SDS:arna mera skyller på att de saknar tillräcklig information. Skillnaden mellan partierna är dock i allmänhet mycket måttliga.

Såväl de röstande som de icke-röstande fick besvara tre frågor om vilket parti man tyckte var (1) näst bäst, (2) näst sämst och (3) sämst. Svaren finns i tabellbilagan, bilaga E. Vi sammanfattar resultaten i nedanstående tablå, som anger det parti som de flesta röstande inom resp parti tycker är näst bäst, näst sämst resp sämst.

TABELL 3.8

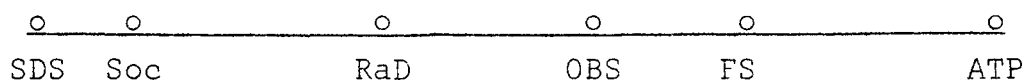
De röstandes åsikt om näst bästa, näst sämsta och sämsta parti.

Röstade på:	Näst bäst	Näst sämst	Sämst
ATP	FS	Soc	SDS
FS	OBS	Soc	SDS
OBS	FS	Soc	SDS
RaD	OBS	FS	ATP
Soc	SDS	FS	ATP
SDS	Soc	FS	ATP

Resultaten i tabell 3.8 kan åsikådliggöras grafiskt. Vi tänker oss partierna på en linje och relationerna mellan dem i form av

avstånd. Partiet A ska ligga 'närmast' partiet B om B är det parti som flest väljare i A anser vara näst bäst. Partiet A ska däremot ligga 'längst ifrån' partiet C om flest i A tycker C är sämst osv. En komplikation kan vara om relationerna inte är ömsesidiga, dvs om väljarna i partiet A tycker B är näst bäst men väljarna i B tycker A är sämst för att ta ett ytterlighetsexempel. Det visar sig dock att några sådana fall inte finns när det gäller kärpartierna 1969. Följande figur kan konstrueras.

FIGUR 3.1
Partiernas inbördes relationer (efter tabell 3.8)

Anmärkas bör att den här metoden inte säger någonting om höger- eller vänsterpositioner. Figuren kunde i princip lika gärna ritats med ATP till vänster och SDS till höger. Inte heller ger den anspråk på att beskriva de exakta avstånden mellan partierna utan endast deras relativa storlek. En annan anmärkning gäller förenkligen att figuren gjorts endimensionell. Figuren förutsätter att de tillfråga samtliga uppfattar partierna som liggande på en rät linje. Så behöver inte vara fallet.

Men bortsett från dessa anmärkningar ger figuren vid handen att partiernas väljare har ganska bestämda och inbördes konsistenta uppfattningar av partiernas inbördes relationer.

Partierna grupperar sig i flera fall distinkt. För det första SDS-Socialisterna som båda rankas av sina väljare som det näst bästa partiet respektive. Båda bedömer ATP som sämst och FS som näst sämst.

OBS-FS utgör en andra grupp som definierar sig på motsvarande sätt. OBS-röstarna nämner oftast FS som näst bäst, FS:arna OBS. Båda tycker att SDS är sämst och Socialisterna näst sämst.

ATP hamnar i en grupp något för sig. Visserligen tycker de flesta ATP-röstarna att FS är det näst bästa partiet, men FS:arna visar ATP endast förstrött intresse. Avståndstagandet från SDS och Socia-

listerna förenar dock ATP med FS-OBS.

RaD intar en mellanställning. RaD liknar SDS-Socialisterna så tillvida att väljarna är mest negativa till ATP och FS, men däremot är OBS det parti som den största andelen nämner som näst bästa parti. Av grunddata i bilaga E framgår dock att endast en något mindre andel rankar Socialisterna som näst bästa parti. RaD tycks vara kluvet i två block - ett som i andra hand sympatiserar med OBS (och i någon mån FS) och ett som lutar åt Socialisterna-SDS. De förra tycks haft ett knappt övertag bland partiets väljare 1969.

Sist i detta kapitel skall vi granska röstningen 1969 i relation till hur man röstat ett år tidigare. Beskrivningen omfattar till att börja med bara dem som var röstberättigade vid båda kårvalen.¹⁾ Valdeltagandet 1968 var 43 %, 1969 33 %. I tabell 3.9 är de röstberättigade studenterna uppdelade efter om de deltog i valen eller ej.

TABELL 3.9

Röstning vid 1968 resp 1969 års kårval. Procent av samtliga vid båda valen röstberättigade. Officiella valstatistiken.

Röstning 1968:	Röstning 1969:		Totalt 1968
	Röstade	Röstade inte	
Röstade	a	b	43
Röstade inte	c	d	57
Totalt 1969	33	66	100 %

Från valresultaten känner vi endast marginalfördelningarna. Storleken av de fyra cellerna går inte att bestämma utan hjälp av surveydata eftersom inga röstlängder förs. Förnämligast vore en panelundersökning där en urvalsgrupp tillfrågats valdeltagandet i omedelbar anslutning till resp val. Nu grundar sig uppgifterna

1) Definierade som dem som tillbringat tre eller fler terminer vid universitetet. En felkälla är att vi då också får mer studenter inskrivna efter kårvalet 1968 (3-4 april) men före vårterminens slut. Enligt inskrivningsstatistiken är de dock få.

om röstningen 1968 på enkätsvar ett år efteråt. Recalldata av denna karaktär bör ha något lägre grad av säkerhet.¹⁾ På grund av redan omnämnda skevheter i bortfallet kommer de röstande också att vara överrepresenterade. Våra siffror kan därför inte direkt överföras till att gälla samtliga röstberättigade.

Eftersom valdeltagandet sjönk påtagligt mellan de två valen är cellen c i tabell 3.9 av speciellt intresse. Detta fall markerar en avvikelse, det omfattar dem som avstod från att rösta 1968 men i stället gick till valurnorna 1969. Tabell 3.10, som bygger på 1969 års data, visar att detta undantag inte är helt ovanligt.

TABELL 3.10

Röstning vid 1968 resp 1969 års kårval. Procent av samtliga vid båda valen röstberättigade. Enkätdata 1969.

Röstning 1968:	Röstning 1969:		Totalt 1968
	Röstade	Röstade inte	
Röstade	32	17	49
Röstade inte	10	41	51
Totalt 1969	42	58	100 %
Antal individer:			
Röstade 1968	376	200	576
Röstade inte 1968	112	482	594
Totalt 1969	488	682	1170

De avvikande tio procenten är inte främst intressanta genom sin exakta numeriska storlek (bortfallets effekter är svårkontrollerbara) utan genom sin förekomst. De är tillräckligt många för att göra en närmare undersökning möjlig. Av direkt intresse är deras partival 1969. Skiljer detta sig från det hos dem som röstade i båda valen?

1) En undersökning av en grupp vi vet inte röstade 1968 - de som skrevs in hösten 1968 och senare - visar dock att bara 0.2 % av dessa (1 av 519) felaktigt uppgivit sig röstat 1968. Det finns därför viss anledning att tro att svaren är tillförlitliga också bland dem som var inskrivna vid kårvalet 1968.

TABELL 3.11

De röstades partival 1969 efter röstning 1968.
Endast röstande 1969.

Röstning 1968:	Val av parti 1969:								
	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	bl	S:A	N
röstade 1968	3	23	22	14	15	21	2	100%	375
röstberättigade men röstade inte 1968	5	23	22	13	14	23	1	101%	111
ej röstberättigade 1968	8	22	18	14	8	28	3	101%	170
Samtl röstande 1969	5	23	21	14	13	23	2	101%	658

Nej, de små skillnaderna är inte signifikanta. Den 'nymobiliserade' väljargruppen som avstod 1968 skiljer sig inte från dem som deltog i båda valen. De nya studenterna, för vilka 1969 års kårval var det första, tycks däremot något mer ha röstat på ATP och SDS, medan Socialisterna är underrepresenterade.

Cell b i tabell 3.9 innehåller den andra gruppen som ändrade röstningsbeteende mellan de båda valen. I detta fall gick emellertid förändringen åt 'rätt' håll sett till det sjunkande valdeltagandet. De studenter som röstade 1968 men som lät bli 1969 utgör 17 % av de i vårt urval som var röstberättigade båda åren. Skiljer sig deras självangivna förklaring till varför de inte röstade 1969 från dem som inte deltog i något val?

TABELL 3.12

Orsak till icke-röstning 1969 efter röstning 1968.
Endast icke-röstande 1969.

	röstade 1968	röstberätt men röstade ej 1968	ej röst- berättigade 1968	Samtliga icke-röst 1969
kände inte till valet	1	6	11	7
ej praktisk möjlighet	48	33	27	33
ointresse m m	11	25	22	21
ej information m m	9	12	23	15
glömska	3	1	1	1
inställn t kårpolitiken	3	4	4	4
inställn t kårpartierna	10	4	3	5
övrigt	13	11	7	10
ej svar	3	3	2	3
SUMMA:	101 %	99 %	100 %	99 %
Antal individer	200	481	359	1060

Vissa särdrag finns. De röstande 1968 som inte deltog i valet ett år senare anger oftare att de saknade praktiska möjligheter att rösta samt att de inte riktigt tycker om kärpartierna som ställer upp. Hos dem som aldrig röstat återkommer däremot mer förklaringar som att man saknar intresse och information.

Jämför vi de nu nämnda grupperna också i fråga om vilket parti de skulle röstat på 1969 om de deltagit i valet finner vi också en del skillnader.

TABELL 3.13

De icke-röstandes partisympatier 1969 efter röstning 1968

A) 'Vet ej'-svaren medräknade

Röstning 1968:	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	vet ej	S:A	N
röstade 1968	3	18	19	11	10	10	29	100%	187
röstberättigade men röstade inte 1968	6	8	8	4	5	8	61	100%	460
ej röstberättigade 1968	7	7	8	5	5	9	59	100%	330
Samtliga icke-röstande 69	6	9	10	6	6	9	55	100%	1013

B) 'Vet ej'-svaren ej medräknade

röstade 1968	4	26	27	16	14	14		101%	133
röstberättigade men röstade inte 1968	14	21	21	11	13	20		100%	180
ej röstberättigade 1968	18	17	20	12	11	22		100%	134
Samtliga icke-röstande 69	13	20	22	13	13	19		100%	458

Av tabellens övre halva kan vi framför allt se att 'vet ej'-andelen varierar starkt. Studenterna som röstade 1968 har mer bestämda uppfattningar om partierna ett år senare. De skiftande 'vet ej'-andelarna gör emellertid jämförelser mellan partiernas andel av sympatierna svår. Därför har vi i den undre halvan av tabellen räknat ut de icke-röstandes partisympatier men uteslutit 'vet ej'-svaren ur beräkningen. Vi kan här se att de studenter som röstade 1968 men som avstod 1969 något oftare har sina sympatier hos FS och OBS än hos ATP och SDS. Skillnaderna är dock moderata.

När vi granskat röstningen 1968 har vi hittills bara beaktat valdeltagandet. Vi ska emellertid nu också granska de röstandes partival 1968 och undersöka strömmarna mellan partierna från 1968 till 1969.

TABELL 3.14

Kårpartival och valdeltagande 1969 efter valet av parti 1968. Endast röstande 1968.

Parti 1969:	Parti 1968:			
	FS	OP	KA	SDS
ATP	2	8	1	0
FS	61	17	5	1
OBS	23	51	10	0
RaD	10	14	30	0
Soc	1	8	41	12
SDS	2	2	12	85
blankt	1	1	2	1
SUMMA:	100 %	101 %	101 %	99 %
Antal individer:	101	105	95	73
Valdeltagande 1969:				
Andel röstande	69 %	59 %	64 %	81 %
Antal individer:	148	179	149	90

Valet av kårparti 1968 förutsäger ganska väl hur man röstar ett år senare. FS:arna 1968 som röstade också 1969 valde i stort FS på nytt, OP-väljarna främst OBS, SDS:arna SDS. De gamla KA-röstarna valde främst Socialisterna, i andra hand Radikala Demokraterna.

Benägenheten att rösta 1969 bland 1968 års väljare varierar mellan partierna. Av den näst nedersta raden i tabell 3.14 kan vi se att OP-röstarna något oftare än de andra partiernas väljare 1968 avstod från att rösta 1969, medan däremot SDS-röstarna 1968 hade en mycket hög röstningsbenägenhet 1969. Det kan anmärkas att valdeltagandet är högst i de två partier som kvarstod oförändrade mellan de två valen (SDS och FS).

I tabell 3.15 (nästa sida) har vi bytt perspektivet från föregående tabell. Vi tar nu röstningen 1969 som utgångspunkt och

TABELL 3.15
Röstning 1968 efter röstning 1969

Röstning 1968:	Röstning 1969:						Samtliga röstande 69	Icke-rös- tande 1969	Samtliga
	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS			
Röstade 1968	35	58	62	58	67	52	57	19	34
<i>därav på FS</i>	6	41	17	10	1	1	15	5	9
" " <i>OP</i>	26	12	38	17	9	1	15	7	11
" " <i>KA</i>	3	3	7	31	46	7	16	5	9
" " <i>SDS</i>	0	1	0	0	11	42	11	2	5
Röstberättigade 1968, men röstade inte då	19	17	17	16	18	18	17	48	36
Ej röstberättigade 1968	45	25	22	26	15	30	26	34	30
SUMMA:	99 %	100 %	101 %	100 %	100 %	100 %	100 %	101 %	100 %
Antal individer:	31	147	138	89	85	147	649	1009	1660

granskar väljarkårens sammansättning med avseende på väljarbetendet ett år tidigare. Undantar vi ATP (vilket det pga det lilla antalet svarspersoner finns statistiska skäl att göra) är det en ungefär lika stor andel inom partiernas andel inom partiernas väljarkår 1969 som deltog i valet 1968. Som vi tidigare konstaterat är denna andel, naturligt nog, avsevärt lägre bland valskolkarna 1969. Vi återfinner vidare de samband mellan kårpartierna 1968 resp 1969 som vi nyss konstaterade. De studenter som inte röstade 1968 trots att de var röstberättigade men som 'mot strömmen' deltog 1969 är mycket jämnt fördelade mellan partierna. De nytillkomna väljarna återfinns relativt sett oftare bland ATP:s och SDS:s väljare. Tabellen sammanfattar alltså flera av observationerna vi gjorde tidigare.

Önskvärt vore att djupare penetrera förändringarna mellan de två valen med avseende på partiernas styrka. En sådan analys skulle tagit i beaktande

1. partibytten
2. förändringar mellan röstande och icke-röstande
3. förändringar i valmanskårens sammansättning.¹⁾

Denna analys är i vårt fall av flera skäl inte möjlig att genomföra. För det första existerade bara två av de sex kårpartierna 1969 ett år tidigare (FS och SDS). En partibytesanalys (punkt 1 ovan) måste därför grundas på antaganden som t ex att OP är 1968 års motsvarighet till OBS osv. Svårigheten att undersöka punkten 2 är av liknande slag. Kan vi t ex antaga att den stora andelen OP-röstare som avstod från att rösta 1969 är en förlust för just OBS? Förändringarna i valmanskårens sammansättning (punkt 3) kan vi mäta såtillvida att vi i urvalet har med studenter inskrivna både 1968 och 1969 samt de nytillkomna väljarna 1969. Däremot omfattar urvalet inte de studenter som lämnat universitetet mellan 1968 och 1969 års val.

På grund av de här uppräknade svårigheterna har vi avstått från att genomföra den nämnda förändringsanalysen och vi kan således inte säga om de tre slagen av förändringar genomgående gynnade eller drabbade vissa av partierna.

1) Jfr Bo Särilvik: Political Stability and Change in the Swedish Electorate. I Scandinavian Political Studies 1/1966 sid 192.
Bo Särilvik: Electoral Behavior in the Swedish Multiparty System. Stencil 1970, sid 8 - 20.

4. FÖRHÅLLANDENA FÖRE STUDIERNÄ

Detta kapitel, som inleder den egentliga resultatredovisningen, avser att belysa den sociala bakgrundens betydelse för väljarbeteendet vid kårvalet. I vår föregående undersökning kunde vi konstatera att bland studenterna som röstade på SDS och KA fanns proportionellt fler väljare från arbetarhem än bland OP och FS.¹⁾ Finns ett sådant samband också i 1969 års undersökning? Ja, av tabell 4.1 framgår att SDS och Socialisterna har en större andel väljare från socialgrupp III i jämförelse med övriga partier.

TABELL 4.1

Faderns socialgrupp efter de röstades val av kårparti.

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst
socialgrupp I	40	44	42	31	22	26	35
socialgrupp II	43	45	43	52	57	52	49
socialgrupp III	17	11	15	17	21	22	16
SUMMA	100	100	100	100	100	100	100 %
Antal individer	30	148	136	91	85	149	644

De partier som har flest väljare från socialgrupp I är FS, OBS och ATP i nu nämnd ordning. RaD har något färre och Socialisterna och SDS en ännu mindre andel. Dubbelt så många av FS väljare kommer från socialgrupp I jämfört med Socialisterna.

TABELL 4.2

De röstades val av kårparti efter faderns socialgrupp

	socialgrupp			samtliga röstande
	I	II	III	
ATP	5	4	5	5
FS	29	21	15	21
OBS	26	18	19	21
RaD	12	15	14	13
Soc	8	15	17	14
SDS	17	24	30	24
blankt	3	2	1	1
SUMMA	100 %	100 %	101 %	99 %
Antal individer	227	316	107	661

1) Kårvalet 68 sid 38

I tabell 4.2 återfinns samma data fast med växlade perspektiv. Tabellen presenterar partifördelningen inom respektive socialgrupp. De två partierna FS och OBS får tillsammans 55 % av rösterna från de studenter från socialgrupp I som deltog i kårvalet mot bara 34 % från de röstande ur socialgrupp III. Motsvarande siffror för SDS och Socialisterna tillsammans är å andra sidan 25 % från socialgrupp I mot 47 % från socialgrupp III.

Dessa siffror, som går i samma riktning som de från föregående års undersökning, visar att den sociala bakgrunden (mätt genom faderns socialgruppstillhörighet) har ett ganska klart samband med valet av kårparti. Finns det då något liknande samband med valdeltagandet? I den förra undersökningen fann vi att de icke-röstande i större utsträckning kom från socialgrupp III.¹⁾ Valdeltagandet var högst i socialgrupp I. Skillnaderna var dock inte så stora. Tabell 4.3 visar valdeltagandet i de tre socialgrupperna i 1969 års undersökning.

TABELL 4.3

Valdeltagande efter faderns socialgrupp

	socialgrupp			samtliga
	I	II	III	
andel röstande	41 %	39 %	35 %	38 %
antal individer	558	818	308	1720

Sambandet är identiskt med det som vi konstaterade vid föregående val. Valdeltagandet är högre bland studenter från socialgrupp I, lägre bland dem från socialgrupp III.

Vi har hittills mätt den sociala bakgrunden genom faderns socialgruppstillhörighet. Socialgruppsindelningen bygger på en tvåsiffrig kodning av svaren på frågan om faderns yrke.²⁾ Denna mer noggranna yrkesklassificering och dess samband med valdeltagande och val av parti presenteras i bilaga E. I de flesta yrkena är skillnaderna mellan partierna små. Det finns dock proportionellt något fler 'industriidkare och ledare för större industrier' bland OBS, RaD:s och FS väljare. Barn till tjänstemän, såväl i

1) Kårvalet 68 sid 39

2) Yrkesklassificeringen har skett i huvudsak efter "P.M. Angående den vid 1958 års valstatistik förekommande sociala yrkesgrupperingen". Förutom svaren på frågan om faderns yrke har vi också beaktat uppgifterna om fadern var företagare eller anställd samt om faderns utbildning.

högre tjänst som i mellanställning, är förhållandevis fåta liga i RaD. Däremot finns det markant fler lantbrukare och hemmansägare bland fäderna till RaD-väljarna. Arbetarna utgör den allra största delen av socialgrupp III. Det är därför i full överensstämmelse med våra tidigare observationer att studenter från arbetarklassen är överrepresenterade i Socialisterna och SDS, men underrepresenterade i FS och OBS.

Yrkesfördelningen är så gott som identiskt såväl bland de röstande som de icke-röstande. Ingen speciell yrkesgrupp tycks leda till avsevärt högre eller lägre valdeltagande.

Undersöker man den sociala bakgrundens betydelse för väljarbeteendet genom att studera faderns yrke/socialgrupp finner vi som vi sett fullt skönjbara samband. Vilken inverkan har då faderns utbildningsnivå? Kårvalsundersökningen 1968 pekade på att valdeltagandet stiger ju högre utbildning fadern har.¹⁾ Samma resultat finner vi i 1969 års undersökning.

TABELL 4.4
Valdeltagande efter faderns utbildning

	andel röstande	antal ind
folkskola	36 %	809
realskola	38 %	235
gymnasium	48 %	181
akademisk utbildning	45 %	260
annan eftergymnasial utbildning	41 %	88
samtliga	38 %	1720

Tabellen visar att studenter från hem där fadern bara har folkskola har lägst röstningsprocent. Över genomsnittet ligger däremot gymnasial och eftergymnasial utbildning. (Allra högst är valdeltagandet bland studenter som har fäder med studentexamen men som saknar akademisk eller annan eftergymnasial utbildning.) När det gäller valdeltagandet har vi nyss konstaterat att det är högre i högre socialgrupper. Vilken är nu den huvudsakliga orsaksvariabeln till skillnaderna i valdeltagande: socialgruppstillhörigheten eller utbildningsnivån eller bäggedera? I tabell 4.5 presenteras andelen studenter som röstade i kårvalet inom respektive kategori.

1) Kårvalet 68 sid 36

TABELL 4.5
Valdeltagande efter faderns socialgrupp och faderns utbildning

utbildning:	socialgrupp:			TOTALT
	I	II	III	
folkskola	37 %	37 %	35 %	36 %
realskola	33 %	40 %	..	38 %
gymnasium	45 %	50 %	..	48 %
akademisk utbildning	45 %	45 %
annan eftergymnasial	42 %	41 %
TOTALT	41 %	39 %	35 %	38 %
Antal individer:				
folkskola	68	447	281	809
realskola	57	157	17	239
gymnasium	62	117	2	181
akademisk utbildning	252	8	0	260
annan eftergymnasial	76	8	1	88
TOTALT	558	818	308	1720

Tabellen visar att av de två bakgrundsfaktorerna socialgrupp och utbildning är det *faderns utbildning* som är avgörande för valdeltagandet. Valdeltagandet är lägst när faderns utbildning är folkskola, i stort sett oberoende av om han tillhör socialgrupp I, II eller III. Valdeltagandet stiger inte med högre socialgrupp inom kategorierna realskola och gymnasium. (Sambandet tycks tvärtom det motsatta inom dessa grupper - lägre valdeltagande i socialgrupp I än i socialgrupp II.) Analysen kan sedan inte omfatta fler grupper eftersom antalet fäder med eftergymnasial utbildning i socialgrupp II och III helt naturligt är mycket litet.

Vi sammanfattar huvudresultatet när det gäller valdeltagande och social bakgrund: Har fadern gymnasial eller eftergymnasial utbildning är sannolikheten större för att en student ska delta i kårval än om fadern har folkskola eller realskola. Sambandet mellan högt valdeltagande och hög socialgrupp får däremot tillskrivas det starka sambandet mellan socialgrupp och utbildning.

Så till förhållandet mellan faderns utbildning och de röstades partival.

TABELL 4.6

De röstandes val av kårparti efter faderns utbildning

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	bl	S:A	N
folkskola	4	17	21	16	16	24	1	99%	293
realskola	6	19	23	16	8	28	1	101%	89
gymnasium	5	30	17	10	12	25	1	100%	87
akademisk utbildning	6	29	25	11	11	14	4	100%	114
annan eftergymnasial	8	39	22	0	8	19	3	99%	36
samtliga röstande	5	23	21	14	13	23	2	101%	656

Även om siffrorna inte är helt entydiga visar tabellen ändå att SDS, Socialisterna och RaD i allmänhet är starkare bland studenter vars fäder har lägre utbildning, medan i stort sett det omvända förhållandet gäller för FS och OBS. Dessa iakttagelser får stöd av data från förra undersökningen. Vid 1968 års val hade KA och SDS proportionellt flest väljare med fäder som hade folkskola. Andelen högt utbildade var störst i FS.¹⁾ Tidigare har vi kunnat slå fast att röstning på Socialisterna och SDS också har samband med låg socialgruppstillhörighet. Frågan inställer sig genast om förhållandet är detsamma som när det gällde valdeltagandet: om det är utbildningsnivån som är den huvudsakliga förklaringen och att sambandet mellan socialgrupp och partival bara är ett skensamband som uppkommer genom den starka samvariationen mellan utbildning och socialgrupp.

Svårigheten att undersöka denna fråga genom en multivariatanalys ligger i det starka sambandet mellan socialgrupp och utbildning. Konstanthåller man t ex akademisk utbildning blir antalet individer från socialgrupp II och III alldeles för litet för att beräkna partifördelning utifrån. Endast för folkskola blir antalet tillräckligt stort för att få med alla socialgrupper. Partifördelningen bland dessa åskådliggörs i tabell 4.6a.

1) Kårvalet 68 sid 36

TABELL 4.6a

De röstandes val av kärparti efter socialgrupp bland dem vilkas fäder har *folkskoleutbildning*

	socialgrupp			samtl röstande med folkskole- utb. fäder
	I	II	III	
ATP	4	3	5	4
FS	24	19	13	17
OBS	24	20	19	21
RaD	28	17	13	17
Soc	8	17	19	17
SDS	12	24	30	25
SUMMA	100 %	100 %	99 %	101 %
Antal individer	25	166	98	288

Skulle det nu vara så att faderns utbildning var den variabel som orsakade partivalet och inte socialgruppstillhörigheten skulle t ex andelen SDS-röstande ligga omkring 25 % i alla tre socialgrupperna. Men så är inte fallet. Tvärtom är sambanden mellan partival och socialgrupp bland samtliga röstande (jfr tabell 4.2) väl så framträdande bland de röstande med fäder som har folkskola. Så t ex valde bara 20 % av de röstande med folkskoleutbildade fäder från socialgrupp I SDS eller Socialisterna, medan denna siffra för dem från socialgrupp III med fäder med folkskola är 49 %.

Med reservationer för att beräkningen bygger på små tal visar vi i tabell 4.7 motsvarande siffror för de realskoleutbildade fäderna. Socialgrupp III måste uteslutas p g a för få individer.

TABELL 4.7

De röstandes val av kärparti efter socialgrupp bland dem vilkas fäder har *realskoleutbildning*

	socialgrupp			samtl röstande med realskole- utb. fäder
	I	II	III	
ATP	5	6	..	6
FS	21	19	..	19
OBS	37	21	..	23
RaD	16	14	..	16
Soc	5	10	..	8
SDS	16	29	..	28
SUMMA	100 %	99 %		100 %
Antal individer	19	63	5	89

Sambanden i tabellen stärker den ovan gjorda observationen.⁴⁷ Det är framför allt socialgruppstillhörigheten, inte faderns utbildning, som bestämmer valet av kärparti. Utbildningsnivån är dock, som vi tidigare konstaterade, den sociala bakgrundsfaktor som betingar benägenheten att överhuvud taget delta i kårval.

I enkätförmuläret ställde vi motsvarande frågor om moderns yrke och utbildning. De lämnar dock inget ytterligare åt analysen. Man finner (tabellerna presenteras i bilaga E) motsvarande samband där som vi konstaterat för fäderna.

Resten av kapitlet ska vi ägna åt frågan vilken inverkan föräldrarnas partipolitiska sympatier har för studenternas väljarbeteende vid kårval. I tabell 4.8 presenteras faderns parti-preferenser bland resp kärpartis väljare.

TABELL 4.8
Faderns rikspartisympti efter de röstades val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	saml röst
vpk	1	1	1	1	5	6	2
s	13	12	19	25	38	34	24
cp	3	5	6	17	6	4	7
fp	13	24	19	27	31	29	25
m	37	47	38	20	10	15	28
'borgerliga'	3	5	4	1	3	3	3
ej svar	30	7	14	9	7	9	11
SUMMA	100	101	101	100	100	100	100 %
Antal individer	30	147	138	91	84	149	654

Av FS väljare har 47 % en far som sympatiserar med moderata samlingspartiet mot bara 10 % i Socialisterna och 15 % i SDS. Andelen fäder sympatiserande med socialdemokraterna eller kommunisterna är i Socialisterna 43 % och i SDS 40 % - i FS är den 13 %.

Sambandet belyses även i tabell 4.9 som visar kärpartifördelningen efter faderns rikspartisympti. Två tredjedelar av de röstande som har en moderat far valde t ex FS eller OBS.

TABELL 4.9

De röstandes val av kårparti efter faderns rikspartis sympati

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	b1	S:A	N
vpk	0	6	6	6	25	56	0	99 %	16
s	3	11	17	15	20	33	2	101 %	156
cp	2	16	19	35	12	14	2	100 %	43
fp	2	22	16	16	16	27	1	100 %	161
m	6	38	29	10	4	12	1	100 %	182
'borgerliga'	4	36	23	5	14	18	0	101 %	22
ej svar	13	14	28	11	9	20	6	101 %	71
samtliga röstande	5	23	21	14	13	23	2	101 %	651

Hur inverkar nu socialgruppstillhörigheten på det iakttagna sambandet mellan faderns riksparti och de röstandes kårparti.¹⁾ I tabell 4.10 åskådliggörs kårpartifördelningen bland de röstande efter faderns socialgrupp med faderns rikspartis sympati hållen under kontroll. Den sistnämnda variabeln har här dikotomiserats i socialdemokraterna/vpk (S) resp de borgerliga partierna (B). Antalet individer i socialgrupp I/S och socialgrupp III/B är för få för att kunna ligga till grund för en procentberäkning.

TABELL 4.10

De röstandes val av kårparti efter faderns socialgrupp och faderns rikspartis sympati.

Faderns riksparti:	S	S	S	B	B	B
Faderns socialgrupp:	I	II	III	I	II	III
ATP	..	0	4	4	5	..
FS	..	11	10	33	26	..
OBS	..	17	18	27	18	..
RaD	..	14	15	14	16	..
Soc	..	24	19	8	13	..
SDS	..	33	35	15	22	..
SUMMA		99%	101%	101%	100%	
Antal individer	17	70	80	184	198	19

När det gäller socialgruppstillhörighetens betydelse för valet av kårparti när fadern sympatiserar med socialdemokraterna eller vpk kan vi endast konstatera smärre skillnader. Socialisterna förefaller vara starkare bland socdem/vpk-fäder när dessa kom-

1) Sambandet mellan faderns socialgrupp och dennes rikspartis sympati är inte oväntat påtagligt. Tabell i bilaga E.

mer från socialgrupp II jämfört med socialgrupp III. I övrigt finns endast små skillnader.

Däremot tycks sambanden klarare när fadern sympatiserar med ett borgerligt parti. Både FS och OBS är starkare när fadern sympatiserar med ett borgerligt parti och när denne samtidigt tillhör socialgrupp I än när fadern sympatiserar med ett borgerligt parti och han tillhör socialgrupp II. Det omvända gäller för SDS och Socialisterna. De har starkare stöd i socialgrupp II/borgerlig partisympati än i socialgrupp I/borgerlig partisympati.

De senare observationerna tyder på att om fadern *både* sympatiserar med ett borgerligt parti och han tillhör en högre socialgrupp så förstärker denna sociala bakgrund benägenheten att rösta på FS eller OBS. Sambanden är emellertid inte genomgående helt klara, varför vi avstår från att göra ett mer generellt omdöme.

Till slut skall vi undersöka vilken inverkan föräldrarnas rikspolitiska sympatier har på valdeltagandet i kårvalet.

TABELL 4.11
Valdeltagande efter faderns rikspartisympati

	Andel röstande	antal individer
vpk	52 %	31
s	38 %	413
cp	40 %	107
fp	38 %	423
m	44 %	416
'borgerliga'	49 %	45
ej svar	29 %	255
samtliga	38 %	1720

Trenden tycks allmänt vara att valdeltagandet är över genomsnittet när fadern sympatiserar med partiet längst ut på vänster- respektive högerkanten. Röstningsprocenten när fadern sympatiserar med vpk och moderata samlingspartiet är 52 resp 44 % mot genomsnittligt 38 % i urvalet. Näst högst valdeltagande har dock gruppen 'borgerliga' med 49 %.

Tidigare i det här kapitlet har vi konstaterat att det finns ett samband mellan valdeltagande och faderns socialgruppstillhörighet. Studenter från socialgrupp I röstar något oftare i kårval. Hur inverkar nu faderns rikspartisympati på det här sambandet?

TABELL 4.12

Valdeltagande efter faderns socialgrupp och faderns rikspartisympati.

	socialgrupp			samtliga
	I	II	III	
vpk	58 %	52 %
s	31 %	40 %	37 %	38 %
cp	..	40 %	..	40 %
fp	39 %	40 %	25 %	38 %
m	46 %	41 %	..	44 %
'borgerliga'	54 %	43 %	..	49 %
ej svar	34 %	30 %	21 %	29 %
Antal individer:				
vpk	1	11	19	31
s	52	172	186	413
cp	7	89	11	107
fp	153	227	40	423
m	244	159	11	416
'borgerliga'	24	21	0	45
ej svar	64	128	38	255

När det gäller socialgrupp II förefaller faderns rikspolitiska sympatier inte inverka på röstningsbenägenheten. Däremot är tendenserna mer markerade vad avser socialgrupperna I och III. För studenter från socialgrupp I ökar valdeltagandet när fadern sympatiserar med ett mer högerinriktat parti. Kommer studenten från socialgrupp III är tendensen den motsatta. Där stiger röstningsbenägenheten när fadern sympatiserar med ett vänsterparti. Vi nöjer oss med att konstatera att tendensen tycks vara att valdeltagandet är störst när faderns socialgrupp och rikspartisympati "stämmer".

Det här kapitlet har alltså undersökt hur förhållandena före studierna inverkar på väljarbeteendet vid kårval. De tre bakgrundsfaktorerna vi huvudsakligen använt är föräldrarnas (främst faderns) socialgrupp, utbildning och partisympati.

Huvudresultatet avseende *valdeltagandet* är att av bakgrundsfaktorerna är det framför allt föräldrarnas utbildning som är avgörande. Högre utbildning ökar benägenheten att delta.

När det gäller *de röstandes val av kårparti* är slutsatsen att det främst är föräldrarnas socialgrupp och rikspartisympati av bakgrundsfaktorerna som spelar roll vid valet av kårparti. Sannolikheten att rösta på ett kårparti som står till vänster är t ex större när föräldrarna tillhör socialgrupp III och sympatiserar med socialdemokraterna eller vpk.

5. FÖRHÅLLANDEN UNDER STUDIERNÄ

Vilken betydelse har studentens sociala ställning under studietiden för dennes väljarbeteende vid kårval?

Så kan vi kort uttrycka huvudfrågeställningen för det här kapitlet. I det förra kunde vi konstatera att studentens sociala bakgrund - förhållandena *före* studierna. I nästföljande kapitel ska vi undersöka vilken inverkan förväntningarna på förhållandena *efter* studierna har. I detta ska vi ta upp ett antal faktorer som bestämmer läget *under* studietiden.

Omöjligt vore att undersöka alla tänkbara sidor av de förhållanden studenterna lever under. Ett urval måste göras och vi anser att de från vår synpunkt viktigaste områdena att belysa är följande:

- a) Demografiska faktorer
- b) Studieförhållanden
- c) Ekonomiska förhållanden

5.1 Demografiska faktorer

Numera finns det mycket små skillnader mellan män och kvinnor när det gäller deltagande i val till riksdagen i Sverige. Väljarundersökningen 1968 visar t ex att andelen icke-röstande var 6 % bland männen och 8 % bland kvinnorna.¹⁾ Skillnaden är mycket liten.

I kårvalsundersökningen 1968 fanns det dock betydande olikheter. Medan kvinnorna utgjorde hälften av de icke-röstande var deras andel bara en tredjedel av de i valet deltagande.²⁾ Förhållan-

1) Valet 1968. En redogörelse för statistiska centralbyråns och Göteborgs universitets statsvetenskapliga institutionens intervjuundersökning vid andrakammarvalet 1968. Utarbetad av Bo Särllvik under medverkan av en forskargrupp vid Göteborgs universitets statsvetenskapliga situation. (stencil) sid 14.

2) Kårvalet 68 sid 31

det är likartat 1969. I kolumnen längst till höger i tabell 5.1 kan vi se att valdeltagandet är betydligt högre bland männen (44 %) än bland kvinnorna (32 %).

Civilstånd är en av de bakgrundsfaktorer som har det starkaste sambandet med valdeltagande vid de allmänna valen. Giftna röstar i markant större utsträckning än ogiftna.¹⁾

Det var därför inte särskilt märkligt när vi 1968 års kårvalsundersökning fanns att det rådde ett samband mellan civilstånd och valdeltagande. Men desto större blev den första överraskningen när det visade sig att sambandet var rakt omvänt mot det vid riksdagsvalen välkända. Det var de ogiftna som hade det högre valdeltagandet och de giftna de lägre. En närmare granskning gav vid handen att det var studenter som var giftna med *icke*-studerande som drog ner valdeltagandet i gruppen giftna. Valdeltagandet bland de giftna med studerande var så gott som identiskt med det bland samtliga i urvalet.²⁾

Var detta en tillfällig iakttagelse eller återfinns vi samma förhållande också i 1969 års undersökning? Den sista frågan måste besvaras jakande. Som framgår av nedersta raden i tabell 5.1 är valdeltagandet bland de giftna med *icke*-studerande avsevärt lägre (21 %) än genomsnittligt i urvalet (38 %). De giftna med studerande röstade ungefär i lika hög grad som andra. De ogiftna och de sammanboende tycks ha större benägenhet att delta i kårval.

TABELL 5.1
Valdeltagande efter kön och civilstånd

	ogift	gift med studerande	gift med <i>icke</i> -stud	samman- boende	TOTALT
man	48%	46%	20%	57%	44%
kvinnor	35%	31%	21%	28%	32%
TOTALT	43%	37%	21%	45%	38%
Antal individer:					
man	636	78	167	77	963
kvinnor	462	115	103	58	753
totalt	1098	193	270	136	1717

1) Valet 1968 sid 14

2) Kårvalet 68 sid 32

Vi kan alltså konstatera att valdeltagandet är högre bland män och bland ogifta, lägre bland kvinnor och gifta med icke-studerande. Finns det nu ett samband mellan dessa båda iakttagelser? Är valdeltagandet t ex speciellt högt bland manliga studenter som är ogifta, speciellt lågt bland gifta kvinnliga studenter vilkas makar inte studerar? Ja, till en viss del är det så kan vi se av tabellen på föregående sida. Ogifta män och - framför allt - män som är sammanboende uppvisar ett valdeltagande långt över genomsnittet. De kvinnor som är gifta med icke-studerande har visserligen avsevärt lägre valdeltagande än genomsnittet, men de skiljer sig inte från männen i samma civilstånd. Bland dessa som är gifta med icke-studerande har könsskillnaden försvunnit - valdeltagandet är så gott som lika lågt (20 %) både bland män och kvinnor. Men inom de tre andra civilstånden återfinns skillnaden - männen röstar där genomgående oftare än kvinnorna.

I debatten om studenternas förhållanden har ofta barnfamiljernas situation dragits fram i ljuset. Svårigheter av ekonomisk art, bristen på daghemsplatser har nämnts som exempel på att studentbarnfamiljerna har det extra besvärligt under studietiden.¹⁾ Om nu detta stämmer, och inga skäl finns att betvivla det, skulle en tänkbar konsekvens kunna vara att barnfamiljerna i högre grad än många andra studenter aktiverar sig för att förbättra sin situation. Det vore från denna synpunkt naturligt med högre valdeltagande bland barnfamiljerna om dessa såg kårpolitiken som ett medel att tillvarata sina intressen.

Men så var inte alls fallet 1968. Barnfamiljerna röstade i mycket mindre utsträckning än genomsnittet.²⁾ I 1969 års undersökning återfinns exakt samma förhållande. (Se högra kolumnen i tabell 5.2.) Studenter utan barn röstar oftare än studenter som har barn. Vi ska se hur detta resultat hänger samman med de vi funnit tidigare i det här kapitlet.

1) Se t ex Götheborgske Spionen nr 21 1969 sid 9, Aftonbladet 22.8.1969, Handelstidningen 12.12.1969.

2) Kårvalet 68 sid 33

TABELL 5.2

Valdeltagande efter har/har ej barn, kön och civilstånd

	ogift	gift med studerande	gift med icke-stud	samman- boende	TOTALT
har barn	..	30%	17%	..	23%
<i>därav män</i>	..	40%	19%	..	26%
" <i>kvinnor</i>	..	24%	14%	..	20%
har ej barn	43%	43%	26%	46%	42%
<i>därav män</i>	49%	50%	22%	60%	48%
" <i>kvinnor</i>	35%	37%	33%	27%	35%
TOTALT	43%	37%	21%	45%	38%
Antal individer:					
har barn	13	89	170	8	297
<i>därav män</i>	6	35	106	5	157
" <i>kvinnor</i>	7	54	64	3	140
har ej barn	1033	101	99	123	1359
<i>därav män</i>	592	42	60	70	764
" <i>kvinnor</i>	441	59	39	52	594
totalt	1098	193	270	136	1717

Har en student barn minskar sannolikheten för att denne ska delta i kårval, oavsett om denne är gifta med studerande eller icke-studerande eller är man eller kvinna. Av våra data att döma synes barninnehav dra ner valdeltagandet i särskilt hög grad bland kvinnorna. Lägst valdeltagande - bara 14 % - har de kvinnor som har barn och som är gifta med icke-studerande.

Barninnehav kan ensamt inte förklara lågt valdeltagande. Ty valdeltagandet bland gifta med studerande som har barn är t ex *högre* än valdeltagandet bland gifta med icke-studerande som saknar barn. De data som presenterats i tabell 5.2 pekar på att samtliga tre faktorer kvinnligt kön, gift (framför allt med icke-studerande) och innehav av barn sänker benägenheten att delta i kårval.

Hittills har vi av de demografiska faktorerna tagit upp kön, civilstånd och barninnehav. Konstaterandet att valdeltagandet är lägre bland gifta med icke-studerande och studenter med barn vore ofullständigt om vi inte också beaktar ytterligare en faktor: åldern. En möjlighet är att det ovannämnda sambandet mellan valdeltagande och civilstånd/barn är ett skensamband. Det kan förhålla sig så att valdeltagandet sjunker ju äldre studen-

ten blir och sambandet med civilstånd/barn bara är en följd av att gifta studenter är äldre än ogifta, studenter med barn äldre än studenter utan barn. Vi skall undersöka om detta är förhållandet.

Att valdeltagandet är lägre bland äldre studenter kunde vi slå fast redan i 1969 års undersökning.¹⁾ Liknande samband finner vi också i 1969 års data.

TABELL 5.3

Åldersfördelning bland röstande och icke-röstande

född år:	röstande	icke-röstande	TOTALT
- 1940	8	20	15
1941 - 1942	7	10	9
1943 - 1944	19	17	18
1945 - 1946	31	22	26
1947 -	34	32	33
SUMMA	99 %	101 %	101 %
Antal individer	661	1059	1720
<i>Genomsnittsålder</i> ^{a)}	24.1	26.1	25.3

a) Ålder uppnådd 1969. Aritmetiskt medelvärde. År.

Vi kan av tabellen 5.3 se att 30 % av de icke-röstande är födda 1942 eller tidigare mot bara 15 % av de röstande. (Beräknar man valdeltagandet finner man att 24 % av studenterna födda 1942 eller tidigare deltog i valet mot 43 % av dem som var födda 1943 och senare.) En närmare analys visar att allra högst valdeltagande finns bland studenter födda 1945. Sambandet är egentligen inte linjärt utan krökt.

Nu är alltså frågan om åldern kan förklara de i detta kapitel funna sambandet med valdeltagandet. Till att börja med - hur förhåller sig valdeltagandet till faktorerna ålder och kön tillsammans?

1) Kårvalet 68 sid 30

Valdeltagande efter ålder och kön

	män	kvinnor	TOTALT
- 1942	29%	18%	24%
1943 -	49%	36%	43%
TOTALT	44%	32%	39%
Antal individer:			
- 1942	246	165	411
1943 -	715	586	1301
totalt	965	754	1719

Båda faktorerna tycks, oberoende av varandra, ha samband med valdeltagandet. Således är det få (18 %) av de äldre (27 år och över) kvinnliga studenterna som röstade, medan det var desto fler bland de yngre manliga väljarna (49 %).

Vi ska nu på liknande sätt se hur åldern inverkar på de tidigare funna sambanden med civilstånd och om man har barn.

TABELL 5.5

Valdeltagande efter ålder, har/har ej barn och civilstånd

	ogift	gift med studerande	gift med icke-stud	samman- boende	TOTALT
född före 1942	33%	27%	17%	43%	24%
<i>därav med barn</i>	..	19%	14%	..	16%
" utan barn	31%	39%	28%	44%	33%
f 1943 o senare	44%	44%	28%	45%	43%
<i>därav med barn</i>	..	43%	31%	..	40%
" utan barn	44%	44%	25%	46%	44%
TOTALT	43%	37%	21%	45%	38%
Antal individer:					
född före 1942	123	275	177	21	411
<i>därav med barn</i>	4	47	137	4	205
" utan barn	105	28	40	16	191
f 1943 o senare	973	116	92	114	1300
<i>därav med barn</i>	9	42	32	4	91
" utan barn	926	71	59	106	1163
totalt	1098	193	270	136	1717

Om vi först betraktar raderna 1 och 4 i tabellen återfinner vi både bland de yngre och äldre studenterna det gamla välkända sambandet mellan civilstånd och valdeltagande. De gifta med icke-

studerande röstar mer sällan, sammanboende och ogifta desto oftare. Genomgående minskar också en högre ålder benägenheten att rösta.

Granskar vi den högra kolumnen finner vi motsvarande samband med om man har barn eller ej. Studenter utan barn röstar oftare både bland yngre och äldre. Samtidigt är också valdeltagandet bland de äldre lägre än bland de yngre oavsett om man har barn eller ej.

Det sammantagna resultatet i tabellen ger väntat utslag. Valdeltagandet är lägst bland äldre studenter som är gifta med icke-studerande som har barn - högst bland sammanboende yngre studenter som inte har barn. I samtliga grupper (med ett undantag: gifta med icke-studerande utan barn) ökar en lägre ålder benägenheten att delta i kårval. Samtliga de tre faktorerna ålder, civilstånd och barninnehav förefaller oberoende av varandra ha samband med valdeltagandet.

I undersökningen har vi årtalsuppgifter på tre tidpunkter i den tillfrågades liv: födelse, studentexamen och inskrivning vid studentkåren. Vi kan av dessa uppgifter beräkna genomsnittsåldern vid studentexamen respektive inskrivningstillfället samt tidsskillnaden mellan studentexamen och inskrivningen. Skiljer sig dessa värden mellan de olika kårpartiernas väljare? Nej, skillnaderna är obetydliga. Däremot skiljer sig röstande och icke-röstande åt.

TABELL 5.6

Ålder vid studentexamen resp inskrivning samt antal år mellan studentexamen och inskrivning bland röstande och icke-röstande

	röstande	icke-röstande	samtliga
ålder vid studentexamen	20.0	20.8	20.5
ålder vid inskrivningen	21.1	22.9	22.2
antal år mellan studentexamen och inskrivning	1.1	2.1	1.7

Först kan vi konstatera att de som inte röstat i kårvalet genomsnittligt var något äldre än de röstande när de avlade studentexamen. Om denna skillnad inte är särskilt stor ökar den däremot när det gäller åldern vid inskrivningen. Genomsnittligt var här de icke-röstande nästan två år äldre i genomsnitt än de röstande.

De icke-röstande dröjde ett år längre än de röstande efter studentexamen med att skriva in sig vid studentkåren (dvs universitetet).¹⁾

Bostadsformen hade ett visst, om ej särskilt markant, samband med valdeltagandet 1968. Studenter som bodde i egen lägenhet hade ett lägre valdeltagande. De som bodde i studentbostad röstade däremot oftare än genomsnittet.²⁾ Samma sak gäller 1969.

TABELL 5.7
Valdeltagande efter bostadsform

	valdeltagande	N
hyresrum	36 %	227
studentbostad	57 %	294
föräldrahem	35 %	320
egen lägenhet (ej rivnings)	32 %	702
rivningslägenhet	57 %	124
saknar bostad på studieorten	3 %	38
samtliga	38 %	1720

Valdeltagandet är klart över genomsnittet bland studenter som bor i studentbostad och rivningslägenhet. Den extrema motpolen utgörs av de studenter som angett att de saknar bostad på studieorten. Endast 3 % (en enda av 38 individer i urvalet) har röstat! Bland dessa, visserligen fåtaliga, studenter tycks de praktiska hindren att nå en vallokal varit alltför oöverstigliga.

Den oftast förekommande bostadsformen är egen lägenhet. Dessa studenter har röstat i något mindre utsträckning. En närmare undersökning visar dock att bostadsformen egen lägenhet bl a har starkt samband med ålder och civilstånd - två variabler som vi sedan tidigare vet har starkt samband med valdeltagandet. En analys (tabellerna visar vi dock inte här) ger vid handen att det till största delen är detta samband som drar ner valdeltagandet för bostadsformen egen lägenhet.

1) En fråga som inställer sig är i vilken utsträckning gruppen som dröjt att skriva in sig utgörs av vuxenstuderande, som då verkar ha lägre valdeltagande. Något svar på den frågan kan vi tyvärr inte få i denna undersökning.

2) Kårvalet 68 sid 34

Förutom svaren på frågan om bostadsformen har vi i 1969 års undersökning ett andra mått på bostadssituationen. Vid kodningen överfördes nämligen de svarandes postadress genom en kategorisering. De i Göteborgs stad och angränsande områden (t ex Mölndal) boende skiljdes dels från dem som bodde i 'kranskommunerna' (i huvudsak definierade som teleområdena 0300, 0301, 0302 och 0303) och dels dem som hade en adress någon annanstans i landet.¹⁾ I en särskild grupp kodades dem som bodde på något av de sex stora studenthemmen.²⁾

TABELL 5.8
Valdeltagande efter bostadens lokalisering

	valdeltagande	N
studenthemmen	59 %	167
övr Göteborg m närmaste omnejd	39 %	1293
kranskommunerna	29 %	112
övriga landet	18 %	119
samtliga	38 %	1720

Inte oväntat är valdeltagandet lägre ju längre från Göteborg bostaden är belägen och allra högst bland studenterna som bor i studenthemmen.³⁾

Utöver de två frågorna om de faktiska bostadsförhållandena (bostadens form och lokalisering) ställdes i formuläret en fråga om man var nöjd med sin bostadssituation. De som svarade nej fick ange vad som var orsak till missnöjet. Av nedersta raden i tabell 5.9 kan vi se att missnöje med sin bostadssituation har ett mycket ringa samband med valdeltagandet. Av de missnöjda har 41 % röstat mot 37 % av de nöjda. Om vi nu tror att missnöje med bostadssituationen har en något ökande effekt på valdeltagandet, så kan vi snart se att förhållandet är det rakt

-
- 1) En liten felkälla i den sista gruppen är ev studenter som har sitt föräldrahem ute i landet, som bor inneboende i Göteborg och som inte ändrat sin postadress.
 - 2) Chalmers studenthem, Kallebäck, Rotary, Viktor Rydberg, Volrat Tham och Krokslätt. Antalet individer är för litet för att möjliggöra en analys av varje enskilt studenthem.
 - 3) Att siffran för 'studenthemmen' i tabell 5.8 är 59 % mot 57 % för 'studentbostad' i tabell 5.7 beror på att i den sistnämnda gruppen ingår också de s k insprängda studentlägenheterna.

omvända för vissa boendekategorier. Faktiskt är valdeltagandet högre bland de nöjda om vi ser till studenter som bor i studentbostad och rivningslägenhet.

TABELL 5.9

Valdeltagande efter bostadsform och missnöje med bostadssituationen.

	nöjd	missnöjd	TOTALT
hyresrum	32%	41%	36%
studentbostad	61%	50%	57%
föräldrahem	34%	36%	35%
egen lägenhet	32%	36%	32%
rivningslägenhet	58%	49%	57%
saknar bostad på studieorten	3%
samtliga	37%	41%	38%
Antal individer:			
hyresrum	134	93	227
studentbostad	190	102	294
föräldrahem	207	110	320
egen lägenhet	589	109	702
rivningslägenhet	87	35	124
saknar bostad	28	8	38
samtliga	1235	457	1720

Den egna förklaringen till bostadsmisnöjet visar heller inga genomgående samband med valdeltagandet. Varken missnöje med sin bostadssituation eller någon viss orsak till detta kan förklara ett högt eller lågt valdeltagande.

En kort sammanfattning av förhållandet mellan de demografiska faktorerna och valdeltagandet ger vid handen att en avlägset belägen bostad minskar benägenheten att rösta, medan missnöje med sin bostadssituation knappast spelar någon roll. Vissa skillnader finns beroende på bostadsformen (studenter i studentbostad och rivningslägenhet röstar oftare). Till viss del kan denna skillnad förklaras av det starka sambandet mellan valdeltagande och ålder, civilstånd och barninnehav. För som vi konstaterade är sannolikheten att en student ska rösta i kårval mycket liten om denne är äldre, är gift med en icke-studerande och har barn. Kvinnor röstar också mera sällan än män. Kön, civilstånd, barninnehav och ålder är viktiga faktorer när det gäller att förklara varför vissa studenter röstar i kårval och andra inte.

Flera av de undersökta demografiska variablerna har som vi sett ett relativt klart och entydigt samband med valdeltagande vid kårvalen. Däremot är sambanden mer diffusa med de röstandes val av kårparti. Vi behandlar kön, civilstånd, barn, ålder och bostad i tur och ordning och erinrar oss därvid motsvarande resultat i 1968 års undersökning.

Fördelningen mellan män och kvinnor var i stort sett likartad i kårpartierna 1968. Vissa smärre skillnader fanns: KA hade något fler kvinnor bland sina väljare, FS något fler män.¹⁾ Skillnader finns också 1969.

TABELL 5.10

Könsfördelning efter de röstandes val av kårparti

	man	kvinnor	Summa	N
ATP	58	42	100 %	31
FS	70	30	100 %	148
ØBS	65	35	100 %	138
RaD	59	41	100 %	92
Soc	67	33	100 %	85
SDS	58	42	100 %	151
samtl röstande	64	36	100 %	657
samtl i urvalet	56	44	100 %	1719

Männen är, liksom 1968, något överrepresenterade i FS. Andelen kvinnor är förhållandevis större i ATP, SDS och RaD. Skillnaderna är dock inte stora, och i alla partier är kvinnorna - mer eller mindre - underrepresenterade till följd av deras lägre valdeltagande.

Civilstånd hade endast svagt samband med valet av kårparti 1968. SDS, och i någon mån KA, var något oftare gifta med studerande, var dock en observation.²⁾ Data från 1969 års undersökning pekar på att det finns en del skillnader.

1) Kårvalet 68 sid 31

2) Ibid sid 32

TABELL 5.11
Civilstånd efter de röstandes val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	S:a röst	Samtl
ogift	68	74	75	74	62	64	71	64
gift	20	18	22	19	26	17	20	27
därav med stud	7	8	9	10	21	12	11	11
" " icke-stud	13	10	13	9	5	5	9	16
sammanboende	13	7	4	7	12	17	9	8
skild	0	0	0	1	0	3	1	1
SUMMA	101%	99%	101%	101%	100%	101%	101%	100 %
Antal individer	31	148	139	92	85	151	658	1717

De ogifta är proportionellt fler i FS, OBS och RaD. Den utan konkurrens största andelen gifta med studerande finns bland Socialisternas väljare. De gifta med icke-studerande är däremot underrepresenterade i Socialisterna och även i SDS. Samlevnadsformen 'sammanboende' tycks i viss grad disponera för röstning på SDS.

SDS var det parti 1968 där flest väljare hade barn.¹⁾ 1969 får SDS dela tätplatsen med Socialisterna, som framgår av tabellen.

TABELL 5.12
Har/har ej barn efter de röstandes val av kärparti

	har barn	har inte barn	Summa	N
ATP	10	90	100 %	31
FS	8	92	100 %	144
OBS	11	89	100 %	133
RaD	7	93	100 %	89
Soc	15	86	101 %	83
SDS	15	85	100 %	146
samtl röstande	11	89	100 %	637
samtliga	18	82	100 %	1658

Det förefaller alltså som om innehav av barn betingar röstning på SDS eller Socialisterna. Men förhållandet är inte alldeles enkelt. Granskar vi de röstande studenterna som har barn mot bakgrund av deras civilstånd då finner vi att det nämnda sambandet är synnerligen markerat om man är gift med en annan studerande. Däremot är FS och OBS starkare bland de gifta med

1) Kärvalet 68 sid 33

icke-studerande som har barn, vilket framgår av tabell 5.13. Märk dock att siffrorna grundar sig på relativt få individer.

TABELL 5.13

Kårparti efter civilstånd bland de röstande med barn

	har barn, gift med studerande	har barn, gift med icke-stud	samtliga röstande
ATP	4	3	5
FS	7	28	23
OBS	7	41	21
RaD	4	10	14
Soc	33	3	13
SDS	44	14	23
blank	0	0	2
SUMMA	99 %	99 %	101 %
Antal individer	27	29	661

De fyra kårpartierna 1968 hade en relativt ensartad åldersstruktur bland sina väljare. Det enda mindre undantaget utgjordes av OP, vars väljare var något yngre än de andra studenterna som röstade.¹⁾ Åldersfördelningen bland partierna presenteras i tabell 5.14.

TABELL 5.14

Ålder efter de röstandes val av kårparti

	födelseår			Summa	N	Genomsnitts- ålder i år
	-1943	1944-46	1947-			
ATP	16	39	45	100 %	31	23.5
FS	26	40	34	100 %	146	24.3
OBS	22	48	30	100 %	139	24.3
RaD	22	41	37	100 %	92	23.7
Soc	25	48	27	100 %	85	24.1
SDS	23	38	39	100 %	150	23.8
samt1 röstande	23	43	34	100 %	656	24.1
samtliga	32	36	33	101 %	1720	25.3

Man skulle eventuellt kunna säga att ATP har något yngre väljare än de andra partierna, men som bl a framgår av genomsnittssiffrorna framträder endast mindre skillnader mellan partierna.

1) Kårvalet 68 sid 30

Bostadsformen tycktes 1968 till viss del öva inflytande över valet av kårparti. SDS:arna bodde mer i rivningslägenhet, KA:s röstare i studentbostad och OP-väljarna i föräldrahemmet.¹⁾ Också 1969 finns vissa skillnader.

TABELL 5.15

Bostadsform efter de röstandes val av kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	S:a röst	Samtl
hyresrum	23	10	13	15	7	10	12	13
studentbostad	19	28	24	28	28	22	25	17
föräldrahem	13	25	20	10	14	14	17	19
egen lägenhet	32	30	41	34	40	33	35	41
rivningslägenhet	13	7	2	13	11	20	11	7
saknar bostad	0	0	0	0	0	1	0	2
SUMMA	100	100	100	100	100	100	100	99 %
Antal individer	31	148	138	92	85	148	654	1702

ATP-väljarna bor något oftare i hyresrum, FS:arna i föräldrahem, OBS och Socialisterna i egen lägenhet och SDS något oftare i rivningslägenhet (det senare i full överensstämmelse med observationerna från 1968).

Också när det gäller bostadens lokalisering (mätt genom den tidigare nämnda kodningen av postadressen) finns det vissa samband med valet av kårparti.

TABELL 5.16

De röstandes val av kårparti efter bostadens lokalisering

	studenthem	övriga Gbg	kranskomm	övr landet	samtl
ATP	5	4	6	13	5
FS	29	21	30	22	23
OBS	19	21	21	35	21
RaD	15	14	9	4	14
Soc	13	14	3	4	13
SDS	15	24	30	22	23
blank	3	2	0	0	2
SUMMA	99 %	100 %	99 %	100 %	100 %
Antal indiv.	99	499	33	23	661

1) Kårvalet 68 sid 34

Bland de röstande studenter som bor i de stora studenthemmen är FS överrepresenterat och SDS svagare än genomsnittligt. De studenter som bor utanför Göteborg med närmaste omgivning och som röstat (de är nu förhållandevis få) hyser av tabellen att döma föga sympati för Socialisterna och RaD. Några klara och genomgående samband finns dock inte mellan bostadens lokalisering och valet av kårparti.

Finns det ett samband mellan eventuellt missnöje med sin bostads-situation och valet av kårparti? Frågan om bostadsmisnöjet är en av flera som avser att spegla studentens inställning till sin levnadssituation. En av kärnfrågorna när det gäller att förklara varför en del studenter röstar på ett kårparti och andra på ett annat är nämligen om det i huvudsak är inställningen till de näraliggande problemen i studentens liv som avgör partivalet. Dessa näraliggande problem innefattar här förutom bostadsmisnöje även inställning till sina studier och sin ekonomi samt bedömning av sina arbetsmarknadsutsikter. Senare i denna framställning ska vi gå över till att behandla frågor av lite större politisk räckvidd, vi benämner dessa studentpolitiska. De rör åsikter om kårobligatoriet, sättet att tillvarata studenternas intressen, inställningen till studentkårernas centralorganisation SFS etc. Vi ska undersöka om en students åsikter i dessa frågor i högre grad än inställningen till de studentfackliga förklarar valet av kårparti. För det tredje ska vi behandla åsikter i allmänpolitiska frågor vari vi bl a inbegriper rikspartis sympati, självuppskattad vänster-högerinställning och åsikter i internationella frågor. Är det kanske i själva verket dessa åsikter som har den största betydelsen för partivalet? Denna sista fråga behandlas i kapitel 8. Men innan dess ska vi först och främst nu gå igenom situationen under och förväntade förhållanden efter studierna och i samband därmed eventuellt missnöje med sin levnadssituation.

Frågan var alltså om missnöje med sin bostadssituation har något samband med valet av parti. Ja, men bara i någon mån, visar tabell 5.17.

TABELL 5.17

Missnöje med sin bostadssituation efter valet av kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	S:a röst	Samtl
nöjd	81	76	76	65	72	63	71	73
missnöjd	19	24	25	35	28	37	29	27
SUMMA	100	100	100	100	100	100	100	100 %
Antal indiv.	31	148	139	92	83	147	652	1707

Andelen som inte är nöjda med sin bostadssituation är högre i SDS och RaD än i de andra partierna. Skillnaderna är dock inte alls av den storleksordningen att bostadsmisnöje skulle kunna vara en huvudsaklig orsaksfaktor till valet av kårparti. En undersökning av följdfrågan om orsaken till bostadsmisnöjet ger ett likartat resultat. Skillnaderna mellan partierna är i allmänhet små.

När vi nu ska sammanfatta genomgången av sambanden mellan de demografiska faktorerna och de röstades val av kårparti går det inte att göra någon glänsande generalisering. Vi skulle visserligen kunna sätta upp en ganska lång lista med små iakttagelser: SDS bor oftare i rivningslägenhet, männen är lite flera i FS, Socialisterna har något högre giftermålsfrekvens osv. Men vi kan inte dra några slutsatser av större räckvidd. Det enda säkra påståendet vi kan göra är att de demografiska faktorerna knappast är de som med hög precision förklarar varför den och den studenten röstar på det och det partiet. Inte heller den åsiktsmässiga frågan vi undersökt, missnöje med sin bostadssituation, förändrar detta påstående.

Däremot ger de demografiska faktorerna betydligt mer vid analysen av varför en del studenter röstar och andra avstår från detta. Som vi kunde se i början av detta kapitel avtar benägenheten att delta i kårval påtagligt bland kvinnliga studenter, äldre studenter, studenter som är gifta med icke-studerande och studenter som har barn. Dessa omständigheter förefaller minska intresset för kårpolitik.

Valdeltagandet i kårvalen beräknas efter antalet registrerade medlemmar i studentkåren. En fråga som då genast inställer sig är hur många av dessa som egentligen bedriver aktiva studier. Man kan på allmänna grunder förmoda att deltagande i kårpolitiken och i kårval inte är särskilt stort bland personer som av en eller annan anledning bara är formellt registrerade vid kåren.

Andelen i vårt urval som sade sig studera aktivt under vårterminen 1969 är 78 %. 13 % angav i stället förvärvsarbete som sin huvudsakliga sysselsättning, 9 % annat (sjuk, familj och barn, militärtjänst, kåruppdrag m m).¹⁾ Är nu valdeltagandet högre bland dem som studerar aktivt?

TABELL 5.18

Valdeltagande efter om man studerar aktivt eller ej med kontroll för civilstånd och ålder

	studerar aktivt	studerar ej aktivt	studerar ej aktivt, förvärvsarbetar
samtliga i urvalet	44 %	20 %	17 %
CIVILSTÅND:			
ogift	47 %	20 %	15 %
gift med studerande	43 %	27 %	33 %
gift med icke-stud	26 %	14 %	6 %
sammanboende	49 %	32 %	..
ÅLDER			
född 1942 o tidigare	31 %	17 %	15 %
född 1943 o senare	47 %	22 %	17 %
Antal individer:			
samtliga i urvalet	1327	381	224
ogifta	922	164	94
gift med studerande	127	66	40
gift med icke-stud	157	113	65
sammanboende	107	28	15
född 1942 o tidigare	223	186	118
född 1943 o senare	1099	193	104

1) Vi varnar dock för att av dessa siffror dra slutsatsen att exakt 22 % av studentkårens medlemmar inte studerar aktivt. Vårt ca 20-procentiga bortfall skulle spela ett spratt vid en sådan uppskattning. Bland dem som inte besvarat undersökningen ingår proportionellt fler icke aktivt studerande. Den verkliga andelen studerande är lägre än 78 %.

Det visar sig av översta raden i tabellen att valdeltagandet är över genomsnittet bland de aktivt studerande, avsevärt under bland övriga. Speciellt låg röstningsfrekvens har de som i huvudsak ägnar sig åt förvärvsarbete i stället för studier under terminen. I resten av tabellen finner vi när vi kontrollerar för civilstånd och ålder samma tendenser inom alla undersökta grupper.¹⁾ Extremt lågt valdeltagande har de gifta med icke-studerande som inte bedriver aktiva studier utan förvärvsarbetar. Endast 6 % av dem har röstat. Gruppen omfattar emellertid bara en knapp tjugofemtedel av studenterna i undersökningsgruppen.

Om benägenheten att rösta är större bland de aktivt studerande så är det dock inga större skillnader mellan kårpartierna. Av tabell 5.19 ser vi att andelen aktivt studerande ligger mellan 85 och 90 procent i samtliga kårpartier.

TABELL 5.19

Studerar aktivt eller ej efter de röstades val av kårparti

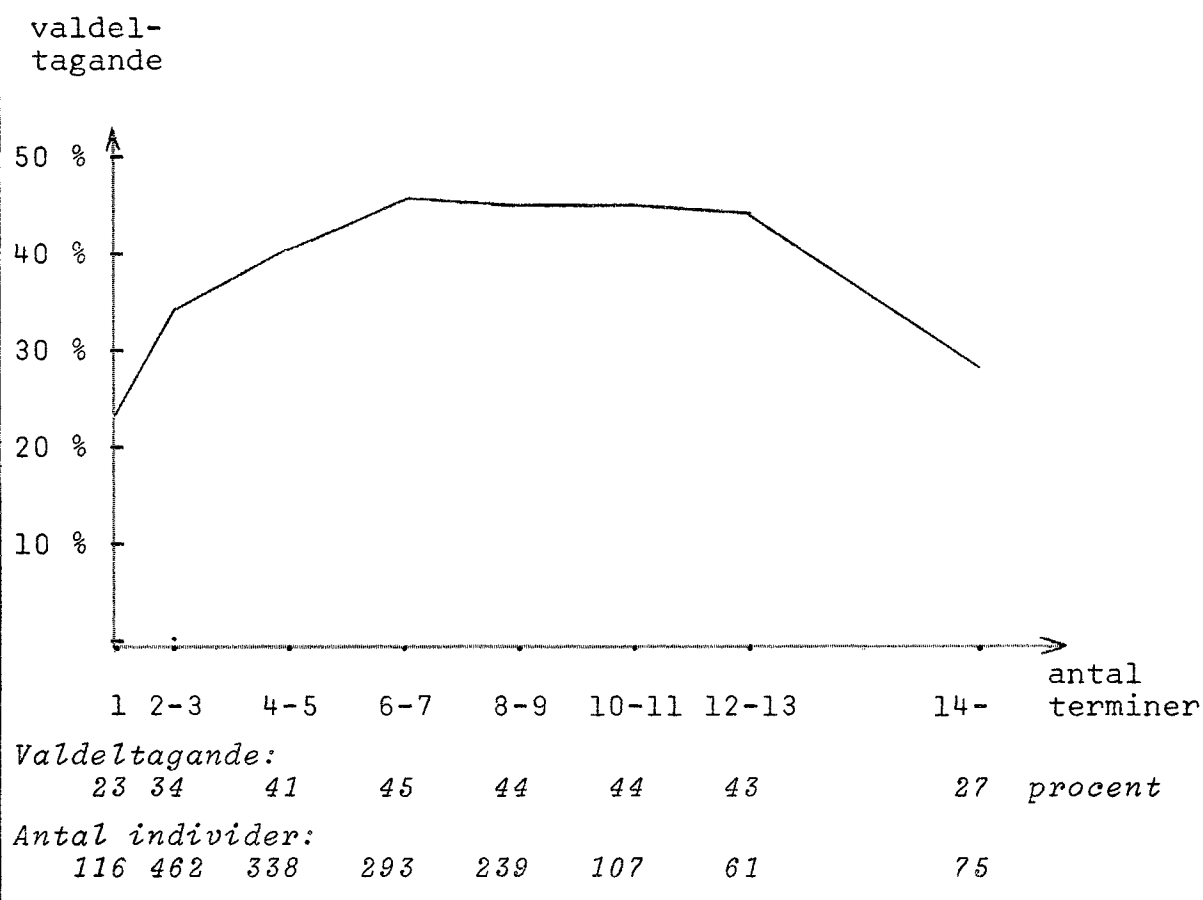
	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
studerar aktivt	87	88	90	90	89	85	88	78
studerar ej aktivt	13	12	10	10	11	15	12	22
- <i>förvärvsarbetar</i>	3	5	4	7	6	8	6	13
- <i>övrigt</i>	10	7	6	3	5	7	6	9
SUMMA:	100	100	100	100	100	100	100	100 %
Antal individer	31	146	139	92	85	150	655	1707

En annan faktor som definierar studiesituationen är studietidens längd, hur många terminer man tillbringat vid universitetet. Verkar studietiden aktiverande på studenterna? Är valdeltagandet lägst bland de nya studenterna, högst bland dem med många studietimer bakom sig? Det har bl a hävdats att andelen aktiva studenter stiger ju längre tid som tillbringats vid universitetet.²⁾ Det här förmodandet får inte omedelbart stöd i våra data.

1) Ett mindre undantag kan dock noteras: bland studenterna gifta med studerande är valdeltagandet högre bland de icke-aktiva som förvärvsarbetar än bland dem som av andra skäl inte studerar aktivt.

2) Ingemar Böök: Kandidat Dahlbom; aspekter på studentaktivitets politiska socialisation. Sociologisk Forskning nr 3 1968 sid 203.

FIGUR 5.1
Valdeltagande efter antal terminer vid universitetet

Det visar sig att valdeltagandet är under genomsnittet bland studenterna som bara gått några få terminer vid universitetet. Sedan stiger det för att nå sin topp bland dem med 6-7 terminer bakom sig. Men därefter sjunker det och blir lägre ju fler terminer man vistats vid universitetet.

I princip samma samband kan vi fö finna med variablerna antal aktiva terminer, inskrivningsår vid studentkåren och år för studentexamen. Vi kan också erinra oss sambandet mellan valdeltagandet och ålder i föregående avsnitt. Det var av liknande krökta utseende.

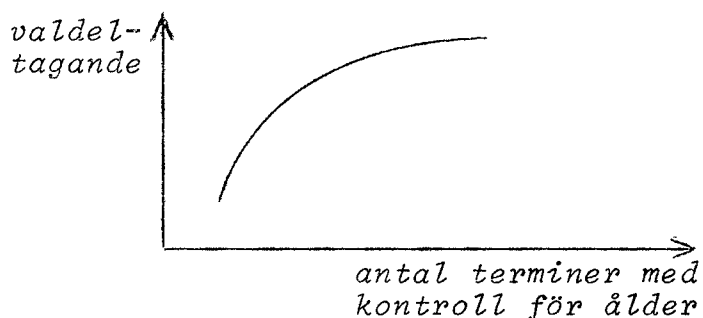
Studerar vi valdeltagandet samband med studietidens längd samtidigt som vi kontrollerar för ålder ska vi finna något mycket intressant.

TABELL 5.20

Valdeltagande efter ålder och antal terminer vid universitetet.
(Ålder uppnådd år 1969.)

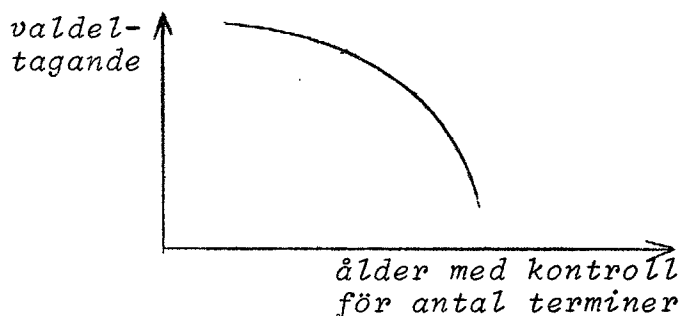
Ålder	Antal terminer			TOTALT
	1-3	4-6	7-	
- 22	38 %	47 %	..	41 %
23 - 26	33 %	46 %	48 %	45 %
27 -	9 %	19 %	34 %	25 %
TOTALT	33 %	43 %	42 %	38 %
Antal individer:				
- 22	345	177	3	527
23 - 26	113	297	287	702
27 -	76	78	217	387
totalt	536	554	507	1720

När vi på detta sätt håller åldersfaktorn konstant och studerar valdeltagandets variation med antalet terminer - vi granskar alltså de tre raderna i matrisen - finner vi *inte* något krökt samband som vi gjorde när vi undersökta totalsiffrorna (jämför marginalfördelningen längst ner). Tvärtom visar siffrorna att valdeltagandet stiger kontinuerligt ju längre tid man vistats vid universitetet. Huvudtendenserna i den betingade variationen kan vi åskådliggöra i ett diagram:

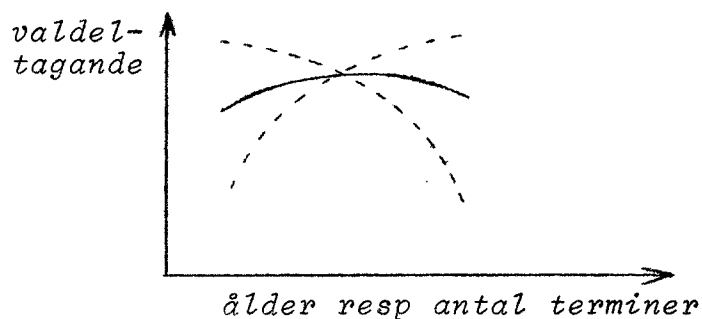
Låt oss nu i stället studera hur ålder och valdeltagande samvarierar när vi kontrollerar för antalet terminer. Tendenserna kolumnvis är uppenbara: valdeltagandet sjunker med ökad ålder oavsett hur många terminer man tillbringat vid universitetet. Inte heller detta stämmer med observationen av totalsiffrorna (jämför föregående avsnitt) - marginalfördelningen till höger erinrar oss om det krökta sambandet.

På samma sätt som tidigare kan vi grov skissera detta resultat i ett diagram:

Trots att ålder och studietidens längd har ett klart inbördes samband (se siffrorna för totala antalet individer i tabell 5.20) har vi alltså kunnat konstatera att de två faktorerna har *rakt motsatt effekt* på valdeltagandet - många terminer ökar benägenheten att rösta medan högre ålder minskar denna. Följaktligen är också valdeltagandet extremt lågt bland de äldre studenter som bara vistats vid universitetet några få terminer (en observation som fö har sitt intresse mot bakgrund av nya kompetensbestämmelser om vidgat tillträde till universitetsstudier för vuxenstuderande). Unga studenter med många terminer är naturligt nog mycket få.

Nettoeffekten av de två faktorernas inverkan på valdeltagandet blir till följd dels av den betingade variationen som skisserats ovan och dels av antalet individer i matrisens olika celler, som vi redan kunnat konstatera, inte "noll" (= inget samband) utan ett krökt, som vi skisserar:

Studietidens längd har knappast något samband med de röstades val av kärparti (se tabell i bilaga E). Vi kan erinra oss att i föregående avsnitt inte heller åldersfördelningen på något avgörande sätt skilde sig mellan partierna.

Vilken betydelse har studieinriktningen för valet av parti i kärvalet? Den frågan ska vi ägna uppmärksamhet åt några sidor framåt. Vi ska använda två mått på studiernas inriktning - dels avsedd examen, dels ämne/fakultet

SDS-röstarna 1968 avvek i några avseenden från de andra väljarna när det gällde vilken examen de ämnade avlägga. Fil lic och fil kand nämndes oftare än genomsnittligt, pol mag mera sällan. Pol mag-studenterna återfanns däremot oftare bland OP:s väljare, fil mag i viss mån i FS.¹⁾ Sambanden beträffande SDS kan skönjas också i 1969 års data.

TABELL 5.20a

Avsedd examen efter de röstades val av kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
fil kand	39	47	33	50	48	52	45	43
fil mag	36	21	29	18	17	17	22	22
pol mag	16	14	15	11	12	6	12	8
fil lic	0	3	6	7	9	12	7	6
annan examen	3	3	2	3	2	4	3	4
redan avlagt exam	0	7	7	9	10	4	6	9
ej examen	6	5	9	2	2	5	5	8
SUMMA	100	100	101	100	100	100	100	100 %
Antal indiv	31	146	137	90	82	147	645	1674

Licentianderna är proportionellt flera i SDS än i de andra partierna, studenter med pol mag-inriktning däremot underrepresenterade. Fil kand-studenterna är underrepresenterade bland OBS-väljarna, bland vilka det å andra sidan finns relativt fler med fil mag-inriktning. Det rör sig emellertid hela tiden om mindre tendenser. I allmänhet förefallet examensinriktning ha ringa samband med valet av kårparti.

Vi ska nu behandla det andra måttet på studieinriktningen, nämligen vid vilken fakultet och vilket ämne man läser.²⁾ När vi

1) Kårvalet 68 sid 42

2) Det går tyvärr inte att utnyttja den officiella valstatistiken. Röstningen brukar äga rum på studentkåren, universitetets huvudbyggnad, universitetsbiblioteket, studentkåren och vissa institutioner. Svårigheten att tolka partiskillnader mellan olika ämnen ligger främst däri att både vid 1968 och 1969 års val upprättades vallokaler nästan uteslutande i byggnader som betjänade flera olika institutioner. Av röst-siffrorna från vallokalen Stora Nygatan 23-25 kan vi, för att ta ett exempel, inte se vilka röster som kommer från ekonomisk historia, litteraturhistoria eller tyska.

ska analysera våra data finns vissa tekniska svårigheter. Det gäller framför allt att antalet individer i de allra flesta ämnen blir för litet för att ligga till grund för en beräkning av kårpartifördelning. Vi måste på ett eller annat sätt gruppera ihop ämnena i olika kategorier. Det indelningskriterium vi använder är den traditionella indelningen i humanistisk, samhällsvetenskaplig och naturvetenskaplig fakultet. I tabell 5.21 presenteras kårpartiernas stöd vid de tre fakulteterna.

TABELL 5.21

De röstades val av kårparti efter fakultet

	humanistisk	samhälls- vetenskaplig	matem-natur- vetenskaplig
ATP	3	3	4
FS	20	25	23
OBS	19	21	20
RaD	11	16	16
Soc	13	17	13
SDS	32	17	21
blank	2	1	2
SUMMA	100 %	100 %	99 %
Antal individer	307	735	195

Vi kan konstatera vissa skillnader mellan partierna. SDS är t ex starkast på humanistisk fakultet.¹⁾ Men det mest utmärkande är att skillnaderna är förhållandevis små. Att en student läst exempelvis naturvetenskapliga ämnen tycks inte i nämnvärd grad disponera för röstning på ett visst kårparti.

Uppgifterna i tabell 5.21 bygger på de ämnen de svarande avlagt ett eller flera betyg i. En fakultetsindelning på grundval av det ämne man läste vårterminen 1969 ger samma slutsatser.

Gör vi en mer detaljerad gruppering av ämnena finner vi något mer markanta särdrag. I tabell E 9 i bilaga E har vi dels delat upp humanistisk fakultet i historisk-filosofiska ämnen och språk och dels samhällsvetenskapliga ämnen i fem undergrupper. (Indelningsgrunden är ämnenas saklogiska samband.) Vi kan med dessa data precisera det ovan iakttagna sambandet mellan SDS-

1) Så var även fallet 1968. Kårvalet 68 sid 43 f.

röstning och humanistisk fakultet. Det är studerande i historisk-filosofiska ämnen som mycket oftare än andra röstat på SDS, medan det främst är FS som är överrepresenterat bland de röstande språkstudenterna. Också inom den samhällsvetenskapliga fakulteten finns det vissa skillnader mellan olika ämnen. FS har starkt stöd bland företags- och nationalekonomer (vilket också gäller OBS) och i gruppen 'övriga samhällsvetenskapliga ämnen'. I båda dessa grupper är SDS klart svagare än genomsnittligt.

Vi kan alltså se att det finns vissa samband mellan ämnesinriktning och kårpartiröstning. Men våra data stöder knappast ett antagande om att ämnesinriktning skulle vara en huvudsaklig orsaksfaktor till valet av kårparti. Det starka sambandet mellan SDS och historisk-filosofiska ämnen, FS och ekonomiska discipliner kan inte förändra detta huvudresultat.

Valdeltagandet skiljer sig också något mellan fakulteterna. Språkstudenter röstar t ex mer sällan. Skillnaderna är dock inte frapperande stora, men överensstämmer med 1968 års data, där vi kunde konstatera lägre valdeltagande bland språkstudenter, högre bland samhällsvetare.¹⁾ Genomgående röstar männen oftare än kvinnorna. Såväl manliga som kvinnliga språkstudenter röstar mer sällan.

TABELL 5.22
Valdeltagande efter fakultet och kön

	män	kvinnor	samtliga
humanistisk fakultet	46 %	34 %	38 %
<i>därav historisk-filosof.</i>	51 %	35 %	43 %
" <i>språk</i>	40 %	32 %	34 %
samhällsvetenskaplig	50 %	34 %	44 %
matem-naturvetenskaplig	45 %	37 %	43 %
Antal individer:			
humanistisk	307	490	797
därav historisk-filosof.	176	193	369
" språk	131	297	428
samhällsvetenskaplig	1068	617	1685
matem-naturvetenskaplig	336	128	464

1) Kårvalet 68 sid 43 f

Det andra måttet på studiernas inriktning vi använt i undersökningen är avsedd examen. Av nedersta raden i tabell 5.23 kan vi se att valdeltagandet är avsevärt högre bland pol mag-studenter. Däremot röstar mer sällan studenter som antingen redan avlagt examen, vilket stämmer överens med 1968 års data.¹⁾ En närmare analys visar att det låga valdeltagandet bland studenter som inte läser till en bestämd examen till stor del förklaras av att de mera sällan är aktiva studerande.

TABELL 5.23

Valdeltagande efter avsedd examen och om man studerar aktivt eller ej.

	fil kand	fil mag	pol mag	fil lic	annan examen	avlagt examen	ej examen	samtl
studerar aktivt	44%	40%	56%	48%	36%	42%	40%	44%
studerar ej aktivt	25%	27%	..	26%	..	16%	10%	20%
- förvärvsarbetar	23%	10%	..	36%	..	13%	5%	17%
samtliga i urvalet	41%	38%	55%	40%	29%	30%	26%	38%
Antal individer:								
studerar aktivt	597	316	127	67	50	79	65	1318
studerar ej aktivt	121	56	9	38	15	64	58	370
-förvärvsarbetar	65	20	6	28	10	45	37	219
samtliga i urvalet	722	373	138	107	65	144	125	1720

Syftet med detta kapitel är att utröna vilken inverkan studiesituationen har på väljarbeteendet vid kårval. Av de faktorer som definierar studiesituationen har vi tagit upp om man studerar aktivt, studietidens längd, avsedd examen och ämnesinriktningen. Vi ska avsluta genomgången med att undersöka ett mått på framgången i studierna. Vi har för varje person summerat antalet avlagda betyg och dividerat det med antalet aktiva terminer vid universitetet. På så sätt får vi en kvot som är ett mått på personens studieintensitet. Vi ska från början göra klart att detta vårt mått är grovt i flera avseenden. En student kan t ex just vara i begrepp att tentera för ett betyg. Ett sådant "nästan färdigt" betyg kommer inte med i beräkningen. Licentiander och doktorander har vidare uteslutits ur beräkningen eftersom deras studieprestationer inte registreras i betyg.

1) Kårvalet 68 sid 42

TABELL 5.24

Valdeltagande efter antal avlagda betyg per aktiv studietermin

betyg per termin:	valdeltagande	antal individer
0.00 - 0.19	31 %	312
0.20 - 0.59	44 %	549
0.60 - 0.99	45 %	458
1.00 -	32 %	151

Studenter som antingen har en låg eller också en hög studietakt har ett valdeltagande under genomsnittet.¹⁾ Vi kommer att återvända till denna iakttagelse nedan.

Mellan kvoten betyg per aktiv termin och de röstades val av kärparti finns inga särskilda tendenser och det svaga sambandet överlever inte en statistisk signifikanstest.

De hittills undersökta variablerna har varit uttryck för faktiska, - om man så vill - objektiva, förhållanden som kännetecknar studiesituationen. Liksom i avsnitt 5.1, där vi dels tog upp de faktiska bostadsförhållandena och dels missnöjet med bostaden, ska vi till sist undersöka om studenternas *upplevelse* av sin studiesituation har något samband med väljarbeteendet. Måttet utgörs av svaren på frågan "Hur upplever du själv att du i stort sett klarar dina studier jämfört med de flesta andra studenter?"²⁾. Låt oss först studera skillnaderna mellan de röstande och de icke-röstande. Hur inverkar missbelåtenhet över sina studieresultat? Är det t ex så att man sporras att utnyttja sin rösträtt som ett medel för att förbättra sin situation? Nej, det är ett antagande som inte får stöd av våra data.

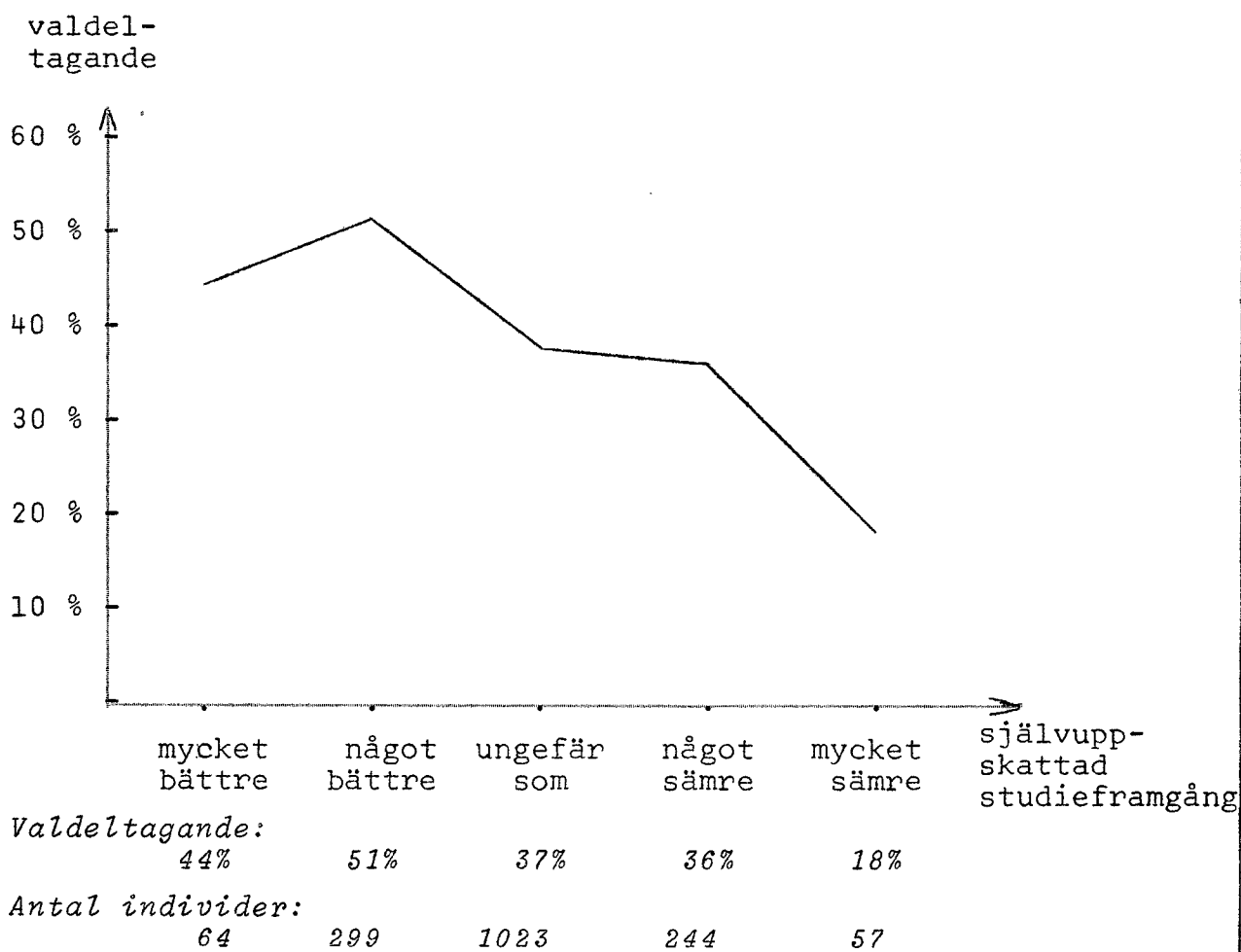
Av figuren längst upp på nästa sida ser vi hur trenden är sjunkande, dvs valdeltagandet minskar ju sämre man tycker sig klara studierna. Men figuren tyder på att valdeltagandet inte är högst bland dem som anser sig klara sig allra bäst, utan i gruppen 'något bättre'.

1) Det som här betecknas som hög studietakt är alltså ett betyg per termin och över. Den av statsmakterna benämnda "normalstudietakten" om ett betyg per termin är det endast en liten minoritet av vårt urval som når upp till, vilket framgår av antalet individer i tabellen.

2) Svartalernativ: 'mycket bättre', 'något bättre', 'ungefär som de flesta studenter', 'något sämre' och 'mycket sämre'.

FIGUR 5.2

Valdeltagande efter hur man anser sig klara sina studier

Innan vi penetrerar frågan vilket samband den självvupskattade studieframgången har med valet av kärparti ska vi något fördjupa analysen av studenternas studieframgång. Vi har ovan redogjort för ett - visserligen grovt - mått på den *faktiska* studieframgången och nu ett på den *självvupskattade* studieframgången. Vilket samband har nu dessa två mått? Står självvupskattad framgång i studierna i överensstämmelse med faktisk?

TABELL 5.25

Självvupskattad studieframgång efter antal betyg per aktiv termin

Klarar studi- erna jämfört m andra stud	Antal betyg per aktiv termin				Samtl.
	0.00-0.19	0.20-0.59	0.60-0.99	.1.00-	
bättre	7	15	26	48	21
ungefär som	64	65	66	43	61
sämre	29	20	8	9	18
SUMMA	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antal individer	308	544	455	150	1689
pos/neg	0.25	0.75	3.25	5.34	1.20

Först en kommentar till den nedersta raden i tabellen. "Pos/neg" är kvoten mellan antalet som anser sig klara studierna bättre (både 'mycket' och 'något') och antalet som anser sig klara dem sämre. Svartalternativet 'ungefär som' lämnas alltså utanför. Värdet 1 innebär lika många 'bättre' som 'sämre', värdet 2 dubbelt så många 'bättre' osv.

Både den procentuella fördelningen och denna pos/neg-kvot ger klart besked om att det finns ett otvetydigt samband mellan faktisk och självuppskattad studieframgång. Studenter som avlagt många betyg på förhållandevis få terminer skattar också sin studieframgång mer positivt än genomsnittet. Men trots att sambandet är starkt är det inte hundra procentigt. Det finns några som har låg studieintensitet men ändå anser sig klara studierna bättre än normalt och omvänt studenter med hög studietakt som tycker att de klarar sig dåligt. Vi kan alltså konstruera en matris i enlighet med korstabuleringen ovan. Vårt intresse är här inriktat på valdeltagandet i de olika cellerna. Är det den faktiska studieframgången eller den självuppskattade som har starkast inverkan på valdeltagandet?

TABELL 5.26

Valdeltagande efter självuppskattad studieframgång och antal betyg per aktiva terminer

Klaras studi- erna jämfört m andra stud	Antal betyg per aktiv termin			
	0.00-0.19	0.20-0.59	0.60-0.99	1.00-
bättre	45 %	57 %	58 %	38 %
ungefär som	29 %	42 %	42 %	27 %
sämre	33 %	39 %	33 %	..
Antal individer:				
bättre	22	82	119	72
ungefär som	198	353	300	64
sämre	88	109	36	14

Under beaktande av att några siffror bygger på få individer kan vi återigen finna de samband vi konstaterat tidigare i detta avsnitt: valdeltagandet är högre bland studenter som anser att de klarar sina studier bättre än andra studenter (däremot är skillnaden något mindre mellan grupperna 'ungefär som' och 'sämre'). Valdeltagandet är också lägre bland studenter som antingen har en lägre eller högre studietakt än normalt. Detta

krökta samband finner vi oavsett självuppskattad studief framgång. Slutsatsen av tabellen blir: Valdeltagandet är allra högst bland studenter som har 'normal' studietakt men som själva anser att de klarar sig bättre än normalt ...

Sambandet mellan självuppskattad studief framgång och de röstades val av kärparti är inte lika starkt som det med valdeltagandet. Studerar vi tabell 5.27 kan vi bl a se att SDS har proportionellt flest som säger sig klara studierna bättre än genomsnittet (tillsammans med RaD) men samtidigt har SDS också den största andelen som anger sämre studieresultat. Andelen 'ungefär som' är i SDS följaktligen klart under genomsnittet.

TABELL 5.27

Självuppskattad studief framgång efter de röstades val av kärparti

Klarar studi- erna jämfört m andra stud	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
bättre	19	22	24	35	26	35	27	22
ungefär som	65	63	66	51	59	44	57	61
sämre	16	15	10	14	15	21	15	18
SUMMA	100	100	100	100	100	100	99	101 %
Antal indiv	31	147	137	92	83	147	648	1687
<i>medelvärde</i>	<i>3.00</i>	<i>2.90</i>	<i>2.83</i>	<i>2.79</i>	<i>2.88</i>	<i>2.80</i>	<i>2.84</i>	<i>2.96</i>
<i>pos/neg</i>	<i>1.20</i>	<i>1.45</i>	<i>2.53</i>	<i>2.45</i>	<i>1.61</i>	<i>1.68</i>	<i>1.85</i>	<i>1.20</i>

Pos/neg-kvoten i nedersta raden är identiskt med den som beskrevs längst upp på föregående sida. Medelvärdet har beräknats under antagandet att svarsalternativen utgör en intervallskala där 'mycket bättre' har värdet 1, 'något bättre' 2 osv. Ju högre medelvärde, desto sämre anser man alltså att man klarar sina studier. De två sammanfattande måtten pos/neg-kvot och medelvärde ger inte helt identiska resultat. I tabell 5.28 har vi rangordnat partierna så att det parti vars medlemmar anser sig klara sig bäst kommer överst. I vänsterkolumnen bygger rangordningen på pos/neg-kvoten, i den högre på medelvärdet.

TABELL 5.28

Kårpartierna rangordnade efter väljarnas självuppskattade studieframgång

rang:	pos/neg-kvot	medelvärde
1.	OBS	RaD
2.	RaD	SDS
3.	SDS	OBS
4.	Soc	Soc
5.	FS	FS
6.	ATP	ATP

Mätningarna ger entydigt resultat så tillvida att de anger ATP som det parti där flest väljare anser sig ha svårigheter med studierna, FS näst flest och Socialisterna därefter. Däremot är det svårare att fastställa vilket parti som har väljare vilka anser sig som mest framgångsrika i studierna. De två mätningarna ger skilda utfall. Det finns alltså ett visst samband med valet av kårparti, men är ganska svagt och diffust. Självuppskattad studieframgång har svårt att förutsäga valet av kårparti.

Sammanfattning:

Alla de undersökta måtten på studiesituationen visar sig ha, starkare eller svagare, samband med valdeltagandet. Sannolikheten för att en student ska delta i kårval är lägre om han/hon inte bedriver aktiva studier, har tillbringat antingen mycket få eller påtagligt många terminer vid universitetet, inte tänker avlägga eller redan har avlagt examen eller klarar studierna sämre än normalt. En gemensam nämnare för de uppräknade faktorerna är att de på ett eller annat sätt beskriver en studiesituation *i periferin*. En tänkbar förklaring är att andra aktiviteter/roller här konkurrerar med aktiviteten/rollen "heltids-studerande student" och att intresset härigenom är inriktat på andra saker än studentfrågor och kårpolitik. Det är i så fall mycket naturligt att dessa grupper har ett lägre valdeltagande.

Däremot tycks studiesituationen utöva mindre inflytande över de röstandes val av kårparti. Av de undersökta faktorerna är det främst studieinriktningen (avsedd examen och ämne/fakultet) som samvarierar med partivalet. Vi kunde emellertid slå fast att sambandet mellan studieinriktning och de röstandes val av kårparti, med något undantag, är tämligen svagt.

5.3 Ekonomiska förhållanden

Till de faktorer som bestämmer den ekonomiska situationen under studietiden räknar vi sättet att finansiera sina studier och huruvida och i vilken utsträckning man förvärvsarbetar under terminen. Framställningen kan göras ganska kortfattad eftersom resultaten inte lägger så mycket ytterligare till vad som konstaterades i föregående avsnitt.

Vilket samband med valdeltagandet har sättet att finansiera sina studier? Tabellen visar att studenter som lever på studiemedel, vilka utgör sju av tio intervjuade, röstar oftare än övriga.

TABELL 5.29
Valdeltagande efter huvudsaklig studiefinansiering

finansierar studierna genom:	valdeltagande	antal individer
studiemedel	43 %	1191
förvärvsarbete	25 %	356
övrigt	34 %	159
samtliga	38 %	1720

Iakttagelsen att studenter som lever på förvärvsarbete röstar mindre gör att resultaten i nästa tabell inte är överraskande. De som arbetar mer än halvtid under terminen har ett klart lägre valdeltagande än andra. Skillnaden mellan dem som förvärvsarbetar mindre än halvtid och dem som inte arbetar alls är däremot minimal.¹⁾

TABELL 5.30
Valdeltagande efter förvärvsarbete under terminen

förvärvsarbetar:	valdeltagande	antal individer
mer än halvtid	22 %	269
mindre än halvtid	43 %	428
förvärvsarbetar ej	42 %	963
samtliga	38 %	1720

1) Resultaten överensstämmer helt med dem i 1968 års undersökning. Kårvalet 68 sid 35.

Slutsatsen stämmer väl överens med iakttagelserna i föregående avsnitt att äldre studenter, gifta med icke-studerande, studenter med barn, icke-aktivt studerande osv röstar mer sällan. Också heltidsarbete definierar en levnadssituation i studentlivets periferi, och det lägre valdeltagandet är därmed inte svårförklarligt.

Ytterligare en fråga har anknytning till studieekonomin. Den mäter inställningen till den egna ekonomiska situationen jämfört med studenters i allmänhet. När vi granskar denna variabels samband med de två föregående (mått på ekonomisk situation) finner vi att de studenter som finansierar sina studier i huvudsak genom förvärvsarbete och de som arbetar mer än halvtid skattar sin egen situation påtagligt ljusare än övriga studenter.

Hur förhåller sig nu åsiktsfrågan till valdeltagandet? Av totalsiffrorna i högerkolumnen i tabell 5.31 förefaller det som om valdeltagandet sjunker ju mer positivt man bedömer sin ekonomiska ställning. Men resultatet är inte helt entydigt. I tabellen har materialet delats upp efter de två dominerande sätten att finansiera studierna. Det konstaterade sambandet återfinns bland de förvärvsarbetande, men är av ett avvikande utseende bland dem som lever på studiemedel. Där är valdeltagandet förhållandevis lägst bland dem som bedömer sin ekonomiska situation likvärdig med studenters i allmänhet. Benägenheten att rösta är här högre både bland dem som har en positiv och en negativ bedömning av sin ekonomiska ställning. Sambandet mellan valdeltagande och självuppskattad ekonomisk situation är sålunda inte entydigt.

TABELL 5.31

Valdeltagande efter bedömning av sin ekonomiska situation och efter huvudsaklig studiefinansiering

Bedömning av sin ekonomiska situation jämfört med studenter i allmänhet	huvudsaklig studiefinansiering:		
	studiemedel	förvärvsarbete	TOTALT
bättre	45 %	23 %	34 %
ungefär som	42 %	28 %	41 %
sämre	47 %	33 %	43 %
Antal individer:			
bättre	250	243	570
ungefär som	859	87	1007
sämre	74	21	119

En kort sammanfattning av valdeltagandet säger att ekonomisk situation under studietiden (definierad genom studiefinansiering och förvärvsarbete) bara kompletterade bilden från förra avsnittet. Studenter som inte bedriver aktiva studier utan delvis befinner sig ute i förvärvslivet är mindre benägna att rösta i kårval. Bedömning av sin ekonomiska situation gav inget klart samband med valdeltagandet (studiefinansieringsform spelade in).

Också genomgången av de ekonomiska faktorernas samband med valet av kårparti kan göras kortfattad. För studerar vi de två tabellerna nedan finner vi snart att skillnaderna mellan partierna är mycket små, i allmänhet gott och väl inom slumpmarginalerna.

TABELL 5.32

Huvudsaklig studiefinansiering efter de röstades val av kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
studiemedel	87	73	76	80	84	80	78	70
förvärvsarbete	7	14	14	16	11	14	13	21
övrigt	6	13	10	4	5	6	9	9
SUMMA	100	100	100	100	100	100	100	100 %
Antal individer	31	147	139	92	85	150	656	1706

TABELL 5.33

Förvärvsarbete under terminen efter de röstades val av kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
mer än halvtid	0	8	11	8	10	11	9	16
mindre än halvtid	32	28	26	30	30	29	28	26
förvärvsarbetar ej	68	63	63	61	61	60	62	58
SUMMA	100	99	100	99	101	100	99	100
Antal individer	31	144	135	90	84	149	644	1666

Den stora överensstämmelsen mellan partierna gör att vi utan tvekan kan utesluta ekonomisk situation, åtminstone bestämd med våra två mått, som någon faktor av större betydelse som påverkar valet av parti i kårval.

I huvudsak gäller denna slutsats också bedömningen av studieekonomi.

TABELL 5.34

Bedömning av sin ekonomiska situation efter de röstandes val av kärparti

Bedömning av sin ekonomiska situation jämfört med andra studenter	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
bättre	27	36	30	26	29	25	29	34
ungefär som	63	57	67	63	59	66	63	59
sämre	10	7	3	11	12	9	8	7
SUMMA	100	100	100	100	100	100	100	100 %
Antal individer	30	148	139	91	85	146	651	1696

Det enda parti som skiljer ut sig något är FS, där något fler förefaller skatta sin ekonomiska situation under studierna mer positivt. Skillnaderna är dock mycket måttliga och kan inte förändra huvudresultatet vi funnit i detta kapitel att vare sig ekonomisk situation eller egen bedömning av denna förmår förklara varför vissa studenter röstar på ett visst kärparti, andra på ett annat.

6. FÖRVÄNTADE FÖRHÅLLANDEN EFTER STUDIerna

I detta kapitel ska vi undersöka om det finns något samband mellan valdeltagande och val av kärparti å ena sidan och å den andra synen på framtiden, dvs om man bestämt sitt framtida yrke, vilket yrke man i så fall bestämt sig för och bedömningen av sina arbetsmarknadsutsikter.

TABELL 6.1

Valdeltagande efter om man bestämt yrke efter studierna

	valdeltagande	antal indiv.
har bestämt yrke	37 %	952
har inte bestämt yrke	41 %	747

Någon större skillnad tycks alltså inte föreligga mellan studenter som bestämt yrke och studenter som inte gjort det beträffande valdeltagande, dock med något högre valdeltagande bland dem som inte bestämt yrke. En noggrannare undersökning visar att bland dem som bestämt yrke finns en större andel gifta, har barn, läser för fil mag-examen, har gått fler terminer vid universitetet och förvärvsarbetar. Det tycks alltså vara de förut undersökta faktorerna som slår igenom och påverkar valdeltagandet.

TABELL 6.2

Om man bestämt yrke eller ej efter de röstades val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
bestämt yrke	48	54	64	51	51	45	53	56
inte bestämt yrke	52	46	36	49	49	55	47	44
SUMMA	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal individer	31	147	138	92	84	151	655	1699

Skillnaderna mellan partiernas väljare är i regel måttliga. Dock förefaller OBS ha en något högre, SDS en något lägre andel som bestämt yrke.

Vi ska nu se om någon speciell yrkesinriktning leder till högt eller lågt valdeltagande eller val av något visst parti.

TABELL 6.3
Valdeltagande efter yrkesinriktning

	valdeltagande	antal individer
humanistiskt arbete	40 %	67
samhällsvetenskapligt arbete	41 %	279
naturvetenskapligt arbete	44 %	70
lärare	30 %	417
övrigt	44 %	97

Blivande lärare (en stor grupp, nära en fjärdedel av undersökningsgruppen) deltar i mindre omfattning i kårvalet, medan benägenheten att rösta förefaller ungefär lika i de andra yrkesinriktningarna.

TABELL 6.4
Yrkesinriktning efter de röstades val av kårparti
I procent av antalet som bestämt yrke

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
humanistiskt	..	8	8	6	9	11	8	7
samhällsvetensk	..	33	31	38	42	33	34	30
naturvetensk	..	14	7	9	7	8	9	7
lärare	..	33	49	26	30	30	37	45
övrigt	..	12	5	20	12	18	12	11
SUMMA		100	100	99	100	100	100	100 %
Antal individer	13	78	85	47	43	66	340	930

Några större skillnader finns inte bland partierna, dock tycks det finnas någon överrepresentation för naturvetenskaplig inriktning hos FS och för lärare hos OBS. Den senare observationen stämmer väl överens med resultatet i kapitel 5.2 att bland OBS-väljarna fanns proportionellt fler fil mag-studenter. Men i allmänhet synes en viss yrkesinriktning inte betinga röstning på ett speciellt kårparti.

Vi ska på liknande sätt nu undersöka om den egna bedömningen av sina arbetsmarknadsutsikter påverkar valbeteendet.

TABELL 6.5

Valdeltagande efter bedömningen av arbetsmarknadsutsikterna

	valdeltagande	antal individer
mycket lätt få arbete	28 %	91
ganska lätt få arbete	41 %	582
ganska svårt få arbete	41 %	666
mycket svårt få arbete	36 %	116
ingen uppfattning	33 %	215

Studenter som bedömer sina arbetsutsikter som mycket ljusa har lägre valdeltagande. En närmare analys visar att detta är en effekt av att dessa studenter mycket ofta hör till den kategori som p g a studiesituation 'i periferin' har lägre valdeltagande. I övrigt är skillnaderna obetydliga. Hur man bedömer de framtida arbetsutsikterna tycks här inte påverka valdeltagandet i nämnvärd grad.

TABELL 6.6

Bedömning av arbetsutsikter efter de röstades val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
mycket lätt få arb	0	6	4	4	0	3	4	5
ganska lätt	23	41	38	41	37	30	37	35
ganska svårt	53	39	45	40	41	45	42	40
mycket svårt	0	5	5	4	7	12	6	7
ingen uppfattning	23	10	8	10	16	10	11	13
SUMMA	99	101	100	99	101	100	100	100 %
Antal individer	30	143	139	92	84	150	650	1670

Bland dem som röstat på SDS tycks finnas proportionellt något fler som anser att det blir svårt att få arbete, annars är överensstämmelsen stor mellan partierna.

Slutsatsen av denna genomgång av faktorer som är mått på förväntade förhållanden efter studierna visar att de har mycket ringa inverkan på valbeteendet. I den mån det finns någorlunda påtagliga skillnader, t ex att de som bestämt yrke röstar mer sällan, kan vi i mycket föra tillbaka sambanden på tidigare funna resultat, som t ex att äldre, förvärvsarbetande osv har lägre valdeltagande.

7. ÅSIKTER I STUDENTPOLITISKA FRAGOR

Kapitel 4 - 6 syftade till att klarlägga studenternas sociala ställning och dennas betydelse för väljarbeteendet vid kårval. Merparten av de undersökta faktorerna beskrev den sociala bakgrunden, faktisk ställning under studietiden samt förväntade förhållanden efter studierna. Fyra av variablerna avvek dock till sin karaktär. Åsikten om sin bostadssituation (kap 5.1), den självuppskattade studieframgången (kap 5.2), bedömningen av sin ekonomiska situation (kap 5.3) och skattningen av möjligheten att få arbete efter avslutade studier (kap 6) - dessa variabler mäter inte faktisk levnadssituation utan den egna *bedömningen* av densamma. Som vi redan berört (kap 2 och kap 5.1) är en av frågeställningarna vid denna undersökning om det är denna levnadsbedömning, eventuellt missnöje med sin situation, som är förklaring till om en student röstar vid kårval och i så fall på vilket parti.

Vi kan nu gå tillbaka till de nyss nämnda kapitlen och erinra oss resultaten av genomgången av de fyra variablerna. Vi fann bara svagt samband med valdeltagande och bostadsmisnöje jämte arbetsmarknadsutsikter. Däremot var det påtagligt att studenter som tyckte sig klara studierna bättre än normalt röstade oftare än genomsnittet, men tvärtom att en positiv skattning av ekonomin snarast *drog ner* valdeltagandet. Det är helt tydligt att vi i de fyra variablerna *inte* funnit någon gemensam nämnare som t ex att missnöje med sin situation ökar valdeltagandet.

Inte heller förmår levnadsbedömningen förklara de röstades val av kårparti. Oregelbundenheterna är påtagliga. SDS-röstarna t ex uppfattar sig visserligen som något sämre utsatta när det gäller bostads- och arbetsmarknadsläget, men de ligger å andra sidan på den övre halvan vad avser positiv bedömning av sina studieresultat. Några genomgående samband finns inte med valet av parti. De disparata tendenserna gör det meningslöst att driva analysen längre, t ex genom att konstruera ett additivt index över levnadsbedömning och sedan undersöka dettas samband med valbeteendet. Vi lämnar de fyra levnadssituationsvariablerna med konstaterandet att de inte kunde hjälpa oss med att förklara varför somliga studenter röstar si och andra så.

För att återknyta till resonemangen i kapitel 5.1 har vi avfärdat de näraliggande problemen, inställningen till närmiljön, som en huvudsaklig orsaksfaktor. Detta kapitel ska i stället behandla de frågor av något större politisk räckvidd, som vi kallar studentpolitiska.

Den första frågan inom området studentpolitik - som omfattar studentkåren, SFS, UKAS och studentfacklig intressebevakning - rör kårobligatoriet. Kring det obligatoriska medlemskapet i studentkår har sedan länge rått debatt i studentvärlden. Vid kårvalet 1969 deklarerade dock alla partier att de var i princip mot kårobligatoriet, däremot var meningarna mer delade i fråga om vägarna och skyndsamheten att avskaffa det. I tabell 7.1 kan vi se hur åsikterna är fördelade bland partiernas väljare. (Skillnaderna mellan röstande och icke-röstande spar vi till lite längre fram.)

TABELL 7.1

Inställning till kårobligatoriet efter de röstades val av kårparti

"För att få studera och avlägga tentamina vid universitetet måste man enligt Universitetsstadgan vara ansluten till studentkåren. Vad anser du om detta kårobligatorium?"

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
FÖR OBLIGATORIET	16	10	9	13	13	5	10	13
MOT OBLIGATORIET	39	50	43	41	44	76	52	45
I PRINCIP MOT, MEN I DAGENS SITUATION ÄR KÅROBLIG. DET MEST ÄNDAMÅLSENLIGA	23	38	42	36	37	13	32	30
VET INTE	23	3	7	10	6	6	7	12
SUMMA	101	101	101	100	100	100	101	100 %
Antal individer	31	148	139	92	84	149	655	1709

SDS är det parti som har de väljare som är mest negativa. Men mellan de andra partierna (med viss osäkerhet för ATP) råder överensstämmelse såtillvida att omkring hälften är mot obligatoriet och hälften för i dagens situation (rad 1 och 3 tillsammans). Jämför vi med 1968 års undersökning, i vilken samma fråga ingick, finner vi för det första att obligatoriemotståndarnas andel totalt sett ökat något på bekostnad av både de definitiva anhängarna och dem som egentligen är mot i princip men som finner kårobligatoriet det för dagen mest ändamålsenliga. Skillna-

derna mellan partierna var sedan sådant att SDS och FS hade flest negativa väljare medan KA-röstarna utmärkte sig som de mest obligatorievänliga.¹⁾ SDS:arna som de mest kritiska till kårobligatoriet är alltså en iakttagelse vilken har giltighet vid båda valen. Men 1969 är det inga större skillnader mellan FS, OBS, RaD och Socialisterna.

En andra fråga i formuläret som rörde studentkåren var hur man anser att kårfunktionärerna tillvaratar studenternas intressen. Mot bakgrund av att OBS är det parti som hade starkast anknytning till den vid valet sittande kårstyrelsen är det måhända inte ägnat att förvåna att OBS-väljarna är de som har den mest positiva uppfattningen om kårfunktionärerna.

TABELL 7.2

Inställning till hur kårfunktionärerna tillvaratar studenternas intressen efter de röstades val av kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
mycket bra	0	2	2	1	1	1	1	1
ganska bra	32	44	63	47	45	11	40	43
ganska dåligt	55	45	30	47	47	60	47	40
inte alls	10	5	2	3	2	23	8	6
ej svar, ej kodbart	3	4	3	2	5	5	4	10
SUMMA	100	100	100	100	100	100	100	100 %
Antal indiv	31	148	139	92	85	151	661	1723

Innan vi vidare granskar skillnaderna mellan partierna kan vi i den högra kolumnen se att ungefär hälften av de tillfrågade är positiva och hälften negativa till kårfunktionärerna. Hur denna åsiktsfördelningen ska värderas är inte vår sak att avgöra, men det påpekandet må ändå göras att den 50-procentiga avsaknaden av förtroende för de styrande är av största intresse för den som närmare vill undersöka studentkåren som politiskt system. Att varannan student saknar tilltro till kårfunktionärernas förmåga att tillvarata studenternas intressen måste skapa problem i samband med input-sidans support-funktion.

När det gäller skillnaderna mellan partierna har vi redan konstaterat att OBS-väljarna är de mest positiva. Därefter följer FS, RaD och Socialisterna med i stort sett identisk åsiktsfördelning.

1) Kårvalet 68 sid 74

SDS är det parti som har klart störst andel väljare negativa till kårfunktionärerna. Med undantag för OBS (vi bortser från ATP) känner vi igen partikonstellationen från inställningen till kårobligatoriet.

Den tredje enkätfrågan som har anknytning till studentkåren är om studentkåren bör få anta ett uttalande i en kontroversiell utrikespolitisk fråga. Frågans formulering behölls oförändrad från 1968 års undersökning. Den visade sig då vara starkt partiskiljande. Nästan alla SDS:are svarade ja. Andelen ja-svar var klart lägre i KA, ännu lägre i OP och lägst i FS, där nio av tio i stället svarade nej.¹⁾ Också 1969 återkommer den skarpa klyvningen mellan partierna.

TABELL 7.3

Åsikt om studentkåren bör få anta ett utrikespolitiskt uttalande efter de röstades val av kårparti

"Anser du att studentkåren bör få anta ett uttalande i en kontroversiell utrikespolitisk fråga?"

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
ja	3	7	15	57	85	87	45	38
nej	97	91	83	38	12	11	53	53
vet inte	0	1	2	5	4	2	3	9
SUMMA	100	99	100	100	101	100	101	100 %
Antal indiv	30	148	136	92	85	150	653	1695

ATP, FS och OBS är partier där det råder att mycket kraftigt motstånd mot att studentkåren antar ett uttalande i en kontroversiell utrikespolitisk fråga. RaD intar en mellanställning, men har en majoritet som är för att kåren får uttala sig. SDS och Socialisterna har i stort sett samma kraftiga majoritet positiva. Tar vi samma tabell som utgångspunkt, men beräknar procenttalen radvis bland de röstande kan vi i tabell 7.4 se att sammanlagt 70 % av de röstande som är positiva till att kåren antar ett nämnt uttalande valde ettdera av SDS och Socialisterna, medan 80 % av de röstande med motsatt åsikt valde ATP, FS eller OBS.

1) Kårvalet 68 sid 72

TABELL 7.4

De röstandes val av kärparti efter åsikt om studentkåren bör få anta ett utrikespolitiskt uttalande

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	bl	SUMMA	N
ja	0	4	7	18	25	45	1	100 %	291
nej	8	39	33	10	3	5	2	100 %	345

Vi ska stanna en stund vid tolkningen av frågan. Förutom att den just mäter inställningen till den konkreta frågeställningen om studentkårens kompetens är det sannolikt att svaren är utslag av en mer generell attityd. Vi ska anknyta till en uppsats av G Soares.¹⁾ Han menar att radikala och konservativa studenter har skilda rolluppfattningar. En radikal orientering tycks, menar Soares, vara förbunden med en *integrerad* rolluppfattning ("integrated role image") i den meningen att rollen som student inte är skild från rollen som medborgare. Studenttillvaron ses som en *del* av rikspolitiken ("national political life"). Konservativa studenter däremot ser sig mer som heltidsstudenter som förbereder sin karriär. De ägnar sig mera åt tekniska yrkesproblem än med allmänpolitiska frågor och ogillar när universitetstillvaron sammanlänkas med rikspolitik. En konservativ orientering tycks vara förbunden med en *segregerad* ("compartmentalized") och mer yrkesinriktad rolluppfattning.²⁾ Om dessa förutsättningar är korrekta, menar Soares, bör konservativa studenter vara mer benägna att motsätta sig politisk inblandning ("political involvement") i studentrörelser och studentorganisationer.³⁾

Gör vi antagandet att studenterna som röstat på ATP, FS och OBS motsvaras av vad Soares kallar konservativa⁴⁾, Socialist- och SDS-väljarna av radikaler och frågan om studentkårens kompetens att anta ett utrikespolitiskt uttalande ett fall av Soares "politisk inblandning" i en studentorganisation får hypotesen fullt stöd av våra data. Vår enda fråga om utrikespolitiskt uttalande tillåter inga mer preciserade slutledningar, för sådana krävs närmare undersökningar. Dylika kunde testa hypotesen att

1) Glaucio A D Soares: "The Active Few: Student Ideology and Participation in Developing Nations". I S M Lipset (red): Student Politics, New York 1967, sid 124 - 147.

2) Ibid sid 125

3) Ibid sid 126

4) Det bör anmärkas att Soares gör en distinktion mellan "conservatives" och "far rightists".

begreppen uppfattning om studentkårens kompetens, önskvärdheten att blanda samman studentfrågor och allmänpolitik samt egen rolluppfattning har starka inbördes samband och även relaterade till såväl allmänpolitisk uppfattning ("radikalism-konservatism") som val av kårparti.¹⁾

En av de mer omdebatterade studentfrågorna har under en tid varit Sveriges Förenade Studentkårer. I formuläret ställdes två frågor med anknytning till SFS för att utröna vilket samband med valet av kårparti ställningstagandet till dem har. Är sambandet starkt är det ett indicium på att skilda ståndpunkter i studentpolitiska frågor har betydelse för valet av kårparti. Den första av de två frågorna gäller värderingen av SFS' verksamhet i allmänhet, den andra till det krav som rests i debatten om att SFS bör begära sitt utträde ur SFS.

TABELL 7.5

Inställning till SFS' verksamhet under de senaste åren efter röstning i kårvalet

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
mycket positiv	0	0	0	0	0	1	0	0
ganska positiv	13	3	4	6	8	1	5	6
varken pos el neg	53	55	56	47	47	17	45	58
ganska negativ	27	31	31	35	33	34	32	25
mycket negativ	7	1	9	12	12	46	19	11
SUMMA	100	100	100	100	100	99	101	100 %
Antal indiv	30	146	135	91	83	149	646	1662

Av den högra kolumnen kan vi se att det bara är en liten minoritet som är positiva till SFS' verksamhet; de starkt positiva så få att de knappt är synliga i vårt urval. En majoritet är dock varken positiv eller negativ, vilket tyder på att frågan inte upplevts som speciellt aktuell för många studenter. Huvudintrycket av skillnaderna mellan de sex kårpartierna är att det i stort sett förefaller råda liknande värderingar av SFS-verksamheten bland samtliga utom i SDS, vilka senare är betydligt mer negativa

1) Vissa delar av denna hypotes kan vi testa på vårt material. Inställning till kårens kompetens har mycket starkt samband med allmänpolitisk inställning (se kap 8). Sambandet är däremot mindre med huruvida man bestämt yrke efter studierna. Detta senare bör dock inte tillmätas alltför stor betydelse eftersom det troligen krävs mer förfinade mått på "karriärförberedelse".

än andra studenter. Ungefär samma sak finner vi när vi granskar studenternas åsikter till huruvida studentkåren bör lämna SFS.

TABELL 7.6

Inställning till om FFS bör gå ur SFS efter de röstandes val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
KÅREN BÖR GÅ UR SFS	16	22	19	22	25	63	31	20
KÅREN BÖR STÅ KVAR I SFS	7	20	16	15	26	5	15	14
HAR INTE FÅTT TILLRÄCKLIG INFORMATION FÖR ATT TA STÄLLN.	68	51	56	53	39	28	26	52
VET INTE	10	7	9	10	10	5	8	14
SUMMA	101	100	100	100	100	101	100	100 %
Antal indiv	31	148	137	92	84	149	653	1695

Den stora andelen utan för- eller motinställning är också här påfallande, likaså de relativt små skillnaderna mellan fem av de sex partierna. Det sjätte, SDS, utmärker sig återigen som mycket negativt till SFS.

Den studentpolitiska debatten under det år som föregick kärvalet hade till mycket stor del präglats av förslaget att införa en ny studieorganisation vid universitetet (UKAS). I vilken utsträckning sammanföll en students ståndpunktstagande till UKAS med valet av kärparti?

TABELL 7.7

Inställning till UKAS efter de röstandes val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
starkt positiv	3	1	0	0	2	0	1	1
ganska positiv	19	18	27	21	21	4	18	18
varken pos el neg	19	23	23	21	16	9	18	25
ganska negativ	42	39	38	44	52	34	41	40
starkt negativ	16	19	12	14	8	53	23	16
SUMMA	99	100	100	100	99	100	101	100 %
Antal indiv	31	146	137	91	84	147	647	1682

Inom alla partier finns en övervikt av negativa till UKAS. Variationerna mellan ATP, FS, OBS, RaD och Socialisterna är dock relativt små, andelen negativa (starkt och svagt sammanslagna) ligger

mellan 50 och 60 procent. SDS avviker emellertid genom en avsevärt större andel negativa; en majoritet bland partiets väljare är t o m starkt negativ.

Får vi liknande utslag när vi granskar åsikterna till studiemedelsbeloppets storlek?

TABELL 7.8

Åsikt om studiemedelsbeloppets storlek efter de röstades val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
för stort	3	1	0	0	1	0	1	1
lagom	52	45	60	41	37	25	42	52
för litet	45	54	40	59	62	75	57	48
SUMMA	100	100	100	100	100	100	100	101 %
Antal indiv	31	146	133	91	84	147	643	1646

Visserligen inte så starka, men SDS-röstarna är fortfarande de mest missnöjda. Bortser vi från OBS, vars väljare förefaller vara mer tillfreds med studiemedlets storlek, finns det endast små skillnader mellan de övriga partierna.

Den sista gruppen av studentpolitiska frågor rör studenternas fackliga intressebevakning. Frågeställningen som ligger bakom denna är huruvida det finns skillnader mellan partierna i den fackliga kampens angelägenhetsgrad och i fråga om vägarna att driva den. Huruvida viktig studenterna bedömer den fackliga intressebevakningen mätte vi genom en fråga om de ansåg att studenternas fackliga intressen borde tillvaratas bättre.

TABELL 7.9

Den fackliga intressebevakningens angelägenhet efter de röstades val av kärparti

"Anser du att studenternas fackliga intressen (utbildningsfrågor, studiesociala frågor etc) borde tillvaratas bättre?"

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
ja	65	84	75	88	83	95	84	78
nej	35	16	26	12	16	5	16	22
SUMMA	100	100	101	100	99	100	100	100
Antal indiv	31	144	137	92	84	149	648	1627

En majoritet inom alla partier svarar ja på frågan. SDS-väljarna är mest positiva och, om vi gör en reservation för ATP, OBS-röstarna de som är mest nöjda med förhållandena som de är. Även om det alltså finns skillnader är de dock inte av den storleksordningen att åsikterna i denna fråga utgör en distinkt skiljelinje mellan partierna.

I nästa tabell ska vi analysera dem som svarade ja på den förra frågan. Till dessa ställdes en följdfråga om på vilket sätt de fackliga intressena borde tillvaratas bättre. På grund av det lilla antalet ATP-röstare här (20 individer) utesluts ATP ur denna tabell.

TABELL 7.10

Bästa sättet att tillvarata studenternas intressen efter de röstades val av kärparti.

I procent av antalet ja-svarande på föregående fråga.

	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
ÖKADE EKONOMISKA OCH PERSONELLA RESURSER FÖR STUDENTKÅREN	37	43	31	27	15	31	35
FLER UPPVAKTNINGAR INFÖR MYNDIGHETER	34	30	33	36	19	29	29
AKTIVARE ÄMNESGRUPPER	51	65	70	76	75	66	61
STREJKER OCH LIKNANDE AKTIONER	2	4	4	11	41	14	9
BILDANDET AV FRIA FACKLIGA STUDENT-ORGANISATIONER	26	24	30	23	63	35	26
ANNAT SÄTT	12	8	12	13	9	11	10
SUMMA	162	174	180	186	222	186	170 %
Antal individer	121	102	81	70	141	548	1272

Anm.: Summan överstiger 100 % eftersom fler än ett svar kunde anges på frågan.

Värderingen av de bästa metoderna att förbättra den fackliga intressebevakningen skiljer sig i flera avseenden mellan partierna. En ekonomisk och personell förstärkning av studentkåren tilltalar inte SDS:arna i lika hög grad som de andra, inte heller uppvaktningsförfarandet. Önskemål om strejker och bildandet av fria fackliga studentorganisationer kännetecknar i stället SDS. Aktivare ämnesgrupper synes attraktivt för alla väljare, FS dock i något mindre utsträckning.

På flera av de undersökta frågorna har vi funnit besläktade svarsmönster. Åsikt om kårobligatoriet, värdering av kårfunktionärerna, inställning till SFS' verksamhet, kårens medlemskap i SFS, UKAS och studiemedelsbeloppets storlek - dessa frågor ger ungefär samma skillnader mellan partierna. Gemensamt är att SDS-röstarna i samtliga fall hamnar för sig, mycket mer kritiska och negativa än de övriga fem partiernas väljare. Bland de senare råder i det stora hela endast mindre skillnader. Vissa avvikelser finns naturligtvis: OBS placerar sig som mest positivt till kårfunktionärerna och studiemedlen, ATP hamnar ibland lite för sig (månända av statistiska skäl). Sammanfattningen av frågorna om studentkåren, SFS, UKAS och studiemedelsbelopp visar att de visserligen skiljer ut SDS-väljarna, men att de knappast kan förklara en students val mellan de andra partierna.

Frågan om studenternas fackliga intressen borde tillvaratas bättre gav inte mycket nytt till analysen, däremot kunde följdfrågan om på vilket sätt detta borde ske kasta ytterligare ljus över de redan konstaterade skillnaderna. Den visade t ex att SDS:arna i högre grad valde mer militanta aktioner än de andra partierna.

Åsikten om studentkårens rätt att uttala sig i en kontroversiell utrikespolitisk fråga gav en annorlunda svarsbild. ATP, FS och OBS vid den ena polen, SDS och Socialisterna vid den andra och RaD någonstans mittemellan - det är en något grov sammanfattning av de mycket stora skillnaderna. Denna fråga förefaller ha träffat en attityddimension som inte är identisk med inställningen till studentkåren, SFS etc. De refererade tankegångarna om integrerad respektive segregerad rolluppfattning får ses som en hypotes, *en* möjlig förklaring.

Genomgången av de studentpolitiska åsikternas samband med valdeltagandet kan göras mer kortfattad. Jämför man de röstande med de icke-röstande finner man två genomgående skillnader. Den första är att andelen som inte tagit direkt ställning till

de berörda frågorna, som svarat 'vet inte', 'varken positiv eller negativ' etc, är högre bland de icke-röstande. Också 1968 kunde vi konstatera att vet inte-andelen var högre bland de icke-röstande och vi drog följande slutsats: "Den som har få uttalade åsikter om studentpolitiska frågor deltar mer sällan i kårval än den som har mer formulerade uppfattningar."¹⁾

Denna synpunkt har alltså stöd också nu, men dess förklaringsvärde måste bedömas som ringa. Att en student saknar bestämda åsikter i studentkårsfrågor och avstår från att rösta i kårval är så att säga två sidor av samma mynt. Graden av formulerade åsikter kan sägas vara en aspekt av begreppet politiskt engagemang, vilket vi ägnar uppmärksamhet åt i kapitel 9.

Men alla icke-röstande saknar inte åsikter i de frågor vi undersökt - tvärtom utgör vet inte-svaren i många fall också bland de icke-röstande en relativt liten andel. Finns det då bland dem som tagit ställning olikheter i förhållande till de röstande? Ja, det finns det, och dessa utgör den andra genomgående skillnaden. De röstande är mer negativa både till kårobligatoriet och till kårfunktionärerna, mer positiva till studentkårens rätt att anta ett utrikespolitiskt uttalande, mer kritiska till SFS och UKAS och mer missnöjda med studiemedlen samt mer angelägna att studenternas fackliga intressen ska tillvaratas bättre. Nu är skillnaderna mellan de röstande och de icke-röstande inte frapperande stora, men de finns där, fullt påtagliga och genomgående. Hos de studenter som röstar finns alltså en starkare betoning på de åsikter som vi kunnat konstatera främst företräds av SDS:arna. Vi har gjort experimentet att beräkna åsiktsfördelningen bland de röstande *exklusive* SDS-väljarna. Skillnaderna mellan röstande och icke-röstande minskar betydligt över lag, men i flertalet fall finns fortfarande kvar divergenser av de slag vi konstaterade ovan. SDS-väljarnas speciella åsiktsprofil kan inte förklara hela avvikelsen.

1) Kårvalet 68 sid 76 f

8. ÅSIKTER I ALLMÄNPOLITISKA FRÅGOR

Den första typen av åsiktsfrågor vi behandlade rörde inställningen till närmiljön, eventuellt missnöje med sin situation. Denna typ av åsikter kunde inte förklara valet av kårparti. Den andra typen, åsikter i studentpolitiska frågor, fann vi främst skilde ut ett av kårpartierna, SDS, från de fem andra, men att det mellan dessa endast fanns smärre skillnader. Hur är det då med de allmänpolitiska åsikterna? Kan de bättre förutsäga valet av kårparti?

Det första måttet på allmänpolitisk inställning är rikspartisynpati.¹⁾ Från 1968 vet vi att riks- och kårpartipreferenserna hade mycket starkt samband.²⁾ Iakttagelsen står sig även vid valet ett år senare.

TABELL 8.1

Rikspartisynpati efter de röstades val av kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
vpk	0	0	0	0	6	26	7	4
s	17	3	10	27	76	22	23	27
cp	13	5	14	17	1	0	7	8
fp	23	16	32	20	0	1	14	18
m	13	54	13	1	0	0	16	14
övrigt parti	0	1	2	2	4	10	4	2
inget parti	30	12	17	21	11	39	22	19
vet inte	3	9	13	12	2	3	8	8
SUMMA	99	100	101	100	100	101	101	100 %
Antal indiv	30	147	135	90	84	148	646	1667

Varannan FS-väljare sympatiserar med moderata samlingspartiet, tre av fyra Socialist-röstare med socialdemokraterna är två observationer. I tabell 8.2 byter vi betraktelsesätt och studerar kårpartisynpatiernas fördelning bland rikspartierna.

1) Att vi inte utgör från röstning i andrakammarvalet 1968 beror på att ungefär en fjärdedel i urvalet saknade rösträtt på grund av för låg ålder eller utländskt medborgarskap.

2) Kårvalet 68 sid 52 f

TABELL 8.2

De röstandes val av kärparti efter rikspartisympati

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	bl	SUMMA	N
vänsterp komm	0	0	0	0	12	88	0	100 %	43
socialdemokraterna	3	3	9	16	44	22	3	100 %	147
centerpartiet	8	17	40	31	2	0	2	100 %	48
folkpartiet	8	25	46	19	0	1	1	100 %	93
moderata samlingsp	4	78	17	1	0	0	0	100 %	101

Andelen FS-röstare stiger ju längre ut till höger på partiskalan man kommer, OBS däremot är starkast bland de två mittenpartiernas sympatisörer, RaD bland centern, Socialisterna och SDS bland socialdemokraterna respektive vänsterpartiet kommunisterna.

En svårighet vidlåder dock analysen. Som framgår av tabell 8.1 omfattar de som inte sympatiserar med något parti en relativt stor del av urvalet. I vissa fall är detta särskilt påtagligt. Bland SDS-röstarna är det t ex mindre än hälften som uttryckt sympati för något av de i riksdagen representerade partierna.¹⁾ Därför ska vi i fortsättningen som huvudmätt på allmänpolitisk inställning i stället använda *självuppskattad vänster-högeruppfattning*. En betydligt större andel än i föregående fall givit uttryck för ett bestämt ställningstagande.²⁾ Mättet har som vi kan se i tabell 8.3 ett mycket starkt samband med rikspartisympatierna.

TABELL 8.3

Självuppskattad vänster-högeruppfattning efter rikspartisympati. Både röstande och icke-röstande.

"Man talar i politiken ofta om 'vänster' och 'höger'. Hur skulle du själv karaktärisera din politiska uppfattning i stort?"

	vpk	s	cp	fp	m	Samtliga
starkt vänster	71	14	0	0	0	12
svagt vänster	29	73	14	12	1	33
någonstans i mitten	0	12	60	54	5	28
svagt höger	0	1	25	33	63	22
starkt höger	0	0	0	1	31	5
SUMMA	100	100	99	100	100	100 %
Antal individer	66	441	126	289	227	1624

1) Gruppen 'övrigt parti' innefattar för SDS' vidkommande till stor del KFML.

2) 'Ingen bestämd uppfattning' + 'ej svar' + 'ej kodbart' omfattar tillsammans 99 individer - 5.7 % av urvalet.

Det starka sambandet utgör belägg för att de två variablerna i stort mäter samma attityddimension. De två måtten på de tillfrågades allmänpolitiska inställning ger likartade utslag. Eftersom vi vet att riks- och kårpartisympatierna i mycket sammanfaller finns det anledning att förutsäga att också självuppskattad vänster-högeruppfattning ska ge starkt samband med valet av kårparti.

TABELL 8.4

Självuppskattad vänster-högeruppfattning efter de röstandes val av kårparti 1)

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
starkt vänster	0	0	2	1	37	64	20	12
svagt vänster	7	2	17	63	62	32	29	33
mitten	50	24	45	33	1	3	24	28
svagt höger	36	50	34	2	0	1	20	22
starkt höger	7	24	2	0	0	0	6	5
SUMMA	100	100	100	99	100	100	99	100 %
Antal individer	28	139	135	90	81	146	629	1621

Det finns anledning att dröja ett extra ögonblick vid den här tabellen. Det klara och distinkta sambandet mellan självuppskattad allmänpolitisk uppfattning och valet av kårparti går inte att ta miste på. Frågan är om vi här inte är nära en kärnpunkt när det gäller valet av kårparti. Inga av de faktorer vi tidigare behandlat, vare sig social situation, åsikt om sina levnadsförhållanden eller inställning till studentpolitiska frågor ger tillnärmelsevis ett sådant otvetydigt samband med kårpartivalet.

FS rekryterar till över 80 % sina väljare från studenter som beskriver sig själva som 'höger' (starkt och svagt sammanräknade). OBS har sin tyngdpunkt bland dem som betraktar sig stå någonstans i mitten och strax till höger därom. RaD har också ett påtagligt inslag av mittenstudenter fastän majoriteten av partiets väljare anser sig vara svagt vänster i sin politiska uppfattning. Andelen svagt vänster är lika stor hos Socialisterna men den resterande gruppen är inte, som i RaD, mitten utan

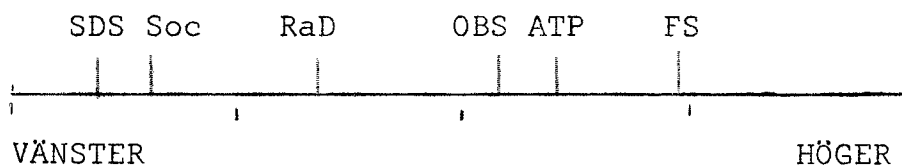
1) Samma tabell med skillnad att procenten beräknats radvis finns i bilaga E.

starkt vänster. Ytterligare ett steg till vänster på åsiktskalan står SDS bland vilka starkt vänster är den dominerande uppfattningen.

Ett annat sätt att beskriva ovannämnda samband är att för varje parti räkna ut dess position på en vänster-högerskala efter väljarnas politiska uppfattning. Vi gör antagandet att svarsalternativen utgör en intervallskala och ger starkt vänster värdet 1, svagt vänster 2 osv. Partiernas medelvärden kan alltså variera mellan 1 (samtliga starkt vänster) och 5 (samtliga starkt höger).

FIGUR 8.1

Partiernas relationer efter väljarnas självuppskattade vänster-högeruppfattning.

(Medelvärden: SDS 1.40, Soc 1.64, RaD 2.37, OBS 3.18, ATP 3.43, FS 3.96)

Ordningsföljden mellan partierna blir den vi beskrev i avsnittet ovan. Vi har i ett tidigare sammanhang (kapitel 3) också beskrivit relationerna mellan partierna genom att placera dem på en skala. Då var kriteriet vilka partier resp partis väljare änsåg vara näst bäst, näst sämst resp sämst. Ordningsföljden då blev: SDS, Soc, RaD, OBS, FS, ATP (fig 3.1). Jämför vi nu de två figurerna finner vi full överensstämmelse - med ett undantag: ATP. Skillnaden torde inte bero på mätfel eller liknande. Det rådde full överensstämmelse bland SDS', Socialisternas och RaD:s väljare att ATP var det i deras tycke sämsta partiet. I det närmaste lika klart är det, som vi kan se i tabell 8.4, att FS-väljarna anser sig mer höger än ATP:s. Vad är orsaken till att "väljarbedömningen" i kapitel 3 skiljer sig från vänster-högerpositionen just i fallet ATP? Kan det bero på att de andra väljarna "inte visste" att ATP inte stod längst ut till höger (mätt genom sina väljares åsiktsprofil)? Möjligt är det, fast

inte alls säkert. Den klara och enhälliga aversionen mot ATP från de tre vänsterpartiernas röstare talar t ex mot en sådan förklaring. En annan förefaller därför mer plausibel. Vi har inte pretentioner på att förklara divergensen - frågeställningen var inte aktuell när formuläret utarbetades och inga frågor har ställts just med sikte på en sådan förklaring. Men vi kan ändå göra vissa förmodanden. Även om vänster-högerinställningar vackra samband med både riks- och kårparti är det ändå osannolikt att vänster-högerdimensionen är den allenarådande i partisystemet, varken bland riks- eller kårpartier. Multidimensionalitetens problem är inte okänt i valforskningen. Tänkbart är att RaD:s, Socialisternas och SDS' väljare inte värderat ATP främst på vänster-högerdimensionen utan på en annan. Av vilken typ denna andra dimension skulle vara är naturligtvis omöjligt att säga utan närmare undersökning. En eventuell sådan borde emellertid bl a ta upp om det varit ATP:s egenbeskrivning som "opolitiskt trivselparti" som retat vänsterväljarna el dyl. Tveksamhet råder dock överhuvud taget om värdet av en sådan analys. Eftersom ATP var en kortlivad företeelse inom studentkårspolitiken har troligen inte problemställningen samma relevans idag och problemet är därför inte det som det är mest angeläget att ägna forskningsresurser åt.

Undantaget ATP kan dock inte skymma huvudresultatet att det råder samstämmighet mellan partirelationerna mätta dels genom väljarpreferenser och dels väljarnas allmänpolitiska inställning. Detta visar att skillnaderna mellan partierna som de uppfattas av väljarna överensstämmer med en faktisk placering på en vänster-höggerskala. Denna kongruens talar för att kårpartierna utgör en förhållandevis fast och enhetlig struktur.

Kårpartivalets starka beroende av allmänpolitisk inställning motiverar en närmare undersökning av vänster-högervariabeln. Går vi tillbaka till tabell 8.3 kan vi i den högra kolumnen se åsiktsfördelningen bland samtliga i urvalet (exklusive de knappa sex procent som inte angivit en bestämd uppfattning). Svaren är inte "normalfördelade" på så sätt att antalet starkt vänster är lika stort som antalet starkt höger osv. "Kurvan" är tydligt skev åt vänster - en dryg fjärdedel (27 %) betraktar sig som höger (starkt och svagt tillhoppa) mot nästan hälften

(45 %) vänster. För att få en uppfattning också om förändringarna i de politiska åsikterna ställde vi efter frågan om vänster-högeruppfattningen en om denna förändrats de senaste åren.

TABELL 8.5

Förändring i de politiska åsikterna efter vänster-högerinställning

förändring de senaste åren:	politisk uppfattning:					Samtl
	starkt vänster	svagt vänster	mitten	svagt höger	starkt höger	
mycket mer vänster	47	17	0	0	0	11
något mer vänster	30	47	27	14	0	30
ungefär samma	23	33	67	68	70	51
något mer höger	0	4	6	17	17	7
mycket mer höger	0	0	0	1	13	1
SUMMA	100 %	101 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antal individer	191	538	457	350	77	1613

Granskar vi totalsiffrorna i högerkolumnen finner vi att i stort sett varannan student ändrat politisk uppfattning åt något håll under de två-tre år som föregick undersökningstillfället. Den andra hälften ansåg sig ha ungefär samma uppfattning då som nu. Förändringarna har inte skett likformigt åt båda hållen. De som gått åt vänster är mångdubbelt fler än dem vilkas uppfattning förändrats åt höger. "Vänsterströmningen" är en verklighet bland en stor del bland studenterna. Ett tecken på att vinden blåst åt vänster är att andelen som har oförändrad politisk uppfattning är lägst bland de starkt vänsterinriktade (majoriteten av dessa har troligen¹⁾ inte haft denna uppfattning ett par år tidigare) för att stiga kontinuerligt ju längre ut till höger vi kommer. En majoritet av de starkt högerinriktade hade sin uppfattning klar redan ett par år tidigare, medan "nytilskottet" relativt sett är litet.

1) Vår metod att mäta förändringen gör det inte möjligt att utföra en bakåtprojektion och fastslå den exakta åsiktsfördelningen för ett par-tre år sedan. Hade vi å andra sidan, i stället för att som nu förutom "slutläget" fråga om "färdriktningen", ställt en fråga om vilken politisk uppfattning man hade för två-tre år sedan hade vi råkat ut för mer svårbestämda validitetsproblem. Det torde nämligen vara svårare att beskriva sin exakta politiska uppfattning för flera år sedan än att bara ange åt vilket håll åsikterna förändrats.

Vilken betydelse har nu detta för kärpartivalet? Vi tar tabell 8.5 som utgångspunkt för att konstruera en matris (där visserligen flera celler blir irrelevanta och ytterligare några innehåller mycket få individer). Vi studerar kärpartivariationen över cellerna.

TABELL 8.6

Resp kärpartis andel av de röstande efter självuppskattad vänster-högeruppfattning och förändring i denna. Procent.

	starkt vänster	svagt vänster	mitten	svagt höger	starkt höger
a) ATP					
mycket mer vänster	0	0
något mer vänster	0	1	10	0	..
ungefär samma	0	2	8	10	4
b) FS					
mycket mer vänster	0	3
något mer vänster	0	0	12	63	..
ungefär samma	0	2	26	51	89
c) OBS					
mycket mer vänster	2	5
något mer vänster	3	13	48	37	..
ungefär samma	0	19	38	35	7
d) RaD					
mycket mer vänster	2	18
något mer vänster	0	32	23	0	..
ungefär samma	0	38	20	3	0
e) Soc					
mycket mer vänster	23	18
något mer vänster	21	32	0	0	..
ungefär samma	32	25	1	0	0
f) SDS					
mycket mer vänster	74	55
något mer vänster	76	18	2	0	..
ungefär samma	68	15	3	1	0
Antal individer:					
mycket mer vänster	62	38	0	1	0
något mer vänster	38	90	42	27	0
ungefär samma	25	48	100	79	27
något mer höger	1	8	6	17	8
mycket mer höger	0	0	0	3	4

Som framgår av matrisens många tomma celler har vänsterströmningen de senaste åren fört med sig det, ur statistisk synvinkel, trista förhållandet att samtliga fall som innebär en förändring åt höger måste utelämnas ur analysen. Antalet individer där är för litet. Det gör att intresset i första hand fokuseras på vänsterpartierna. Andelen SDS-röstare är ungefär lika hög bland de starkt vänsterinriktade i stort sett oberoende av om man varit av den uppfattningen redan för ett par tre år sedan eller om man förändrat sin uppfattning mycket kraftigt åt vänster på senare tid. Bland de svagt vänsterinriktade är förhållandet dock något annorlunda. Där förefaller SDS-stödet främst vara koncentrerat till dem som anser sig mycket mer vänster än för några år sedan, medan de som är svagt vänster och som bara anser sig något mer vänster nu jämte de svagt vänsterinriktade med oförändrad uppfattning mera röstat på Socialisterna och RaD.

Med tabellerna 8.5 och 8.6 som bakgrund får sambanden i nedanstående tabell sin förklaring. Av SDS-väljarna anser sig ungefär tre av fyra ha en politisk uppfattning som är mer vänster (mycket och något sammanräknade) än vid en tidpunkt två, tre år före valet. Andelen är ungefär lika stor bland Socialist-röstarna, men till skillnad från SDS anser sig här de flesta bara något mer vänster. FS är det parti som både har flest väljare med oförändrad politisk uppfattning och som gått åt höger.

TABELL 8.7

Förändring i den politiska uppfattningen efter de röstades val av kärparti.

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
mycket mer vänster	0	1	3	10	27	45	16	11
något mer vänster	23	16	32	43	45	32	31	29
ungefär samma	61	65	58	44	26	22	45	52
något mer höger	16	13	7	3	2	2	7	7
mycket mer höger	0	6	0	0	0	0	1	1
SUMMA	100	101	100	100	100	101	100	100 %
Antal indiv	31	146	137	91	85	149	650	1687

I anslutning till förändringsfrågan ställdes en om orsaken till den eventuella förändringen.¹⁾ Några precisa slutsatser är svåra att dra, bl a på grund av svårigheterna att rättvisande återge svaren på den öppna frågan i innehållsanalytiska kodningskategorier. Klara tendenser pekar ändå på att de som gått åt vänster oftare åberopar internationella frågor, ökad medvetenhet i allmänhet osv. De som gått åt höger nämmer däremot ofta regeringspolitiken i Sverige och "vänstervridningen". (Den fullständiga tabellen finns i bilaga E.)

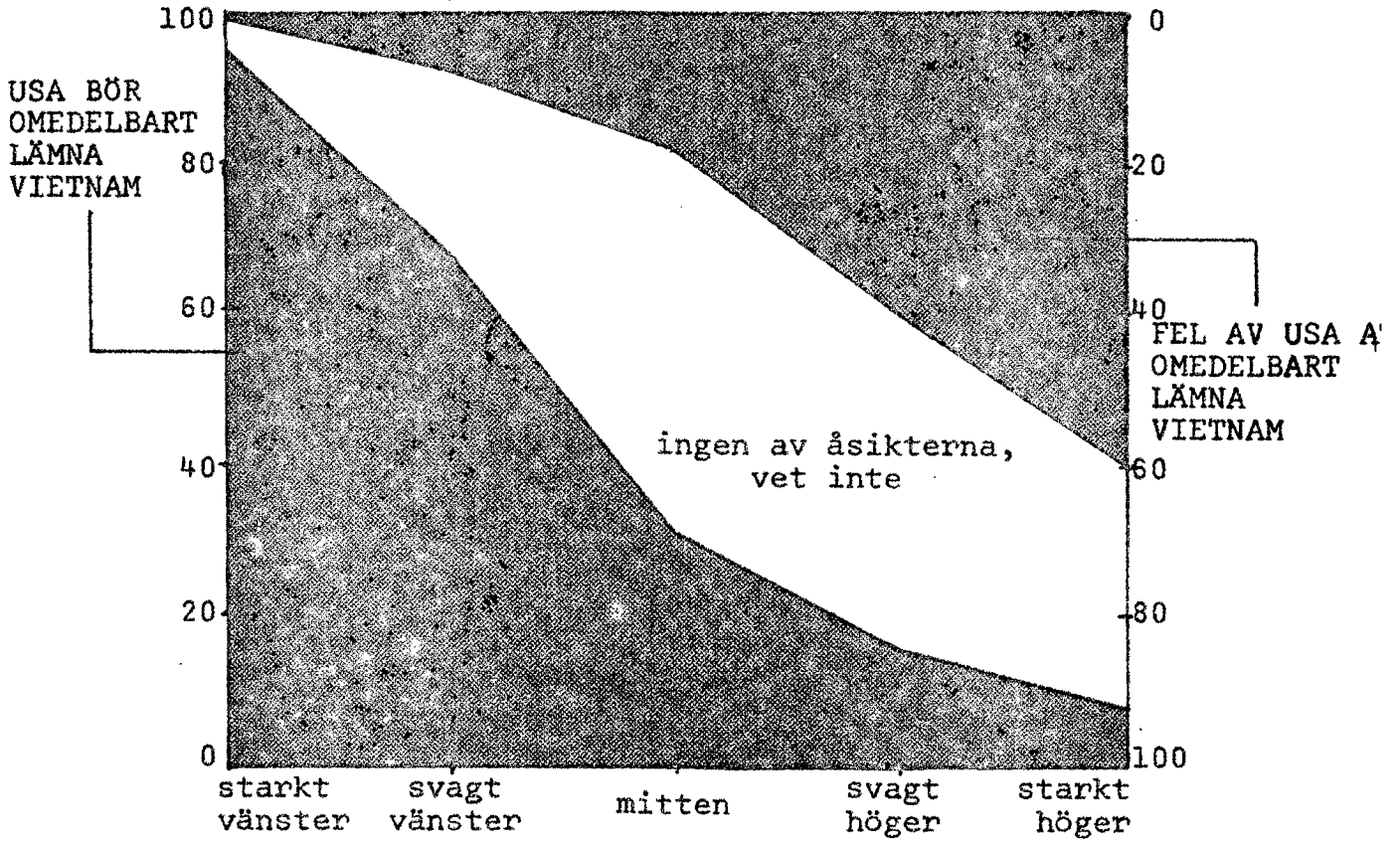
Till kategorin allmänpolitiska frågor har vi fört tre frågor om internationella förhållanden. Den första rör Vietnam och de tillfrågade fick ta ställning till om USA omedelbart borde lämna Vietnam eller ej. Den andra anknöt till den vid undersökningstillfället pågående diskussionen om ASEA borde medverka i det av portugisiska regeringen stödda, av befrielseörelsen FRELIMO motarbetade, kraftverksprojektet i Cabora Bassa i södra Moçambique. Ett av kårpartierna - SDS - hade hårt motarbetat ASEA:s medverkan. Den tredje frågan gäller beslutet att FRELIMO skulle föras upp som ett av tre alternativ i studentbiståndet, den sk GIS-tian som frivilligt inbetalas tillsammans med terminsavgiften.

Vi kommer att gå förbi dessa frågor ganska hastigt. Det visar sig nämligen att svaren har en mycket starkt korrelation med den självuppskattade vänster-högeruppfattningen. De två figurerna på nästa sida får illustrera detta. FRELIMO-frågan finns inte med men ger i det närmaste identiskt resultat. En analys av kårparti-valets samband med åsikterna i de tre internationella frågorna ger därför inte mycket utöver de redan funna sambanden i detta kapitel. Tabellerna (finns i bilaga E) visar följaktligen att t ex SDS var mest negativ till USA:s närvaro i Vietnam och att FS var mest positiv till ASEA:s medverkan i Cabora Bassa-projektet. Skillnaderna kårpartierna emellan är påtagliga.

1) "Om din politiska uppfattning ändrats under senare år, vilken anser du vara den huvudsakliga orsaken till denna förändring?"

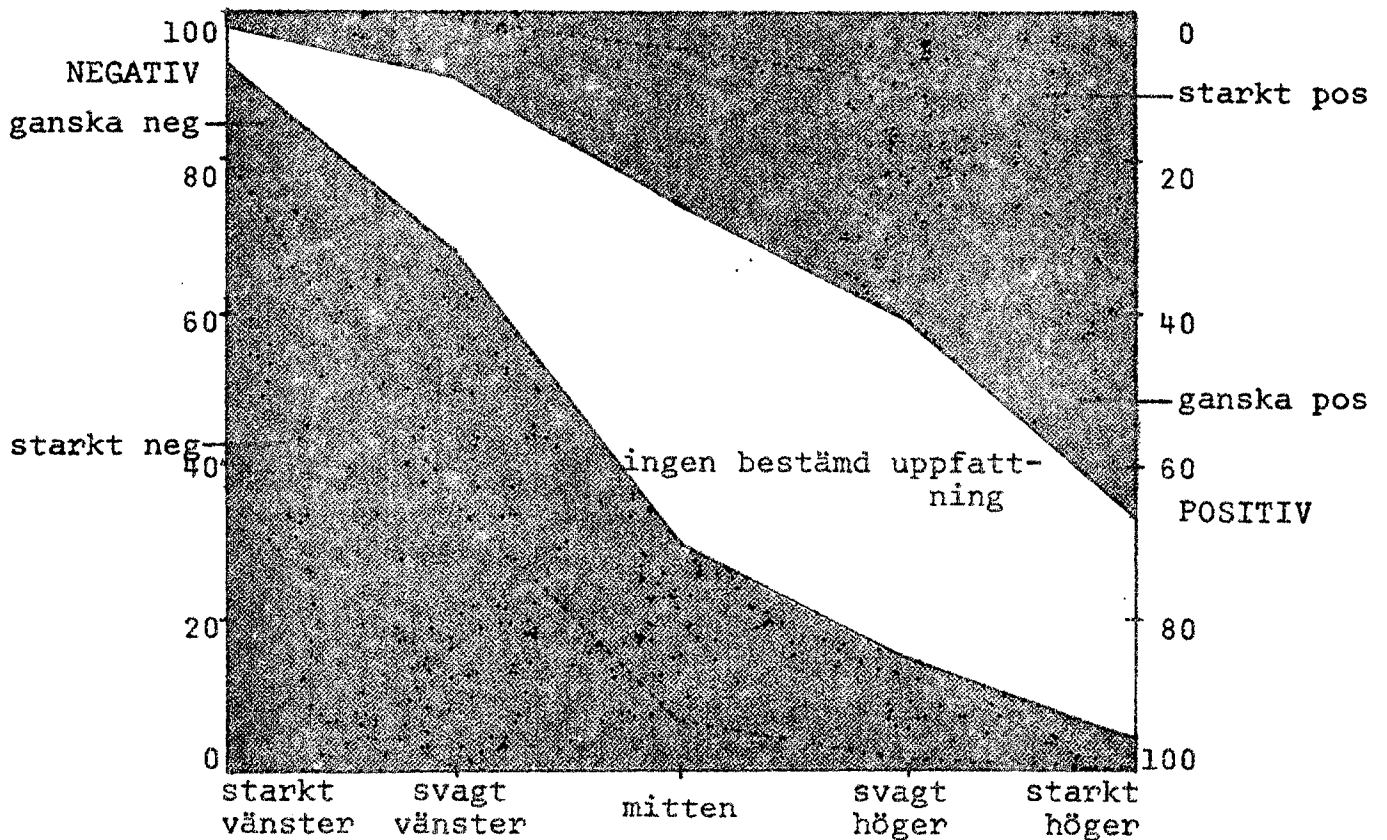
FIGUR 8.2

Åsikt om huruvida USA omedelbart bör lämna Vietnam, efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

FIGUR 8.3

Inställning till ASEA:s medverkan i Cabora Bassaprojektet efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

De företeelser som de tillfrågade har fått ta ställning till varierar från sådana av rent personlig art (t ex hur man bedömer sina arbet utsikter efter examen), över studentpolitiska frågor som SFS och UKAS och nu senast vissa internationella problem. Återstår så en fråga om dagens svenska samhälle, vilken får avsluta avsnittet om den allmänpolitiska inställningen. Frågans allmänna formulering gör att olika svars personer torde lagt in olika betydelser i både fråga och svar. Den något inexacta formuleringen räcker dock för våra syften att skilja ut studenter som hyser en negativ inställning till det rådande samhället från de mera nöjda. Sambandet med valet av kärparti är i vissa avseenden klart.

TABELL 8.8

Inställning till dagens svenska samhälle efter de röstades val av kärparti

"Vilken är din inställning i stort till dagens svenska samhälle?"

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
mycket positiv	11	2	8	5	6	1	5	4
ganska positiv	61	50	68	70	70	36	56	62
ganska negativ	11	38	21	21	18	35	27	25
mycket negativ	11	8	3	3	2	27	10	7
ingen best uppfattn	7	2	1	1	4	1	2	3
SUMMA	101	100	101	100	100	100	100	101 %
Antal indiv	28	146	136	92	82	149	645	1691

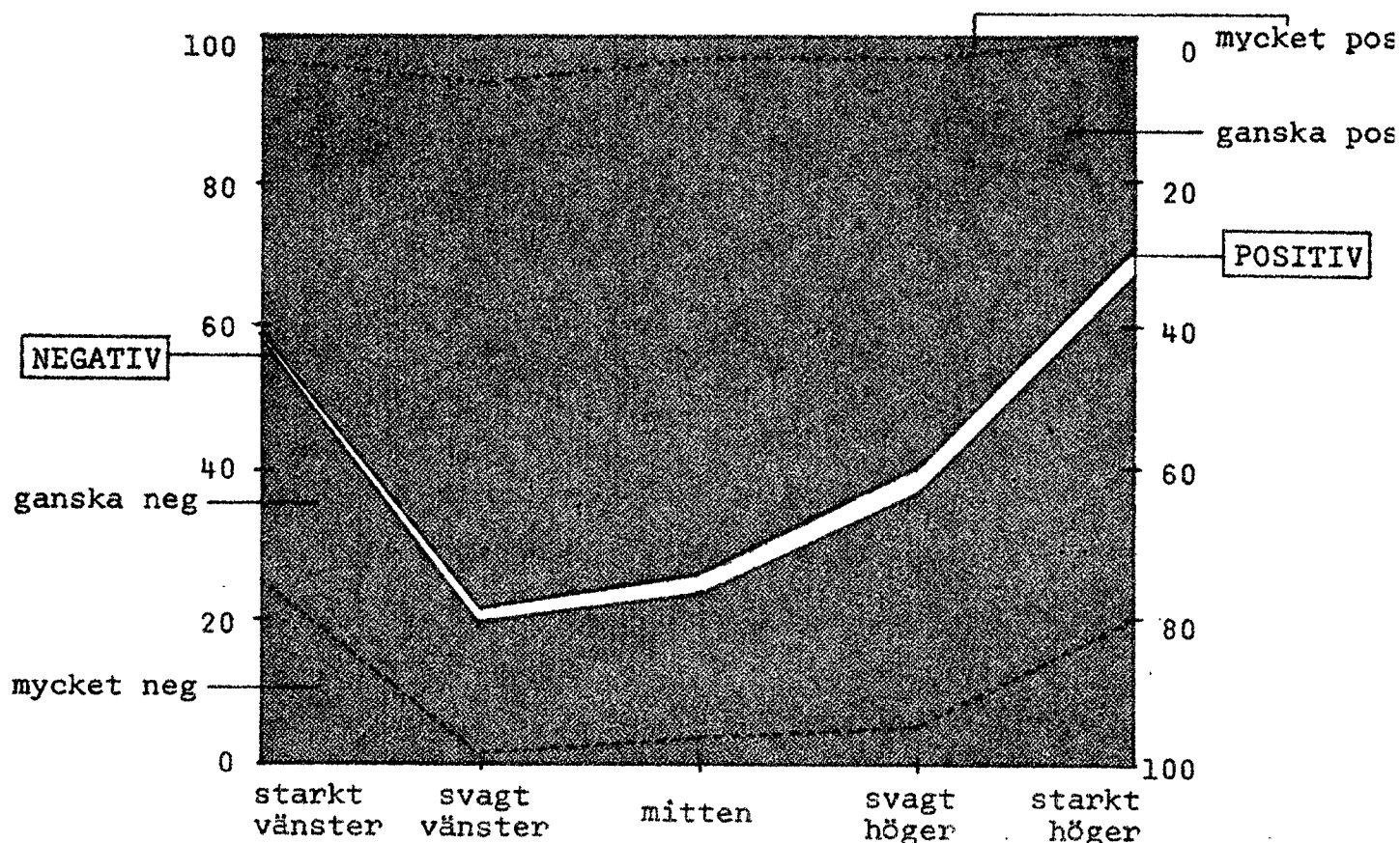
SDS-röstarna är de som tydligast avviker från genomsnittet - långt fler är negativa än i något annat parti. Också FS-röstarna är något mer negativa. Mellan OBS, RaD och Socialisterna finns inga skillnader som är värda att kommentera.

Vi ska nu granska åsikterna om dagens svenska samhälle i relation till vårt huvudmätt på allmänpolitisk inställning - självuppskattad vänster-högeruppfattning. Figur 8.4 på nästa sida illustrerar sambandet, vars utseende skiljer sig från det vi tidigare konstaterat med t ex de internationella frågorna.

I stället för ett linjärt samband finner vi nu ett krökt. De mest positiva till det svenska samhället finns varken bland starkt vänster- eller starkt högerinriktade, utan bland dem som

FIGUR 8.4

Inställning till dagens svenska samhälle efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

anger sig som svagt vänster. Andelen negativa är störst vid vänster-högerskalans bägge ytterpoler; allra högst vid starkt höger (en observation som dock bör tas med försiktighet på grund av det lilla antalet svars personer i gruppen).

Med svaren på de två frågorna om det svenska samhället och om vänster-högeruppfattning kan vi bilda en matris, visserligen med flera tomma celler på grund av för få svar. Vi ska studera kärpartiernas andel i de olika cellerna och studera de eventuella variationerna efter inställning till det svenska samhället. (Tabellerna finns på nästa sida.)

Vi ska kommentera de punkter som ytterligare något belyser det redan konstaterade sambandet mellan allmänpolitisk uppfattning och kärpartival. De studenter som betraktar sig ha en mittenuppfattning sympatiserar i stort med tre partier: FS, OBS och RaD. Inställningen till dagens svenska samhälle tycks inte ha

TABELL 8.9

Resp kårpartis andel av de röstande efter självuppskattad vänster-högeruppfattning och inställning till dagens svenska samhälle. Procent.

	a) ATP svenska samhället: ++ + - --	b) FS svenska samhället: ++ + - --
starkt vänster	.. 0 0 0	.. 0 0 0
svagt vänster	.. 1 0 1 3 ..
mitten	.. 9 7 19 40 ..
svagt höger	.. 7 0 57 55 ..
starkt höger
	c) OBS svenska samhället: ++ + - --	d) RaD svenska samhället: ++ + - --
starkt vänster	.. 2 0 0	.. 2 0 0
svagt vänster	.. 12 3 34 29 ..
mitten	.. 47 27 18 20 ..
svagt höger	.. 33 43 1 3 ..
starkt höger
	e) Soc svenska samhället: ++ + - --	f) SDS svenska samhället: ++ + - --
starkt vänster	.. 46 16 5	.. 49 84 95
svagt vänster	.. 29 18 21 47 ..
mitten	.. 1 0 3 3 ..
svagt höger	.. 0 0 1 0 ..
starkt höger
<i>Antal individer:</i>	<i>svenska samhället:</i> ++ + - --	<i>Teckenförklaring:</i>
<i>starkt vänster</i>	2 41 38 41	++ <i>mycket positiv</i>
<i>svagt vänster</i>	14 123 38 3	+ <i>ganska positiv</i>
<i>mitten</i>	6 106 30 6	- <i>ganska negativ</i>
<i>svagt höger</i>	7 70 40 7	-- <i>mycket negativ</i>
<i>starkt höger</i>	0 11 18 6	

någon inverkan för dem som röstat på RaD. Däremot tyder tabellerna b) och c) på att en mer positiv samhällsinställning betingtar OBS-röstning, en mer negativ däremot FS-röstning - allt gäller alltså mittenstudenterna. En parallell iakttagelse gäller vänsterinställning kontra SDS/Socialist-röstning. Bland de vänsterinriktade, både starkt och svagt, ökar SDS-andelen med ökad negativ inställning till samhället. Socialisterna blir dock starkare ju mer positiva de vänsterinriktade är till dagens Sverige.

Det är inte svårt att sammanfatta resultaten av analysen hittills i detta kapitel. Allmänpolitisk inställning, mätt vare sig genom rikspartisympti, självuppskattad vänster-högeruppfattning eller åsikter i internationella frågor, korrelerar mycket starkt med de röstades val av kärparti. Redan kan vi säga att allmänpolitisk inställning är en primär determinant vid kärpartivalet. Något avvikande resultat fick vi när vi mätte inställningen till dagens svenska samhälle. SDS, i någon mån FS skilde ut sig från de andra partierna som mer negativa till det rådande samhället, medan det endast fanns obetydliga skillnader mellan de övriga. Vi fanns dock att dett till viss del faller tillbaka på att starkt vänster- resp högerinriktade i allmänhet är mycket mer samhällskritiska än dem liggande mera i mitten på vänster-högerskalan och att de förra framför allt röstat på SDS respektive FS.

Hur förhåller sig nu dessa resultat till dem vi fann i föregående kapitel - att de studentpolitiska åsikterna främst skilde ut SDS men i övrigt inte nämnvärt förefaller ha påverkat partivalet. Vi har gått igenom de olika studentpolitiska frågorna och undersökt vars och ens samband självuppskattad vänster-högeruppfattning. (Tabellerna finns i bilaga E.) En genomgående tendens är, till att börja med, att studenter som inte har specifika åsikter i studentfrågor (svarat 'vet inte', 'varken eller' etc) relativt sett oftare återfinns i mitten på vänster-högerskalan. När vi reducerat effekten av denna tendens och bara studerat dem som angivit bestämda uppfattningar finner vi först och främst att de starkt vänsterinriktade är de som klarast skiljer ut sig. De är genomgående mer negativa till studentkåren, SFS osv. Skillnaderna i studentpolitiska åsikter

mellan de andra fyra grupperna är däremot i huvudsak små och trenderna är inte enhetliga. Detta huvudresultat stämmer gott med iakttagelserna att SDS-röstning och stark vänsterinriktning hör ihop och att SDS:arna var betydligt mer negativa till de studentpolitiska företeelser vi frågade på.

Undantag finns från huvudresultatet att studentpolitiska och allmänpolitiska åsikter i allmänhet har ganska svagt samband. Främst gäller detta inställningen till huruvida studentkåren bör få anta ett utrikespolitiskt uttalande.

TABELL 8.10

Inställning till om studentkåren bör få anta ett utrikespolitiskt uttalande efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

	starkt vänster	svagt vänster	mitten	svagt höger	starkt höger	Samtl
ja	87	58	22	15	7	38
nej	10	33	68	76	86	53
vet inte	3	9	10	9	8	9
SUMMA	100 %	100 %	100 %	100 %	101 %	100 %
N	190	532	455	349	77	1695

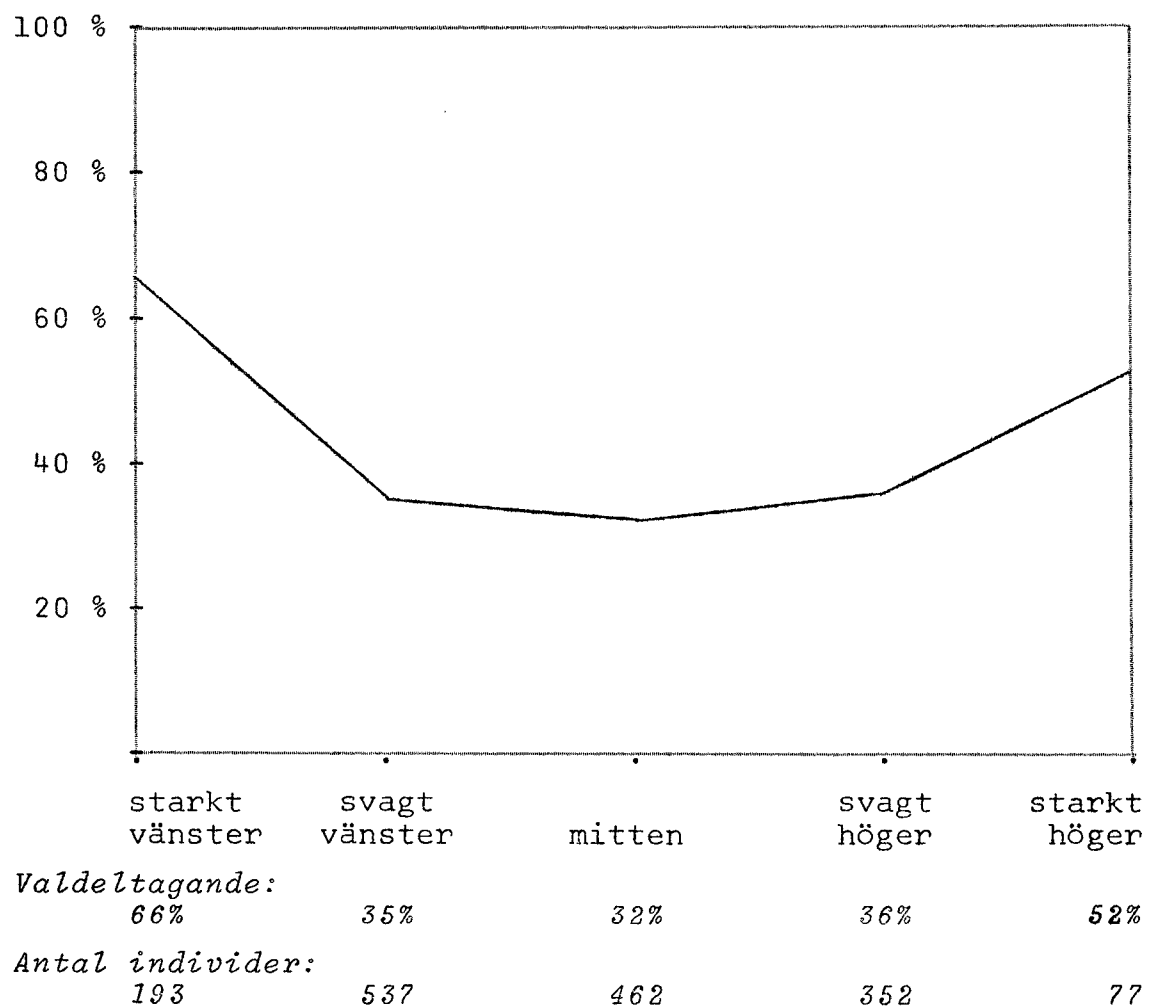
Uppfattningen om studentkårens kompetens är som synes starkt avhängig av den allmänpolitiska inställning.

En annan iakttagelse som delvis strider mot huvudresultatet är att åsikten om studenternas fackliga intressen borde tillvaratas gättre har ett genomgående samband med allmänpolitisk uppfattning. Av de starkt vänsterinriktade svarar 92 % ja, siffran sjunker sedan ju längre åt höger man kommer - 64 % av de starkt högerinriktade ger ett jakande svar.

Sist i detta kapitel ska vi beröra den allmänpolitiska inställningens betydelse för valdeltagandet. Redogörelsen kan göras kort, ty resultaten pekar alla åt samma håll. Valdeltagandet är högre än genomsnittet bland dem som hyser åsikter som har en hög intensitet (*mycket* positiv, *starkt* vänster osv). Resultaten pekar också på att valdeltagandet är allra högst bland de starkt vänsterinriktade och bland de åsikter som har samband med en vänsterinställning. Valdeltagandets samband med den självuppskattade vänster-högeruppfattningen sammanfattar dessa observationer.

FIGUR 8.5

Valdeltagande efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

Figuren visar på det U-formade sambandet, där studenter med mittenåsikter har lägst valdeltagande, de starkt vänsterinriktade högst.

9. POLITISKT ENGAGEMANG

Vi har nu kommit fram till den tredje och sista av de tre huvudgrupperna faktorer vi undersöker. Medan kapitlen 4-6 behandlade studenternas sociala ställning och kapitlen 7-8 deras åsikter i olika frågor skall detta behandla deras politiska engagemang. I de två närmast föregående kapitlen har huvudintresset varit fokuserat på partivalet, nu däremot ska vi främst ägna oss åt valdeltagandet.

Begreppet politiskt engagemang motsvaras av vad som i statsvetenskaplig litteratur benämnes "political involvement". R A Dahl menar att begreppet konstitueras av fyra dimensioner: intresse, information, aktivitet och angelägenhetsgradering.¹⁾ Dahls indelning har sin motsvarighet i de "aspects of involvement" som bl a återfinns hos Campbell m fl.²⁾ Flera undersökningar har visat att de olika sidorna av det politiska engagemanget är starkt inbördes korrelerade.³⁾ Det är därför en högst rimlig hypotes att de mycket intresserade osv har högre valdeltagande än de mindre intresserade, mindre aktiva osv.⁴⁾

I kårvalsundersökningen 1968 fanns ett tiotal frågor som mätte aktivitet, framför allt i studentkårssammanhang. Samtliga gav klart besked om att de röstande hade högre värden på politisk aktivitet.⁵⁾ En annan fråga pekade på att de röstande tillmätte valet större betydelse än de icke-röstande gjorde.⁶⁾

I 1969 års undersökning bad vi de tillfrågade gradera sitt intresse dels för kårpolitik, dels för allmänpolitik. Svaren på dessa två frågor kommer att utgöra stommen för den fortsatta analysen. Av marginalfördelningar, tabell 9.1, ser vi omedelbart att intresset för allmänpolitik är högre än intresset för kårpolitik.

1) R A Dahl: Modern politisk analys. Stockholm 1968. sid 87

2) A Campbell m fl: The American Voter. New York 1960. sid 101 ff

3) Dahl: a a, sid 87. Campbell m fl: a a, sid 106
L Lewin: Folket och eliterna. Stockholm 1970. sid 77

4) Inför kårvalet 69, sid 18

5) Kårvalet 68, sid 78 f

6) Ibid, sid 51

TABELL 9.1

Intresse för kår- resp allmänpolitik.

Procentuell fördelning, både röstande och icke-röstande.

	kårpolitik	allmänpolitik
mycket intresserad	4	21
ganska intresserad	19	49
inte särskilt intresserad	48	27
inte alls intresserad	29	3
SUMMA	100 %	100 %
Antal individer	1714	1711

Stämmer nu vårt antagande att valdeltagandet stiger ju högre intresset för politik är?

TABELL 9.2

Valdeltagande efter intresse för kår- resp allmänpolitik.

	kårpolitik	allmänpolitik
mycket intresserad	90 %	56 %
ganska intresserad	71 %	39 %
inte särskilt intresserad	38 %	27 %
inte alls intresserad	12 %	11 %
Antal individer:		
mycket intresserad	60	358
ganska intresserad	316	824
inte särskilt intresserad	805	448
inte alls intresserad	502	53

Antagandet bekräftas av siffrorna i tabellen. Vi ska emellertid fördjupa analysen något och först närmare granska sambandet mellan de två sidorna, den kårpolitiska och den allmänpolitiska, av det politiska intresset. Som vi kunde se redan av marginalfördelningarna i tabell 9.1 tycks de inte sammanfalla helt. I tabell 9.3 har vi bildat en matris där de två axlarna representerar kår- respektive allmänpolitiskt intresse. Eftersom vardera frågan hade fyra svarsalternativ får matrisen 16 celler.

TABELL 9.3
 Intresse för kår- resp allmänpolitik.
 Antal individer.

intresse för allmänpolitik:	intresse för kårpolitik:			
	högt		lågt	
högt	60	136	112	50
	8	180	460	184
	1	7	233	215
lågt	0	0	3	53

Av antalet individer i de olika cellerna kan vi dra flera slutsatser. För det första finns det, inte överraskande, ett samband mellan intresset för kårpolitik och intresset för allmänpolitik. Är man mycket intresserad av kårpolitik är man också mycket intresserad av allmänpolitik, är man inte alls intresserad av allmänpolitik är man - på det hela taget - heller inte intresserad av kårpolitik. En andra iakttagelse är dock av betydligt större intresse och det är en vi redan varit inne på. Sambandet är inte helt, det finns grupper av påtaglig storlek som har ett högt intresse för allmänpolitik men som är ointresserade av kårpolitik. Det finns dock, med få undantag, inte några studenter som är mer intresserade av kårpolitik än av allmänpolitik. Vi kan sammanfatta så här: känner vi en students intresse för kårpolitik kan vi säga att han/hon är lika mycket eller mer intresserad av allmänpolitik.

Av särskilt intresse är cellerna längst upp till höger, det är studenter vilkas intresse för allmänpolitik mest skiljer sig från det kårpolitiska intresset: intresserade av allmänpolitik men ointresserade av kårpolitik. När vi i fortsättningen använder matrisen för närmare analyser av de olika cellerna är vi, på grund av för litet antal individer där, tvungna att utelämna de sex celler som befinner sig i det nedre vänstra hörnet.

Hur varierar nu valdeltagandet över matrisen?

TABELL 9.4

Valdeltagande efter intresse för kår- resp allmänpolitik.
Procent.

intresse för allmänpolitik:	intresse för kårpolitik:			
	högt		lågt	
högt	92	74	36	16
		68	38	9
			39	12
lågt				11

Studerar vi raderna i matrisen finner vi ett tydligt och entydigt mönster. Valdeltagandet sjunker efter minskat intresse för kårpolitik. Detta överensstämmer med resultaten i tabell 9.2. Studerar vi å andra sidan kolumnerna i matrisen finner vi tvärtom bara små, dessutom oregelbundna variationer. Intresset för allmänpolitik förefaller inte ha någon nämnvärd inverkan på valdeltagandet. Att så tycktes vara fallet i tabell 9.2 beror på att intresset för kårpolitik har ett starkt samband med det allmänpolitiska intresset och att valdeltagandets starka samband med intresset för kårpolitik slår igenom när man bara studerar totalsiffrorna för allmänpolitik. Men när vi, som i matrisen, kan konstanthålla det kårpolitiska intresset kan vi som sagt dra den intressanta slutsatsen att en students intresse för allmänpolitiska frågor inte förefaller påverka benägenheten att gå till valurnorna när det är kårval. Det kårpolitiska intressets styrka är här helt dominerande.

Vi har i undersökningen uppgifter om valdeltagandet inte bara 1969 utan också 1968. Som vi redogjorde för i slutet av kapitel 3 var det bland dem i urvalet som var röstberättigade vid båda valen 32 % som röstade vid båda valen och 41 % som avstod bägge gångerna, medan 10 % avstod 1968 men röstade 1969 och 17 % som ändrade sitt valdeltagande i motsatta riktningen. Rimligen bör andelen som röstade både 1968 och 1969 vara störst bland de studenter som är mest intresserade av kårpolitik.

TABELL 9.5

Andel som röstade både 1968 och 1969 efter intresse för kår- resp allmänpolitik.

Procent av antalet röstberättigade vid båda valen.

intresse för allmänpolitik:	intresse för kårpolitik:			
	högt		lågt	
högt	84	63	31	3
		53	33	7
			28	6
lågt				13

Förmodandet är helt riktigt. De studenter som utnyttjade sin rösträtt vid bägge valen är relativt flest bland dem som är mycket intresserade av både kår- och allmänpolitik. Också i övrigt är tendenserna desamma som vi nyss konstaterade: benägenheten att rösta i kårval sjunker snabbt efter minskat intresse för kårpolitik medan det allmänpolitiska intresset har en underordnad betydelse.

Granskar vi andelen studenter som inte röstade vid något val trots att de var röstberättigade finner vi i tabell 9.6 samma tendenser fast med omvända förtecken.

TABELL 9.6

Andel som röstade varken 1968 eller 1969 efter intresse för kår- resp allmänpolitik.

Procent av antalet röstberättigade vid båda valen.

intresse för allmänpolitik:	intresse för kårpolitik:			
	högt		lågt	
högt	4	12	35	69
		15	36	76
			40	75
lågt				79

Antal individer för denna och föregående tabell:

50	99	82	35
	122	320	110
		155	137
			24

I undersökningen finns flera mått på politiskt engagemang. De tillfrågade fick bl a ange om man var medlem i någon politisk studentförening och i vilken utsträckning man hade besökt ämnesgruppens möten det senaste året. Dessa två variabler har inte oväntat mycket starkt samband med valdeltagandet. Variationen över intressematrisen är också tydlig. Ju högre intresse för kårpolitik man har, desto oftare är man medlem i någon politisk studentförening och desto mer går man på ämnesgruppsmöten. Intresset för allmänpolitik är dock, som vid valdeltagandet, av mindre betydelse. I en annan fråga fick man skatta sin kännedom om UKAS. Andelen med hög kännedom stiger med ökat intresse för både kår- och allmänpolitik. Valdeltagandet har också ett positivt samband med UKAS-kännedom. Vi går inte in på dessa resultat mer i detalj. De stöder det allmänna resultatet att de olika aspekterna av politiskt engagemang har hög inbördes korrelation, att valdeltagande stiger med ökat politiskt engagemang.

Vi ska dröja något vid icke-röstningen. Som vi redan berört i kapitel 3 gav de icke-röstande något skiftande motiveringar till varför de inte deltog i valet. Vi ska undersöka hur olika typer av motiveringar varierar över matrisen. De vilka som främsta skäl angav att de saknade praktiska möjligheter att rösta bör rimligen vara proportionellt fler bland de mer intresserade.

TABELL 9.7

Andel av de icke-röstande som angett '*hade ingen praktisk möjlighet att rösta*' som orsak till icke-röstning efter intresse för kår- resp allmänpolitik.

intresse för allmänpolitik:	intresse för kårpolitik:		
	högt		lågt
högt	..	61	33
		54	43
			34
lågt			22
			19

Variationen radvis är större och mer distinkt än kolumnvariationen. Den aktuella förklaringen till icke-röstningen ökat i betydelse efter ökat intresse för kärpolitik medan sambandet med det allmänpolitiska intresset är vagare.

Vissa av svarskategorierna kan sammanfattas under benämningen 'negativa värden på engagemang'. Hit hör t ex 'ointresse', 'för liten information' och 'kände inte till valet'. Slår vi samman dessa svar finner vi en variation med förtecken rakt omvända jämfört med föregående observation.

TABELL 9.8

Andel av de icke-röstande som angett '*ointresse*', '*för liten information*' m m som orsak till icke-röstning efter intresse för kär- resp allmänpolitik.

intresse för allmänpolitik:	intresse för kärpolitik:			
	högt		lågt	
högt	..	14	39	48
		23	35	50
			46	57
lågt				77

Ju lägre intresse en student har för såväl kär- som allmänpolitik desto större är inte oväntat sannolikheten att han ska åberopa låg grad av engagemang som orsak till att han inte deltog i valet.

Bland förklaringarna till icke-röstningen finns en tredje typ. Det är svar som utgör ett omdöme om något eller flera av kärpartierna eller om kärpolitiken i allmänhet.

TABELL 9.9

Andel av de icke-röstande som angett 'inställning till kärpartierna eller kärpolitiken' som orsak till icke-röstning efter intresse för kär- resp allmänpolitik.

intresse för allmänpolitik:	intresse för kärpolitik:			
	högt		lågt	
högt	..	8	14	12
		9	7	13
			4	7
lågt				2

Antal individer för denna och de två föregående tabellerna:

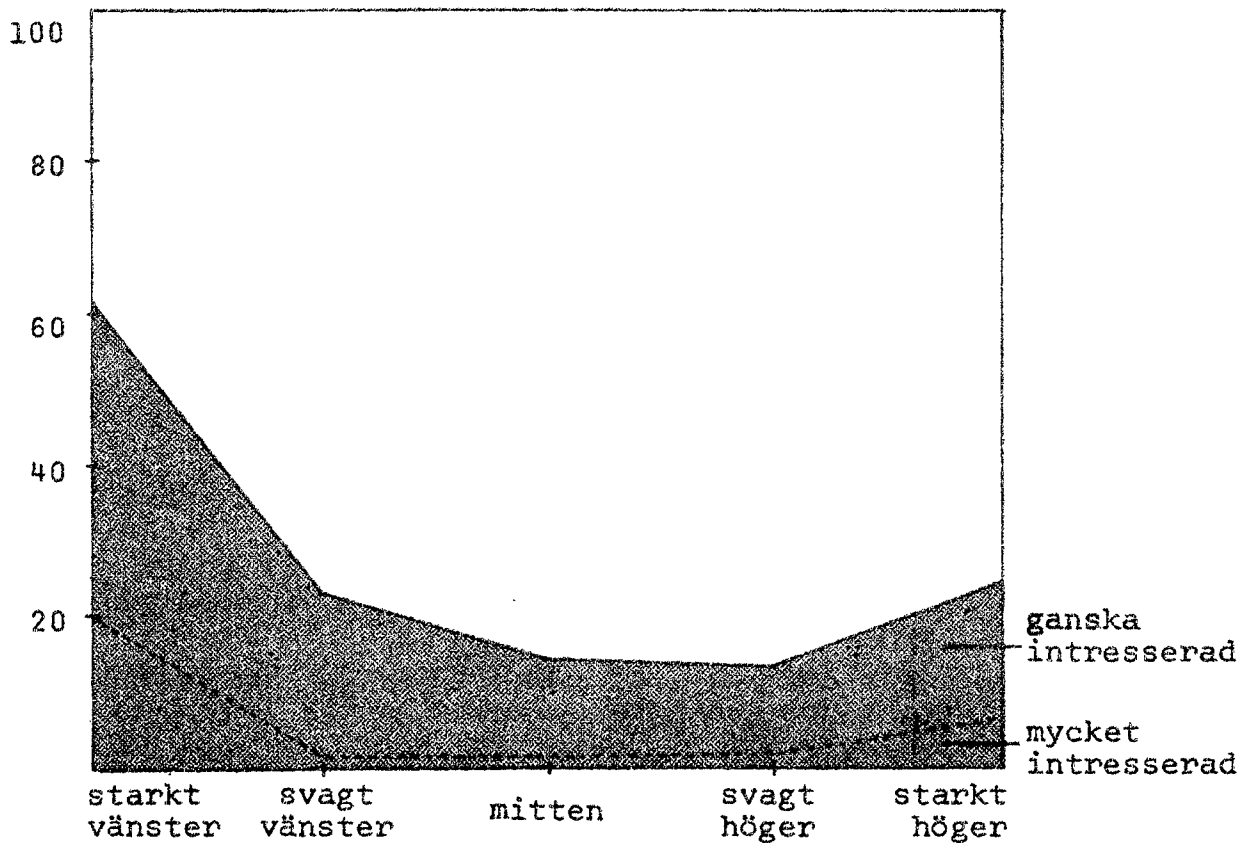
5	36	72	42
	57	283	167
		143	190
			47

Här finner vi ytterligare än variationsform. Andelen som skriver att det är vissa drag hos kärpartier/kärpolitiken som gör att de inte röstar är störst bland dem som har lågt intresse för kärpolitik men som i gengäld är desto mer intresserade av allmänpolitik. Överlag är dock dessa siffror ganska låga jämfört med de andra förklaringsstyperna.

Vi har hittills i kapitlet behandlat det politiska engagemangets intensitet. Vi ska nu ta upp det mått på engagemangets riktning som presenterades i föregående kapitel, nämligen allmänpolitisk uppfattning definierad som självuppskattad vänster-högerinställning. Finns det ett samband mellan engagemangets riktning och intensitet, mellan vänster-högeruppfattning och intresse för politik? I figurerna 9.1 och 9.2, på nästa sida, känner vi igen det U-formade samband som vi fann mellan valdeltagande och vänster-högeruppfattning i förra kapitlet. Gemensamt för båda figurerna är också att det är de vänsterinriktade, erkännerligen 'starkt vänster', som anger det högsta politiska intresset. I tabellen 9.10 kan vi studera andelen vänstersympatisörer (starkt och svagt sammanräknade) i intressematrisen.

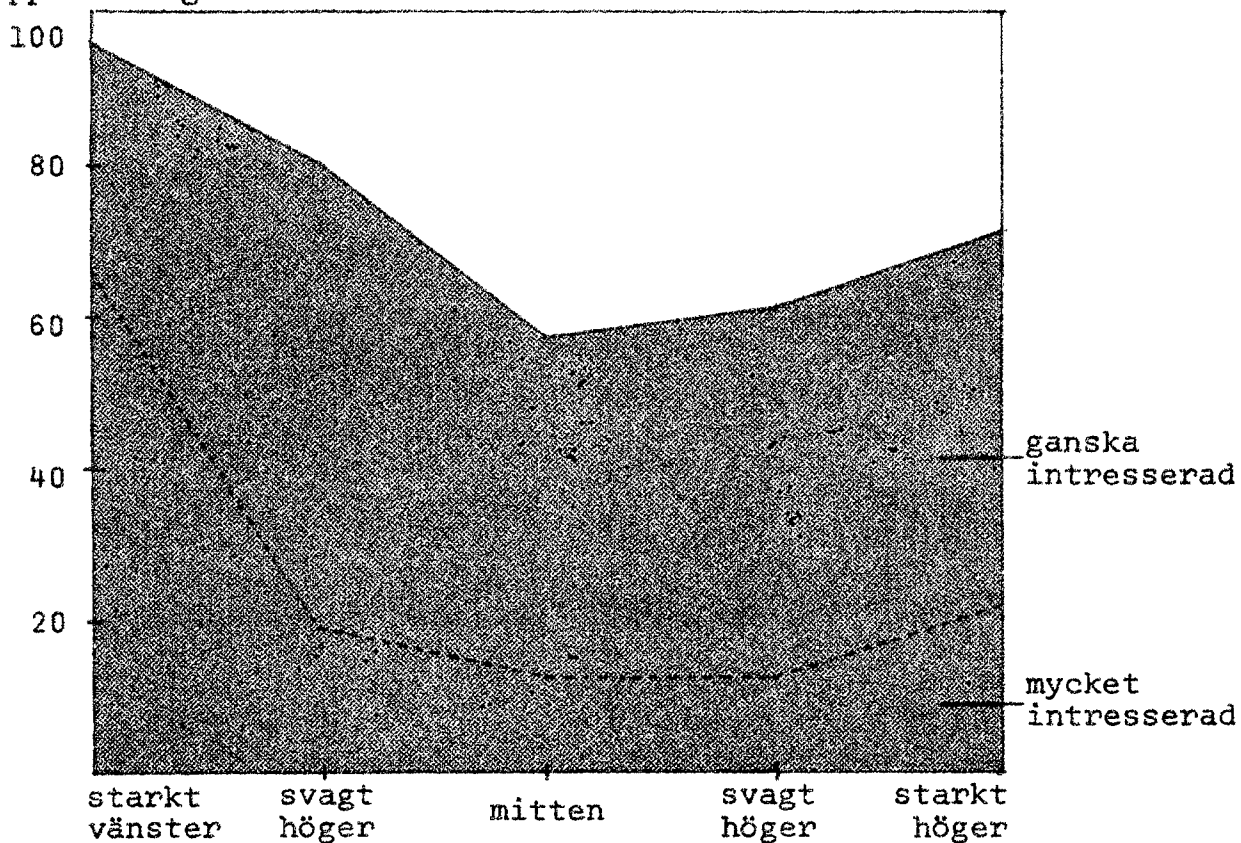
FIGUR 9.1

Inträsse för kärnpolitik efter självuppskattad vänster-högerupp-
fattning.

FIGUR 9.2

Inträsse för allmänpolitik efter självuppskattad vänster-höger-
uppfattning

TABELL 9.10

Andel med angiven vänsteruppfattning efter intresse för kår- resp allmänpolitik.

intresse för allmänpolitik:	intresse för kårpolitik:			
	högt		lågt	
högt	78	62	62	46
		57	46	36
			26	20
lågt				13

Matrisen styrker observationerna från de två figurerna - politisk vänsterinställning har ett positivt samband med intresse för såväl allmänpolitik som kårpolitik. Däremot gäller i huvudsak det rakt omvända för högersympatier. Dessa har ett negativt samband med intresse både för kår- och allmänpolitik.

TABELL 9.11

Andel med angiven högeruppfattning efter intresse för kår- resp allmänpolitik

intresse för allmänpolitik	intresse för kårpolitik:			
	högt		lågt	
högt	14	12	16	24
		17	27	28
			31	32
lågt				31

Vi ska avsluta detta kapitel med att studera kårpartiernas relativa styrka i matrisens celler för att se om det politiska engagemanget är korrelerat med de röstades val av kårparti. Eftersom vi vet att, för det första, kårpartipreferens och allmänpolitisk inställning hänger ihop och, för det andra, att allmänpolitisk inställning - som vi nyss såg - har samband med det politiska intresset så är det inte förvånande att kårpartivalet är olika i de olika cellerna. Eftersom antalet röstande är

mycket litet bland dem av kårpolitik helt ointresserade kan inga beräkningar göras i de fyra cellerna i matrisens högra kolumn.

TABELL 9.12

Resp kårpartis andel av de röstande efter intresse för kår- resp allmänpolitik

a) ATP				b) FS				c) OBS			
0	0	3	..	17	22	13	..	6	8	25	..
	1	7	..		20	21	..		22	26	..
		8	..			31	..			31	..
		

d) RaD				e) Soc				f) SDS			
2	12	20	..	15	21	20	..	61	35	18	..
	15	18	..		17	11	..		24	15	..
		18	..			4	..			4	..
		

Antal individer: 54 100 40 8
 123 175 24 17
 89 24 6

Kännetecknande för både ATP, FS och OBS är att deras väljare hyser något lägre intresse för såväl allmän- som kårpolitik. Det lägre intresset gör kårpolitik delas även av RaD-röstarna. Socialisterna har högt intresse för allmänpolitik men ett mer medelmåttigt för kårpolitik. SDS-väljarnas andel slutligen stiger med ökat intresse för både kår- och allmänpolitik. Bland de studenter som angett att de är mycket intresserade av såväl kårpolitik som allmänpolitik har således SDS 61 % av rösterna mot 24 % bland samtliga röstande.

10. VALDELTAGANDET

I två kapitel framåt ska vi försökta summera upp och sammanfatta de viktigaste resultaten av uppsatsens alla tabeller och diagram. I detta kapitel behandlas valdeltagandet, i nästa valet av kårparti.

Vi följer resultatredovisningens variabelgruppering, och därmed kapitelindelning. Bland vilka typer av variabler finner vi nu det starkaste sambandet med valdeltagandet?

1. FÖRHÅLLANDEN FÖRE STUDIERNA

Framför allt förefaller föräldrarnas utbildningsnivå påverka benägenheten att rösta. Studenter med föräldrar som har gymnasieutbildning och över röstar oftare än andra.

2. DEMOGRAFISKA FAKTORER

Sambandet med valdeltagandet är tydligt. Kvinnorna, de äldre studenterna, de gifta med icke-studerande och studenter som har barn röstar mer sällan. Studenter som är bosatta utanför stadens gränser röstar inte heller så ofta. De som bodde i studenthem och rivningslägenhet röstade desto oftare.

3. STUDIEFÖRHÅLLANDEN

Också här fanns klara samband med valdeltagandet. Röstar mer sällan gör t ex de som inte studerar aktivt, har tillbringat antingen mycket få eller påtagligt många terminer vid universitetet eller klarar studierna sämre än normalt.

4. EKONOMISKA FÖRHÅLLANDEN UNDER STUDIETIDEN

Resultaten stödde dem vi fann i föregående avsnitt. Studenter som inte hade studiemedel utan förvärvsarbetade, framför allt mer än halvtid, har lägre valdeltagande

5. FÖRVÄNTADE FÖRHÅLLANDEN EFTER STUDIERNA

Studenter som ämnar bli lärare och studenter som anser att det blir mycket lätt att få arbete har lägre valdeltagande.

6. ÅSIKTER I STUDENTPOLITISKA FRÅGOR

Den första genomgående skillnaden mellan röstande och icke-röstande är att de senare i mindre utsträckning tagit direkt

ställning till de aktuella frågorna. Den andra genomgående skillnaden, om än ej så markant, var att de icke-röstande är något mindre negativa till kårobligatoriet, SFS och UKAS för att ta några exempel.

7. ÅSIKTER I ALLMÄNPOLITISKA FRÅGOR

Studenter som anser sig ligga i mitten av vänster-högerskalan har lägre valdeltagande, de starkt vänster-inriktade däremot röstar långt över det normala.

8. POLITISKT ENGAGEMANG

Valdeltagandet samvarierar som väntat mycket starkt med intresset för kårpolitik. Däremot tycks intensiteten av det allmänpolitiska intresset vara av underordnad betydelse.

Det är till den sista iakttagelsen vi ska knyta an nu. Låt oss använda den i föregående kapitel beskrivna intressematrisen som verktyg för att analysera några av slutsatserna i variabelsammanfattningen.

Bland de demografiska faktorerna finns ett antal som i viss utsträckning har ett inbördes samband. 'Har barn', 'gift med icke-studerande', 'ålder över genomsnittet', 'bor i egen lägenhet' är sådana - de beskriver en studiesocial situation som delvis skiljer sig från många andra studenters. Alla de fyra uppräknade variablerna har en klar och ensartad variation över matrisen.

TABELL 10.1

Andel studenter som har barn efter intresse för kår- resp allmänpolitik

intresse för allmänpolitik:	intresse för kårpolitik:			
	högt		lågt	
högt	16	20	25	37
		9	15	32
			10	19
lågt				15

TABELL 10.2

Andel gifta med icke-studerande efter intresse för kår- resp allmänpolitik

		intresse för kårpolitik:			
		högt	lågt		
intresse för allmänpolitik:	högt	10	15	22	38
			9	15	32
				5	16
	lågt				6

TABELL 10.3

Genomsnittsålder efter intresse för kår- resp allmänpolitik

		intresse för kårpolitik:			
		högt	lågt		
intresse för allmänpolitik:	högt	24.6	25.0	26.0	29.6
			24.0	25.0	28.8
				24.4	25.1
	lågt				24.7

TABELL 10.4

Andel som bor i egen lägenhet efter intresse för kår- resp allmänpolitik

		intresse för kårpolitik:			
		högt	lågt		
intresse för allmänpolitik:	högt	42	40	49	60
			33	39	55
				35	42
	lågt				34

Mönstret är klart. Högst andel av de fyra beskrivna egenskaperna har de studenter som är mycket intresserade av allmänpolitik men inte alls av kårpolitik. Eller, för att ta ett exempel, ju äldre man blir, desto mer minskar intresset för kårpolitik, desto mer ökar intresset för allmänpolitik.

Helt tydligt innebär detta att demografiska, studiesociala förhållanden är viktiga betingelser för politiskt intresse och engagemang. En gemensam nämnare för faktorer som att man har barn och är gift med en icke-studerande är en situation i studentvärldens periferi, andra roller konkurrerar med rollen som "aktiv student". Detta stöds också när vi studerar dem som svarar nej på frågan om de bedriver aktiva studier och i stället kryssat för att de förvärvsarbetar. Variationen över matrisen är identisk med den ovan konstaterade. Andelen med den angivna egenskapen är störst bland de av allmänpolitik mycket intresserade och av kårpolitik helt ointresserade.

TABELL 10.5

Andel som förvärvsarbetar i stället för studerar aktivt efter intresse för kår- resp allmänpolitik

intresse för allmänpolitik:	intresse för kårpolitik:			
	högt		lågt	
högt	12	13	14	24
		7	11	20
			12	15
lågt				13

Om vårt resonemang är riktigt bör en konsekvens vara att vi finner en variation över matrisen av helt annat slag när vi studerar en egenskap som utmärker studenter som står mitt uppe i studentlivet, både studiemässigt och studiesocialt. En sådan grupp av "kärnstudenter" bör finnas bland dem som bor på studenthem. Bostadsadministrationen utövar en viss kontroll över att de som bor där bedriver aktiva studier och trots viss försöksverksamhet med yrkesverksamma hyresgäster består grannarna till allt övervägande del av studenter - allt pekande på en homogen studentmiljö.

TABELL 10.6

Andel som bor i studentbostad efter intresse för kår- resp allmänpolitik

intresse för allmänpolitik:	intresse för kårpolitik:			
	högt		lågt	
högt	25	21	13	2
		22	21	10
			19	12
lågt				15

Huvudtendenserna är rakt motsatta dem vi konstaterade nyss. Andelen som bor i studenthem ökar med högre intresse för kårpolitik och minskar i huvudsak med högre intresse för allmänpolitik. Eller: studenter som bor i studenthem är mer intresserade av kårpolitik än genomsnittligt, därmed är de också intresserade av allmänpolitik, men saknar de intresse för kårpolitik då är de i regel heller inte intresserade av allmänpolitik.

Vi har studerat två grupper bland FFS-medlemmar, de som står med ena benet i studentlivet och med det andra i familje- och förvärvslivet samt de som bor mitt inne i studentlivets centrum. En tredje grupp nu: nybörjarna.

TABELL 10.7

Andel som tillbringat 1-2 terminer vid universitetet efter intresse för kårpolitik resp allmänpolitik

intresse för allmänpolitik:	intresse för kårpolitik:			
	högt		lågt	
högt	18	24	23	26
		30	28	36
			32	34
lågt				49

Tendenserna är, om inte maximalt distinkta, så ändå fullt skönjbara. Andelen som bara gått en eller två terminer vid universi-

tetet sjunker med ökat intresse både för kår- och allmänpolitik. Varannan av dem som är helt ointresserade av såväl kårpolitik som allmänpolitik är sålunda nybörjare.

På ett sätt har vi nu beskrivit tre olika etapper i "studentkarriären" och kunnat konstatera specifika samvariationer med det politiska intresset. Mycket grovt och förenklät kan vi sammanfatta resultatet med hjälp av intressematrisen så här:

		intresse för kårpolitik:	
		högt	lågt
intresse för allmänpolitik:	högt		
	lågt		

När en student börjar vid universitetet är han förhållandevis ointresserad av både kår- och allmänpolitik. Men allt eftersom han kommer i kontakt med och etablerar sig i studentvärlden ökar intresset för både kår- och allmänpolitik i jämn takt. Men han/hon börjar efter en tidsrymd skönja slutet av sina studier, lämnar de aktiva studierna och studentmiljön. Intresset för kårpolitik minskar då, men det allmänpolitiska intresset fortsätter att växa i styrka.

Om vi erinrar oss andra faktorer som samvarierar med valdeltagandet finner vi att flera av resultaten ansluter sig till den skisserade modellen.

Studenter som anser sig klara studierna bättre än normalt röstade oftare än andra. Dessa studenter hör troligen till stor del till dem som står mitt uppe i "studentkarriären" och som troligen i mindre utsträckning är utsatta för konkurrens från andra roller/aktiviteter.

Omvänt var förhållandet mellan bedömningen av sin ekonomiska situation och valdeltagandet. De som skattade sin ekonomi bättre än genomsnittligt röstade mer sällan. Som vi kunde konstatera fanns det dock ett samband mellan denna bedömning och sättet att finansiera sina studier. Studenter som förvärvsarbetade ansåg sig ha det bättre ekonomiskt. Och studenter som förvärvsarbetar hör ofta till gruppen i vad vi kallat studentlivets periferi för vilka vi vet att det kårpolitiska intresset är ganska svalt. Härigenom är det funna resultatet inte överraskande.

Alla faktorer som påverkar valdeltagandet kan emellertid inte relateras till den skisserade modellen. Variationen man/kvinna över matrisen avslöjar inga samband. Kvinnornas lägre valdeltagande beror av andra orsaker än "position i studentlivet".

Likaså kan modellen inte heller hjälpa oss till en förklaring till att valdeltagandet sedan 1968 genomgående visat en sjunkande tendens. Här krävs parallella studier av det politiska systemet, den allmänna participationsnivån bland studenterna osv. Otroligt är det inte att valdeltagandets topp mer eller mindre kan vara en effekt av den våg av studentaktivism som gick över världen och även nådde Sverige.

11. VALET AV KARPARTI

I detta kapitel ska vi sammanfatta de viktigaste resultaten av vår undersökning av vilka faktorer som påverkar de röstades val av kårparti. Låt oss som i förra kapitlet granska en efter en av våra variabelgrupper och kort ange de eventuella sambanden med kårpartivalet.

1. FÖRHÅLLANDEN FÖRE STUDIerna

Uppenbart kommer SDS- och Socialistväljare oftare från hem i lägre socialgrupper och har föräldrar som oftare sympatiserar med socialdemokraterna eller kommunisterna.

2. DEMOGRAFISKA FAKTORER

Även om vi fann en del samvariationer var ändå huvudresultatet att de demografiska faktorerna inte kan vara någon avgörande determinant vid valet av parti.

3. STUDIEFÖRHÅLLANDEN

Främst var det studieinriktningen (avsedd examen, ämne/fakultet) som hade samband med kårpartipreferenserna. Vi kunde dock slå fast att detta var tämligen svagt.

4. EKONOMISKA FÖRHÅLLANDEN UNDER STUDIETIDEN

Skillnaderna mellan partierna var i huvudsak mycket små.

5. FÖRVÄNTADE FÖRHÅLLANDEN EFTER STUDIerna

Inga större skillnader fanns mellan partierna.

6. ÅSIKTER I STUDENTPOLITISKA FRÅGOR

Åsikterna i det halva dussinet studentpolitiska frågor kan ensamma inte förklara valet av parti. SDS-röstarna avviker dock genomgående, men mellan de andra partierna finns endast smärre skillnader.

7. ÅSIKTER I ALLMÄNPOLITISKA FRÅGOR

Det är den allmänpolitiska inställningen som visat sig ha det allt överskuggande sambandet med valet av kårparti. Självuppskattad vänster-högeruppfattning (som har starkt samband med rikspartisynpati) och kårpartipreferens förefaller vara intimt

knutna till varandra.

8. POLITISKT ENGAGEMANG

Participationsvärdena är något olika utbredda bland kårpartiernas väljare. SDS-röstarna visar t ex högst engagemang.

Vi har hittills i resultatredovisning och sammanfattning mest talat om "samband". I vilken utsträckning kan vi nu ersätta begreppet statistisk samvariation med kausalrelation? Den viktigaste frågan i detta sammanhang är huruvida de samband mellan kårpartival och t ex social härkomst, avsedd examen och åsikter i studentpolitiska frågor vi funnit kan förklaras med ett orsakssamband mellan dessa faktorer och allmänpolitisk uppfattning. De samband med kårpartival vi funnit skulle i så fall bara bli sekundäreffekter genom det starka sambandet mellan kårpartival och allmänpolitisk uppfattning.

Önskvärt vore att genomföra en multivariatanalys, t ex hålla allmänpolitisk uppfattning konstant och därefter studera kårpartivalets samband med de olika faktorerna. Nu låter sig detta inte utföras av tekniska skäl. Sambandet mellan valet av kårparti och självuppskattad vänster-högeruppfattning är för starkt för att antalet celler ska bli tillräckligt stort.

Vi har dock gått igenom alla de faktorer som visat sig ha samband med kårpartivalet och undersökt hur dessa förhållit sig till vänster-högeruppfattningen. Huvudresultatet av denna undersökning är helt klar. På en rad punkter har vi funnit samband med allmänpolitisk uppfattning som överensstämmer med kårpartivalet. Det har i flera fall bara varit att byta ut SDS mot 'starkt vänster', FS mot 'höger' osv. På ingen punkt har vi funnit något resultat som gått rakt mot de tidigare funna sambanden med kårpartivalet. Så t ex kommer vänsterstudenter oftare från arbetarhem och har föräldrar som sympatiserar med ett socialistiskt riksparti, är pol mag-studenter något mer högerinriktade osv osv. Vi redovisar inte tabellerna, dels av utrymmesskäl, dels eftersom det i stort skulle bli en upprepning av resultatredovisningens tabellmaterial. Självfallet är nu inte val av kårparti och självuppskattad vänster-högeruppfattning totalt, till hundra procent, utbytbara

storheter. Det ligger dock utanför denna uppsats ram att gå vidare till att närmare beskriva avvikelserna från huvudregeln och förklara dessa.

Hittills har detta kapitel ägnats åt att söka sammanfatta tendenserna bland de oberoende variablerna. Vi ska några sidor framåt också försöka hyfsa den beroende variabeln. Att antalet partier är så många som sex försvårar i viss mån översikten. Men vi har ändå dragit oss för att gruppera ihop partierna på något sätt i resultatredovisningen eftersom vi då skulle förlorat mer i precision än vi vunnit i överskådlighet.

Däremot ska vi nu kort undersöka vilket resultat en tvåblocksanalys kan ge. Det första problemet blir vilka partier som ska föras till vilket block. Ser vi till det parlamentariska läget efter de två val vi undersökt är dock ^{bilden} relativt klar. I styrelsen 1968-1969 satt FS och OP, i opposition var KA och SDS. Perioden 1969-1970 bestod styrelsen av FS och OP:s efterföljare OBS medan oppositionen utgjordes av RaD, Socialisterna och SDS.¹⁾ Också valet 1970 resulterade i en likartad parlamentarisk konstellation. FS och OBS bildade återigen styrelse - RaD, Socialisterna och Clarté hamnade i opposition. Ser vi till andelen röster styrelse resp opposition fått vid de tre kårvalen 1968-1970 finner vi att de hela tiden pendlat kring femtioprocentstrecket. Valet av dikotomiseringskriterium visar sig vara lyckligt ur den tekniska synvinkeln att det så gott som halverar valmanskåren.

TABELL 11.1

Styrelsens resp oppositionens andel av valmanskåren 1968-1970. Procent av antal giltiga avgivna röster.

Källa: FFS valstatistik

	STYRELSE	OPPOSITION
1968	FS, OP (58.6 %)	KA, SDS (40.6 %)
1969	FS, OBS, ATP(47.9 %)	RaD, Soc, SDS (50.8 %)
1970	FS, OBS (54.1 %)	RaD, Soc, Clarté (43.0 %)

Anm.: Procentsumman resp år blir inte 100 %. Skillnaden utgörs av de blankröstade.

1) ATP kom efter en tid de facto att höra till styrelsen.
Se t ex Götheborgske Spionen nr 22 1970.

Som vi i ett av de första kapitlen redan omtalat ställde vi ett antal frågor om vilka partier man ansåg vara näst bäst, näst sämst resp sämst. Som vi kan se (tabell 3.8) överensstämmer vår tvåblocksindelning i huvudsak med väljarnas subjektiva uppfattning. Samtliga tre styrelsepartier 1969 - ATP, FS och OBS - bedömde SDS som det sämsta, Socialisterna som det näst sämsta partiet. Likaledes menade väljarna i alla tre oppositionspartier att ATP och FS var sämst respektive näst sämst. Den enda tveksamheten är RaD-väljarna, där något fler ansåg att OBS var näst bäst än dem som i stället angav Socialisterna. Bortser man från denna egenskap hos "mittenpartiet" RaD stämmer de subjektiva partibedömningarna hos väljarna dock med vår tudelning.

Vi ska alltså jämföra styrelsepartierna (ATP, FS och OBS) med oppositionspartierna (RaD, Soc och SDS). Men även inom varje partis väljarkår finns det skillnader. En del studenter är starkt identifierade med sitt parti och dess idéer och kanske t o m själv deltar aktivt för partiet i kårpolitiken. Andra däremot kan ha ganska klen information om partierna och de frågor valet gäller, men bestämmer sig ändå för att gå och rösta, "nu när jag ändå är i kårhuset". Mellan dessa två ytterligheter ligger ett kontinuum - en del studenter är starkare identifierade till sitt parti, andra mindre starkt. Begreppet parti-identifikation är inget nytt inom valforskningen och mer eller mindre förfinade mätinstrument har konstruerats. Någon fråga direkt med sikte på att mäta den självupplevda identifikationen till sitt parti har vi inte med i undersökningsformuläret. Däremot ingick en fråga som bör fungera som en grov ersättare för den saknade frågan. De röstande fick nämligen ange om de bestämt sig en vecka före valet hur de skulle rösta eller om de inte gjort det. Av de röstande hade ungefär två tredjedelar bestämt sig, en tredjedel hade inte gjort det (se tabell 3.1). Vi kan på så sätt dela in röstarna inom de två blocken i bestämda röstare och obestämda röstare. Men som vi vet var det en majoritet av studenterna som *inte* deltog i valet. De icke-röstande fick dock ange i formuläret vilket parti de skulle valt *om* de hade röstat. Hälften ungefär svarade vet inte, men den andra hälften kan vi dela upp i styrelse- resp oppositionssympatisörer. På så sätt får vi för varje block tre skikt: de bestämda röstarna som redan en vecka innan valet fattat sitt beslut, de obestämda röstarna samt de icke-röstande sympatisörerna. En sjunde grupp består av

dem som varken röstade eller hade en uttalad preferens för något parti. I tabell 11.2 kan vi i understa raden se hur stort antal individer i undersökningen som faller inom varje grupp. Antalet överskrider i samtliga fall hundra individer, varför inga hinder för vidare analys föreligger.

Vi ska i denna tvåblocksanalys undersöka tre olika faktorer: politiskt engagemang, åsikter i studentpolitiska frågor och allmänpolitisk uppfattning. Politiskt engagemang finns med mest för kontroll. Ty eftersom vi redan i indelningsgrunderna introducerat två mått på politiskt engagemang (tidpunkt för röstningsbeslut och valdeltagande) bör vi redan på förhand kunna säga att det rimligen bör finnas ett samband.

Studerar vi de översta två raderna i tabellen (nästa sida) finner vi det väntade U-formade sambandet med politiskt engagemang. De mest intresserade återfinns bland de bestämda oppositionsröstarna, andelen sjunker för att nå sin botten bland de icke-röstande utan partipreferens och stiger sedan ju mer bestämda styrelsesympatisörerna blir. Tydligt är hur intresset för *kår*-politik gör det starkaste utslaget, U-formen övergår nästan till en V-form. Men, som sagt, mycket av detta är en artefakt.

Hur ser då sambandet med åsikter i studentpolitiska frågor ut? Det första måttet utgörs av hur stor andel som anser att studenternas fackliga intressen borde tillvaratas bättre. Det andra rör åsikten om SFS' verksamhet. Eftersom de indifferentas antal är lägst bland de bestämda röstarna väljer vi en teknik att presentera svaren som eliminerar denna effekt. Vi har för varje grupp dividerat antalet positiva med antalet negativa och får på så sätt en kvot där 0 betyder inga positiva och 1 lika många positiva som negativa svar. För båda variablerna får sambandet ett likartat utseende. Vi återfinner i tabellens andra avdelning det *krökta* sambandet. Detta är av stort intresse. Andelen exempelvis positiva till studentfacklig intressebevakning och negativa till SFS är inte lägst vid den ena polen för att kontinuerligt stiga och nå ett toppvärde vid den andra. I stället för *riktningen* i kårpartipreferensen tycks det i stället vara dess *intensitet* som har samband med åsikterna i studentpolitiska frågor. Att det är de aktiva som är något mer positiva till att

TABELL 11.2

Politiskt engagemang, åsikter i student- resp allmänpolitiska frågor efter tvåblockssympati

	OPPOSITION			ICKE-RÖST UTAN KÄR- PARTIPREF	STYRELSE		
	BESTÄMDA RÖSTARE	OBESTÄMDA RÖSTARE	ICKE-RÖST SYMPATIS		ICKE-RÖST SYMPATIS	OBESTÄMDA RÖSTARE	BESTÄMDA RÖSTARE
A. POLITISKT ENGAGEMANG							
andel mycket och ganska intresserade av kärpolitik	66	39	25	4	11	24	37
andel mycket och ganska intresserade av allmänpol	94	79	80	57	63	63	76
B. STUDENTPOLITIK							
andel som anser att studen- ternas fackliga intressen borde tillvaratas bättre	90	90	88	71	74	76	80
åsikt om SFS verksamhet, antal positiva dividerat med antal negativa (lågt värde = negativ)	0.07	0.12	0.26	0.34	0.25	0.22	0.07
C. ALLMÄNPOLITIK							
självuppskattad vänster- högeruppfattning.							
starkt vänster	50	17	27	1	0	2	0
svagt vänster	43	61	56	36	16	10	8
mitten	6	20	16	36	36	38	34
svagt höger	1	2	1	23	39	43	41
starkt höger	0	0	0	3	9	6	17
<i>Antal individer:</i>	222	105	205	555	253	119	198

studenternas fackliga intressen ska tillvaratas bättre är kanske inte fullt så anmärkningsvärt (det skulle till en del kunna vara en reflex av participationsvärdenas samvariation) som att åsikterna om SFS har ett likartat samband. Men resultatet ligger helt i linje med vårt tidigare resultat - att det är åsikter i allmänpolitiska frågor, och inte någon speciell studentpolitisk attityd, som bestämmer valet av parti.

Den tredje och sista avdelningen i tabellen bestyrker detta. Allmänpolitisk uppfattning, uttryckt i självuppskattad vänster-högeruppfattning, har ett tydligt och linjärt samband med vår tvåblocksindelning. Oppositionsväljarna som bestämt sig en vecka före valet består till 93 % av vänstersympatisörer. Vänsterandelen sjunker sedan i huvudsak kontinuerligt ju längre över på styrelsesidan vi kommer och är nere i 8 % bland de bestämda styrelseanhängarna. Liknande samband, fast med omvända förtecken, finner vi för högersympatisörerna. Av de bestämda oppositionsanhängarna upplever sig endast 1 % som höger mot 58 % av de bestämda styrelsesympatisörerna.

Vår tvåblocksgruppering har alltså ett starkt samband med vänster-högeråsikter. De allmänpolitiska värderingarna är de dominerande vid valet av kärparti och de ökar i betydelse ju mer identifierad man är till sitt parti.

Vi kan alltså till sist med stor säkerhet säga att en students partival i kärvalet bestäms av allmänpolitiska, rikspolitiska värderingar. Detta är huvudresultatet. Men det bör inte leda oss till föreställningen att alla andra faktorer helt saknar betydelse. Först bör vi också lägga märke till den vaga utformningen av begreppet allmänpolitisk uppfattning. Vårt mått har varit självuppskattad vänster-högeruppfattning (som väl tycks kunna ersätta rikspartipreferens). Men i "allmänpolitisk uppfattning" ligger säkerligen fler dimensioner; vi har att göra med en komplicerad attitydstruktur. Låt oss bara peka på svaren på frågan om vad man ansåg om dagens svenska samhälle. I tabell 8.9 kunde vi se att det var bland de starkt vänsterinriktade som samtidigt var mycket negativa till det svenska samhället som SDS hade sin tyngdpunkt. Bland de starkt vänsterinriktade som däremot hyste en något mer positiv uppfattning om dagens Sverige var Socialisterna lika

starka som SDS. Inställning till dagens svenska samhälle är ett exempel på en attityddimension som delvis tycks skära tvärs över vänster-högeruppfattning.

Men vi kan inte komma så mycket längre i denna undersökning. Att förklara varför en student i synnerhet, en människa i allmänhet, får en viss samhällsuppfattning, får "vänster"- eller "höger"-värderingar osv ligger långt utanför denna uppsats ram.

Frågan om varför en student röstar si och en annan så i kårval är nu inte längre ett specifikt kårvalsundersökningsproblem. Röstning i kårval är i stort en reflex av allmänpolitiska värderingar. Lägg märke till detta "i stort". Kårvalsundersökningar kan fortsätta med att precisera detta "i stort", vilka betingelser som kan ändra en viss predisposition etc. Överensstämmelsen mellan allmänpolitisk uppfattning och kårpartival är inte hundra procentig. Det återstår en fullt påtaglig "restvarians" att förklara. Samma gäller frågan hur bindningen mellan ett visst kårparti och en viss allmänpolitisk uppfattning kommer till stånd. Förhållandet vid 1969 års kårval var ju att inget kårparti definierade sig rikspolitiskt genom att t ex ta explicit ställning för ett speciellt riksparti - tvärtom sökte flera partier att framställa sig som politiska obundna. Trots detta har så gott som alla röstande hittat det parti som svarat mot den egna allmänpolitiska uppfattningen.

12. AVSLUTNING

Vår ambitionsnivå har inte sträckt sig tillnärmelsevis så långt som till en teori, en övergripande modell för valbeteendet vid kårval i allmänhet. Undersökningarna både vid 1968 och 1969 års val har i stället varit inriktade på att mycket grovt bestämma vilka faktorer som i stort bestämmer valdeltagande, vilka som bestämmer valet av parti. Det är denna målsättning som bestämt uppsatsens uppläggning. Vi anser, som vi framhållit i kapitel 2, att en sådan "förutsättningslös" undersökning är en nödvändig grundval för vidare forskning på området och för ett arbete på en mer generell förklarings teori. Vi ska i detta avslutande kapitel kort beröra hur fortsatta undersökningar kan bedrivas samt anknytningar till annan statsvetenskaplig forskning. Men först ska vi ge några synpunkter på resultatens räckvidd.

Vi är nu i ett annat läge än efter 1968 års undersökning. Visserligen kunde vi då skönja de stora dragen i vad vi konstaterat i denna uppsats. Men vi hade då inga tidigare undersökningar att relatera materialet till. Däremot ligger det betydligt mer tyngd i resultaten nu när vi kan jämföra observationerna mellan de bägge undersökningarna. På de punkter där resultaten är jämförbara kan vi finna en mycket stark överensstämmelse (nästan förvånansvärt starkt med tanke på det i ett par avseende bräckliga urvalsförfarandet 1968). Detta innebär att de funna resultaten och sambanden har en stabilitet över tid. Det förefaller inte vara så att ett år vissa faktorer ^{bestämmer} valdeltagandet, nästa år några helt annorlunda. Detta är en viktig iakttagelse, som visserligen fordrar stöd av ytterligare undersökningar, med tanke på resultatens generaliserbarhet.

I vilken mån är nu resultaten specifika för fil fak i Göteborg? Den frågan går självfallet inte att besvara utan att ha gjort liknande undersökningar på andra orter och vid andra utbildningsanstalter. Men vi kan ändå göra några anmärkningar. Valsystemet är numera i stort sett detsamma vid de fem stora studentkårerna vid universiteten i landet. Valdeltagandet storlek, och variation över tiden, skiljer sig inte avsevärt mellan de olika orterna; också partikonstellationerna företer likheter (vi ser nu till situationen i mycket stora drag). Vi vet också att likheterna

är stora mellan universiteten i andra avseenden (undervisningens utformning och organisation, rekrytering, studentantal, historisk utveckling) - eventuellt med visst undantag för Umeå. Denna ganska homogena struktur universiteten och universiteten emellan bör tyda på att våra resultat inte på något grundläggande sätt torde avvika från förhållandena på övriga orter. Detta är som sagt ett antagande på mycket allmänna grunder som får stå som en hypotes för vidare undersökningar. En jämförelse med andra skolformer kan heller inte annat än i nuvarande läge bygga på lösa grunder. Kunskapen om att valdeltagandet allmänt förefaller vara högre vid vissa andra skolor (t ex de tekniska högskolorna) bör dock tjäna som spärr mot försök att a priori sätta alltför stora likhetstecken med våra resultat.

På vilket sätt kan nu eventuella nya kårvalsundersökningar bedrivas för att öka vår kunskap på det aktuella området? Vi kan vidga analysen genom att gå vidare för det första på djupet, för det andra på bredden.

Med det första menar vi att man nu kan lämna vissa faktorer som mindre intressanta i sammanhanget. Det torde t ex inte vara till någon större nytta att konstruera detaljerade attitydskalor som mäter vad vi kallat bedömning av sin levnadssituation. Undersökningen har ju visat att olika uppfattningar inom detta område inte spelar någon självständig roll för valbeteendet vid kårval. Däremot torde det ge betydligt större utdelning att fortsätta på punkter där denna undersökning väckt frågor men inte kunnat ge mer än antydningar till svar - under vilka betingelser samvarierar och under vilka konkurrerar intresse för kårpolitik med intresse för allmänpolitik; vilka "delattityder" inryms i vår "allmänpolitisk uppfattning": hur betingas de av övriga faktorer, hur samvarierar de, hur påverkar de partivalet; på vilket sätt uppkommer hopkopplingen mellan en viss allmänpolitisk uppfattning och ett visst kårparti - för att bara nämna tre tänkbara frågeställningar. Ansträngningar bör här inriktas på att förfina frågeinstrumentet genom nya frågor och förbättrad frågeteknik, eventuellt genom intervjuer i stället för postenkät med den ökade precision detta medför. Här bör också nämnas möjligheten att förbättra databearbetningen, också av det befintliga materialet, genom de avancerade metoder modern databehandling möjliggör.

Men det skulle också krävas att undersökningsområdet utvidgas på bredden. Med det menar vi att surveydata inte ensamt kan bilda grund för en modell som ger svar på våra frågeställningar. Andra vägar att samla in den kunskap som krävs för att förklara kårvalsprocessen är t ex att systematiskt analysera propagandan inför valet, undersöka kårpartierna (den statsvetenskapliga forskningen kring rikspartierna torde utgöra en god grund för en sådan undersökning) och beskriva studentkåren som politiskt system (input-output-funktion, det politiska livet på studentkåren etc). Man kan också utsträcka undersökningsområdet över tid (panelundersökning, mellanvalsintervjuer), över rum (liknande undersökningar på andra orter och vid andra skolformer) och man kan intervjua fullmäktigeledamöterna.¹⁾

Den summariska exempelsamlingen ovan ger också en viss finger-visning om beröringspunkterna med övrig statsvetenskaplig forskning. Först och främst valforskningen naturligtvis, där vi på flera punkter kunnat verifiera dess allmänna resultat (som det U-formade sambandet mellan politiska åsikters riktning och intensitet, för att ta ett enda exempel). Forskning kring studentpolitik har inte varit så intensiv i Sverige som i vissa andra länder, främst USA. Där har man också ofta anlagt ett makrosociologiskt perspektiv (studenternas organisationer, inflytandet på det nationella politiska systemet osv), varför många forskningsresultat inte varit direkt tillämpliga i vår situation. Väljer man att vidga ramen för kårvalsundersökningarna kommer de olika organisationsstudier som gjorts kring främst fackföreningar att vara av stort intresse. Här kan paralleller dras med studentkåren vad avser t ex åsikter om organisationens kompetens, participation osv. Stimulerande vore också att knyta an till resultat inom kommunalforskningsprojektet som visat att den lokalpolitiska attityden i hög grad är avhängig den rikspolitiska.

Denna skissartade framställning av beröringspunkterna med annan statsvetenskaplig forskning har antytt olika vägar att länka samman uppsatsens resultat med andra rön, att låta dem ingå i ett större modell- och teoriarbete som kan klarlägga de mekanismer som leder fram till ett visst röstningsbeslut och dettas effekter på det politiska systemet.

1) Här har förutsatts att kårobligatoriet inte avskaffats.

BILAGOR

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

Kårvalsundersökningen 1969

Alla uppgifter som lämnas i detta formulär behandlas konfidentiellt och kommer endast att användas för statistisk bearbetning.

Ingen utomstående kommer att kunna ta del av vad just du svarat.

Sätt ett kryss i rutan för det närmast tillämpliga svarsalternativet.

1. Födelseår:

2. Kön:

- man
 kvinna

3. Civilstånd:

- ogift
 gift med studerande
 gift med icke-studerande
 sammanboende
 skild
 änka/änkling

4. Barn:

- har barn
 har ej barn

OBS:

Frågorna 5 - 7 avser förhållandena då du var i 19-årsåldern (ungefär vid tidpunkten för din studentexamen). Om någon av föräldrarna var död, ange förhållandet vid dödsfallet.

5. A) Faderns yrke:

.....

Var fadern egen företagare eller var han anställd?

- anställd
 egen företagare:
 mindre än 4 anställda
 4 el. fler anställda

B) Moderns yrke:

.....

Var modern egen företagare eller var hon anställd?

- anställd
 egen företagare:
 mindre än 4 anställda
 4 el. fler anställda

6. A) Faderns utbildning:

- folkskola
 realskola
 gymnasium
 akademisk utbildning
 annan eftergymnasial utbildn
 annan utbildn:

.....

B) Moderns utbildning:

- folkskola
 realskola
 flickskola
 gymnasium
 akademisk utbildning
 annan eftergymnasial utbildn
 annan utbildn:

.....

7. A) Vilket politiskt parti sympatiserade din far med?

.....

B) Vilket politiskt parti sympatiserade din mor med?

.....

2

8. a) Hur finansierar du i huvudsak dina studier under innevarande termin?
- studiemedel
- förvärvsarbete
- annat sätt:
-
- b) Har du därutöver några smärre inkomstkällor?
- förvärvsarbete
- stipendier
- bidrag från föräldrar
- övrigt:
-
9. Hur många terminer har du fått studiemedel (inkl innevarande termin)?
- terminer
10. Förvärvsarbetar du vid sidan av studierna under terminen?
- mer än halvtid
- mindre än halvtid
- förvärvsarbetar ej
11. Hur bedömer du din ekonomiska situation nu under studietiden?
- bättre än studenter i allmänhet
- ungefär som " " "
- sämre än " " "
12. Vad anser du om det sammanlagda beloppet för nuvarande statliga studiemedel?
- det för stort
- det är lagom
- det är för litet
13. Bostadsform:
- hyresrum
- studentbostad
- föräldrahem
- egen lägenhet (ej rivnings)
- rivningslägenhet
- saknar bostad på studieorten
14. a) Är du nöjd med din bostads-situation?
- ja
- nej
- b) Om Nej: Vad beror det på?
(Ett eller flera alternativ.)
- hyreskostnaderna
- bostadens kvalitet
- långt avstånd till undervisningslokaler
- har inte egen bostad som jag fritt kan disponera över
- annan orsak:
-
15. Antal terminer (inkl innevarande) vid universitetet:
- Därav studerat aktivt terminer
16. Bedriver du under innevarande termin aktiva studier, eller sysslar du i huvudsak med annat?
- studerar aktivt
- studerar ej aktivt: sysslar i stället i huvudsak med:
- förvärvsarbete
-
17. Vilket/vilka ämnen läser du under innevarande termin?
-
-
18. Vilket/vilka ämnen har du hittills tagit betyg i?
- betyg i
- betyg i
- betyg i
- betyg i
19. Närmaste avsedda universitets-examen:
- fil kand
- fil mag
- pol mag
- fil lic
- annan examen:
- har redan avlagt examen, nämligen:
- ej examen. Speciell orsak: ...
-

3

20. Hur upplever du själv att du i stort sett klarar dina studier jämfört med de flesta andra studenter?

- mycket bättre
 något bättre
 ungefär som de flesta studenter
 något sämre
 mycket sämre

21. a) Har du en bestämd uppfattning om vilket yrke du ska syssla med efter avslutade studier?

- ja
 nej

b) Om Ja: Vilket yrke?

.....

22. Hur bedömer du utsikterna att få arbete efter avslutade studier?

- mycket lätt att få arbete
 ganska lätt att få arbete
 ganska svårt att få arbete
 mycket svårt att få arbete
 har ingen uppfattning

UKAS

23. Fr o m höstterminen införs en ny studieordning vid de filosofiska fakulteterna, vanligen kallad UKAS (PUKAS). Hur pass god kännedom om UKAS-reformen har du?

- god kännedom om UKAS
 viss kännedom om UKAS
 ingen kännedom om UKAS

24. Varifrån har du i huvudsak fått din information om UKAS? (Ett eller flera alternativ kan markeras.)

- press, radio, TV
 universitetsmyndigheter
 institutionen
 studentkåren
 politisk organisation:
-
- annat sätt:
-

25. Är det någon speciell sida hos UKAS som du anser vara särskilt positiv resp särskilt negativ?

Positiv:

.....

Negativ:

.....

26. Hur skulle du, på grundval av den information du har, allmänt vilja karaktärisera din inställning till UKAS?

- starkt positiv
 ganska positiv
 varken positiv eller negativ
 ganska negativ
 starkt negativ

Kårpolitik

27. Hur pass intresserad är du av kårpolitik?

- mycket intresserad
 ganska intresserad
 inte särskilt intresserad
 inte alls intresserad

28. Anser du att studenternas fackliga intressen (utbildningsfrågor, studiefaciliteter, sociala frågor etc) borde tillvaratas bättre?

- ja
 nej

b) Om Ja: På vilket sätt bör detta ske? (Ett eller flera svarsalt.)

- ökade ekonomiska och personella resurser för studentkåren
 fler uppvaktningar inför myndigheter
 aktivare ämnesgrupper
 strejker och liknande aktioner
 bildandet av fria fackliga studentorganisationer
- annat sätt:
-

4

29. Hur anser du att kärfunktionärerna tillvaratar studenternas intressen?
- mycket bra
 ganska bra
 ganska dåligt
 inte alls
30. För att få studera och avlägga tentamina vid universitetet måste man enligt Universitetsstadgan vara ansluten till studentkåren. Vad anser du om detta kårobligatorium?
- för obligatoriet
 mot obligatoriet
 i princip mot, men i dagens situation är kårobligatoriet det mest ändamålsenliga
 vet inte
31. Under våren har det pågått en debatt om SFS (Sveriges Förenade Studentkårer). Vilken är din inställningen till SFS' verksamhet under de senaste åren?
- mycket positiv
 ganska positiv
 varken positiv eller negativ
 ganska negativ
 mycket negativ
32. I debatten har höjts krav på att FFS bör begära sitt utträde ur SFS. Vad anser du om detta?
- kåren bör gå ur SFS
 kåren bör stå kvar i SFS
 har inte fått tillräcklig information för att ta ställning
 vet inte
33. Studentbiståndet (dens k GIS-tian) kommer till hösten att bli a gå till FRELIMO, den nationella befrielseörelsen i Mocambique. Vilken är din åsikt om stödet till FRELIMO?
- det är rätt att stödja FRELIMO
 det är fel att stödja FRELIMO
 vet inte
34. Anser du att studentkåren bör få anta ett uttalande i en kontroversiell utrikespolitisk fråga?
- ja
 nej
 vet inte
35. Hur många gånger har du under det senaste året besökt ämnesgruppsmöten?
- ingen gång
 1 - 3 gånger
 mer än 3 gånger
36. a) Är du medlem i någon politisk studentförening?
- ja
 nej
- b) Om Ja: Vilken (vilka)?
-
-
37. Röstade du vid årets kårval?
- ja
 nej
38. *DU SOM RÖSTADE:*
 Vilket parti röstade du på?
- Allmänna Trivselpartiet (ATP)
 Fria Studenter (FS)
 Oberoende Studenter (OBS)
 Radikala Demokraterna (RAD)
 Socialisterna
 Studerande för ett demokratiskt samhälle (SDS)
 röstade blankt
39. *DU SOM RÖSTADE:*
 Är det något hos det parti du valde som du uppfattar som speciellt positivt resp speciellt negativt?
- Positivt:
-
- Negativt:
-
40. *DU SOM RÖSTADE:*
 Hade du bestämt dig en vecka före valet hur du skulle rösta?
- ja
 nej
41. *DU SOM RÖSTADE:*
 Har du själv aktivt deltagit i ditt partis valarbete?
- ja
 nej

5

42. DU SOM RÖSTADE:

På vilket sätt fick du bäst information om det parti du röstade på?
(Ett eller flera allt kan anges.)

- Göteborgske Spionen
 dagspress
 möten
 personliga kontakter
 partiprogram
 flygblad
 annan information:

43. DU SOM INTE RÖSTADE:

Fanns det någon speciell anledning till att du inte röstade?

- kände inte till valet
 hade ingen praktisk möjlighet att rösta
 annan orsak:

44. DU SOM INTE RÖSTADE:

Vilket parti skulle du röstat på om du hade deltagit i valet?

- Allmänna Trivselpartiet (ATP)
 Fria Studenter (FS)
 Oberoende Studenter (OBS)
 Radikala Demokraterna (RaD)
 Socialisterna
 Studerande för ett demokratiskt samhälle (SDS)
 vet inte

OBS: Resterande frågor besvaras av samtliga (både de som röstade och de som inte röstade vid kärvalet).

45. Vilket parti tycker du är näst bäst?

- Allmänna Trivselpartiet (ATP)
 Fria Studenter (FS)
 Oberoende Studenter (OBS)
 Radikala Demokraterna (RaD)
 Socialisterna
 Studerande för ett demokratiskt samhälle (SDS)
 vet inte

46. Vilket parti tycker du är sämst?

- Allmänna Trivselpartiet (ATP)
 Fria Studenter (FS)
 Oberoende Studenter (OBS)
 Radikala Demokraterna (RaD)
 Socialisterna
 Studerande för ett demokratiskt samhälle (SDS)
 vet inte

47. Vilket parti tycker du är näst sämst?

- Allmänna Trivselpartiet (ATP)
 Fria Studenter (FS)
 Oberoende Studenter (OBS)
 Radikala Demokraterna (RaD)
 Socialisterna
 Studerande för ett demokratiskt samhälle (SDS)
 vet inte

48. Röstade du vid förra årets kärval?

- ja
 nej

b) Om Ja: Vilket parti röstade du på?

- Fria Studenter (FS)
 Obundna Kärpartiet (OP)
 Käraktivisterna (KA)
 Studerande för ett demokratiskt samhälle (SDS)

Allmänpolitik

49. Röstade du vid andrakammarvalet i september 1968?

- ja
 nej

b) Om du röstade: Vilket parti röstade du på?

- Vänsterpartiet kommunisterna
 Socialdemokraterna
 Centerpartiet
 Folkpartiet
 Högerpartiet

6

50. Vilket rikspolitiskt parti sympatiserar du med idag?
- Vänsterpartiet kommunisterna
- Socialdemokraterna
- Centerpartiet
- Folkpartiet
- Moderata Samlingspartiet
-
- inget parti
- vet inte
51. Vilken eller vilka dagstidningar läser du regelbundet?
- Göteborgs-Posten
- Handelstidningen
- Arbetet
- Göteborgs-Tidningen
- Dagens Nyheter
- Svenska Dagbladet
- Expressen
- Aftonbladet
- annan tidning:
-
52. Hur pass intresserad är du av politik i allmänhet?
- mycket intresserad
- ganska intresserad
- inte särskilt intresserad
- inte alls intresserad
53. Man talar i politiken ofta om "vänster" och "höger". Hur skulle du själv karaktärisera din politiska uppfattning i stort?
- starkt vänster
- svagt vänster
- någonstans i mitten
- svagt höger
- starkt höger
- ingen bestämd uppfattning
54. Har du idag en annan politisk uppfattning än för några (2 - 3) år sedan?
- anser mig mycket mer vänster
- anser mig något mer vänster
- anser mig ha ungefär samma politiska uppfattning idag som för några år sedan
- anser mig något mer höger
- anser mig mycket mer höger
- b) Om din politiska uppfattning ändrats under senare år, vilken anser du vara den huvudsakliga orsaken till denna förändring?
-
-
-
55. Vilken av följande två åsikter i Vietnamfrågan ansluter du dig närmast till?
- USA bör omedelbart lämna Vietnam
- Det vore fel av USA att omedelbart lämna Vietnam
- kan inte ansluta mig till någon av åsikterna
- vet inte
56. Under det senaste halvåret har det förts en livlig diskussion om ASEA:s medverkan i Cabora Bassa-projektet i Mocimboa do Batuque. Hur skulle du vilja karaktärisera din egen inställning till ASEA:s medverkan?
- starkt positiv
- ganska positiv
- ganska negativ
- starkt negativ
- ingen bestämd uppfattning
57. Vilken är din inställning i stort till dagens svenska samhälle?
- mycket positiv
- ganska positiv
- ganska negativ
- mycket negativ
- ingen bestämd uppfattning

7

58. Anser du att demonstrationer är ett legitimt sätt att föra fram sina åsikter?

- ja
 nej
 vet inte

59. a) Skulle du kunna tänka dig att delta i en demonstration som har en målsättning som du sympatiserar med?

- ja
 nej
 vet inte

b) Skulle du delta även om det fanns allvarliga risker för sammanstötningar med polisen?

- ja
 nej
 vet inte

60. a) Har du själv deltagit i någon politisk demonstration under 1960-talet?

- ja
 nej

b) Om Ja: Vad handlade den om?

- Vietnam
 Tjeckoslovakien
 övr internationellt:

 första maj
 PUKAS-demonstrationen 15/3 -69
 annan:

*Gå för säkerhets skull tillbaka
och kontrollera*

att alla sidor är ifyllda

att ingen fråga är överhoppad

BILAGA B

INTRODUKTIONSBREV OCH PAMINNELSER

Introduktionsbrev:

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet
Kårvalsundersökningen
Fack
400 25 Göteborg 52

Liksom vid förra årets kårval genomför i år statsvetenskapliga institutionen en undersökning för att belysa studenternas inställning till allmänpolitiska frågor, kårpolitik o.s.v.

Du är en av ca 2 000 FFS-medlemmar som genom statistiska metoder utvalts för denna undersökning. Vi ber dig att så noggrant som möjligt fylla i det medföljande frågeformuläret och snarast returnera det i det portofria svarskuvertet. Det är viktigt att också du som inte studerar aktivt, inte röstade i kårvalet, inte bor i Göteborg o.s.v. besvarar och skickar in formuläret.

Alla uppgifter som lämnas behandlas fullt konfidentiellt. Svaren kommer endast att användas för statistisk bearbetning och resultaten presenteras i tabeller. Varje frågeformulär är försett med ett identifikationsnummer så att vi vet vilka som svarat och vilka vi behöver skicka påminnelsebrev till. Ingen utomstående kommer att kunna ta del av vad just du svarat.

Resultaten av undersökningen kommer så snart de blir klara att publiceras i Götheborgske Spionen.

Jörgen Westerståhl
professor

För undersökningen svarar:

Sven Algotsson tel 14 94 79
Olof Petersson tel 12 65 73
Håkan Svensson tel 24 95 21

Påminnelse nr 1:

KÅRVALSUNDERSÖKNINGEN
400 40 GÖTEBORG 4

För ungefär en vecka sedan sände vi dig ett frågeformulär med anledning av årets kårval vid FFS.

Undersökningens värde kommer att vara beroende av hur många av de tillfrågade personerna som besvarar formuläret.

Vi ber dig därför ta dig tid att fylla i de olika uppgifterna i formuläret.

Vi är tacksamma att få ditt svar så fort som möjligt i det portofria svarskuvert som vi bifogade formuläret.

Skulle du redan sänt in ditt svar ber vi dig bortse från denna påminnelse.

KÅRVALSUNDERSÖKNINGEN

Påminnelse_nr_2:

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet
Kårvalsundersökningen

Du har tidigare fått ett frågeformulär och ett påminnelsekort med anledning av årets kårval vid FFS. Vi återkommer nu med den andra påminnelsen. Då det är möjligt att du inte längre har kvar det första formuläret sänder vi ett nytt sådant jämte ett portofritt svarskuvert.

Undersökningens värde är beroende av hur många av de tillfrågade personerna som besvarar formuläret. Därför är det viktigt att alla, även du som t ex inte röstade i kårvalet eller som inte är speciellt intresserad av kårpolitik, besvarar formuläret.

Alla uppgifter som lämnas behandlas fullt konfidentiellt. Svaren kommer endast att användas för statistisk bearbetning och resultaten presenteras i tabeller. Ingen utomstående kommer att kunna ta del av vad just du svarat.

Fyll i formuläret och posta det i det portofria svarskuvertet!
Idag!

Skulle du redan ha sänt in ditt svar ber vi dig bortse från denna påminnelse.

KÅRVALSUNDERSÖKNINGEN
400 40 GÖTEBORG

För undersökningen svarar:

Sven Algotsson tel 14 94 79

Olof Petersson tel 12 65 73

Håkan Svensson tel 24 95 21

Påminnelse_nr_3:

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet
Kårvalsundersökningen

Fortfarande saknas en del intervjuformulär. Bortfallet är för stort för att det skall gå att dra några helt säkra slutsatser ur det material som kommit in. För att få fram säkra vetenskapliga resultat av undersökningen behövs därför ytterligare svar.

Som vi nämnde i första brevet har du utvalts genom statistiska metoder. Undersökningsgruppen bestämdes att omfatta alla som betalat medlemsavgift till studentkåren vårterminen 1969. Det innebär att alla svar är lika viktiga. Detta gäller

ÄVEN om du inte längre studerar aktivt

ÄVEN om du är dubbelstuderande

ÄVEN om du inte bor eller bott i Göteborg

ÄVEN om du är helt ointresserad av kårpolitik (om det finns frågor i formuläret som du inte anser dig kunna besvara så hoppa över dem och gå vidare)

Det är alltså inget misstag att just du har blivit utvald.

De inkomna svaren behandlas fullt konfidentiellt. Ingen utomstående kommer att kunna ta del av svaren. Varje frågeformulär är försett med ett kodnummer för att vi ska veta vilka som svarat och vilka vi behöver skicka påminnelsebrev till. Är du trots allt osäker på att din anonymitet är tryggad kan du makulera kodnumret genom att stryka över det eller klippa bort det.

Det viktiga för oss är att du besvarar de frågor du kan och skickar tillbaka formuläret så snart som möjligt.

KÅRVALSUNDERSÖKNINGEN
400 40 GÖTEBORG 4

PS Har du inte kvar frågeformuläret eller det portofria svarskuvert skickar vi gärna nya - ring eller skriv.

För undersökningen svarar:

Sven Algotsson tel 14 94 79

Olof Petersson tel 12 65 73

Håkan Svensson tel 24 95 21

Skulle du redan ha sänt in ditt svar ber vi dig bortse från denna påminnelse.

BILAGA C

URVAL, BORTFALL, BEARBETNING

POPULATIONEN

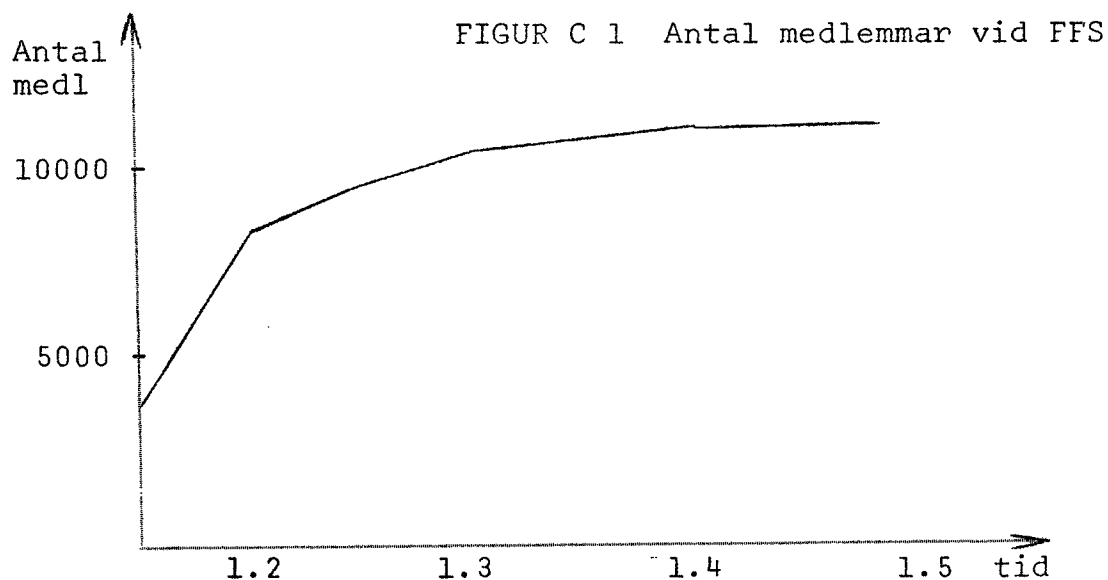
För att få delta i valet fordras att man är inskriven vid FFS och har erlagt terminsavgift. Inbetalningarna sker på vissa banker och samlas sedan på ett bankkontor. Inbetalning och medlemsavgifter databehandlas och kommer först därefter till FFS:s kansli. Det är omöjligt att få någon exakt uppgift om hur många som var röstberättigade vid tidpunkten för kårvalet, eftersom uppgifter om totala antalet medlemmar bara finns vid de tidpunkter inbetalningarna databehandlas. Genom beräkning av antalet röstberättigade vid dessa olika tidpunkter kan vi dock uppskatta det antal som var röstberättigade den 24 april 1969 (sista valdagen).

TABELL C 1

Antal medlemmar vid FFS vårterminen 1969.

Datum	Antal nytillkomna	Kumulativ frekvens
15.1	3706	3706
31.1	4624	8330
14.2	1144	9474
4.3	905	10379
14.3	230	10609
1.4	254	10963
28.4	161	11024
SUMMA	11024	

Källa: Muntlig uppgift FFS kansli

Om medlemskurvan mellan 1.4 och 28.4 är jämn bör antalet röstberättigade den 24.4 vara ungefär 11 000. Det finns dock anledning att tro att antalet betalande ökat något strax före och under valdagarna. Det är dock omöjligt för oss att få någon bild av dessa fluktuationer. Det rör sig om ett förhållandevis ringa antal och vi bedömer dess inverkan på resultaten som ytterst obetydliga.

PROGNOS ÖVER VALDELTAGANDE OCH RÖSTFÖRDELNING

Som underlag för att bestämma urvalets utseende gjorde vi före valet en beräkning av troligt valdeltagande och partifördelning. Valdeltagandet vid första fullmäktigevalet vid FFS 1968 var 43.2 %. Erfarenheterna från kårval vid andra orter var att valdeltagandet visade en sjunkande tendens. Därför beräknade vi valdeltagandet till ca 40 %.

Vid valet 1969 dök även Allmänna Trivselpartiet upp. Vi bedömde utifrån erfarenheter från andra orter dess möjligheter att få röster som relativt små och uppskattade dess andel av rösterna till 5 %.

Med ca 11 000 medlemmar skulle sålunda 4 400 rösta och det minsta partiet få 220 röster. Vi räknade med en svarsprocent på ca 75 % och för att få en godtagbar bild även av det minsta partiet bestämde vi oss för ett relativt stort urval: ett systematiskt urval om var femte medlem.

URVAL OCH URVALSPROBLEM

Eftersom det inte finns något fullständigt register över samtliga medlemmar fick vi dra vårt urval ur följande kategorier:

A FFS:s centrala register på kåren. Ur registret över de FFS-medlemmar som betalat terminsavgift för vårterminen 1969 t o m 14 mars drogs var femte. Vi lottade in oss. Registret är i födelseordning. Ur detta register kom 2 068 personer att ingå i urvalet.

B Inbetalningskortet för dem som betalat avgiften under perioden 15.3 - 2.4 fanns på Länssparbanken. Dessa hade inte hunnit databehandlas och fanns därför inte i FFS:s register. Kortet var sorterade efter tidpunkt för inbetalning och i vilken bank inbetalningen skett. Var femte FFS-medlem drogs, 58 personer.

De inbetalningar som skett under perioden 3 april - 24 april (sista valdagen) hade inte hunnit komma till banken. Genom att interpolera mellan antalet inskrivna den 1 april och antalet inskrivna den 28 april beräknade vi deras antal till 132 personer. Ett urval bland dessa har alltså inte kunnat tas med, men vi anser det mindre sannolikt att detta kan ha någon inverkan på urvalet som helhet.

C De utländska medborgarna finns inte med i FFS:s centrala register, utan är uppställda på en särskild lista i bokstavsordning. Vi lottade in oss och drog var femte, 61 personer.

D En del medlemmar fanns på ett särskilt ställe. Det var bl a sådana som var dubbelstuderande och dubbelinskrivna. Uppgift fanns bara om födelsenummer. Urvalsförfarande:

- 1) Födelsenumren skrevs upp på var sin lapp.
- 2) Lapparna sorterades i nummerordning.
- 3) Dubbletter rensades ut.
- 4) Vi lottade in oss och drog var femte.
- 5) Kontroll att dessa inte fanns i det centrala registret (elva st gjorde det, vilka utslöts)
- 6) Namn och adress letades upp på de återstående, 38 personer. För 16 st återfanns ej fullständiga namn- och adressuppgifter, vilket gjorde att formulären ej kunde skickas ut till dem. I praktiken ingår således bara 22 personer från denna kategori i det slutliga urvalet.

TABELL C 2
Urvalets sammansättning

Urvalskategori	Antal personer i urvalet
A Bet. terminsavgift t o m 14.3	2 068
B Bet. terminsavgift 15.3 - 2.4	58
C Utländska medborgare	61
D Dubbelstud m m	38
	SUMMA: 2 225

Vårt urval har vissa brister genom att de sent inskrivna inte finns med. Det finns dock föga anledning att anta att detta på något systematiskt sätt påverkat urvalet utan att eventuella skevheter fördelar sig slumpmässigt.

UTSKICKNING

Kårvalet ägde rum 23 - 24 april 1969. Enkätformuläret (bilaga A), portofritt svarskuvert och ett introduktionsbrev (bilaga B) ut-sändes per post 24 april till urvalskategorierna A, C och D. Formulären till kategori B skickades ut 25 april. Dessa olika utskickningstider skulle kunna ha en viss inverkan på resultaten av bortfallsanalysen som bygger på inlämningstidpunkt, men på grund av kategori B:s ringa omfattning, 58 personer, bedömer vi detta som osannolikt.

PÅMINNELSER

Sammanlagt tre påminnelser skickades ut till dem som inte svarat. (Påminnelsebrevens finns återgivna i bilaga B.)

Påminnelse nr 1: 30.4 - 5 dagar efter formulären sänts ut

" " 2: 15.5 - 21 " " " " "

" " 3: 4.6 - 41 " " " " "

Den första påminnelsen var ett brevkort, de två sista i brevform. Till påminnelse nr 2 hörde ett nytt enkätformulär och ett nytt svarskuvert.

SVARSFREKVENNS

Med ledning av poststämpelns datum kan vi få en uppfattning om intensiteten med vilken formulären sändes in. I figur C 2 beskriver frekvenspolygonen hur stor andel av de bearbetade formulären som avsänts ett visst antal dagar efter valet. Som vi kan se besvarades hälften av formulären inom fem dagar efter valet, och efter två veckor var 85 % inskickade. De tre pilarna vid den horisontella axeln markeras tidpunkterna respektive påminnelse var de svarande tillhanda. Effekten av påminnelse nr 2 (med vilken alltså följde dubblettformulär och nytt svarskuvert) är särskilt märkbar.¹⁾

BORTFALL

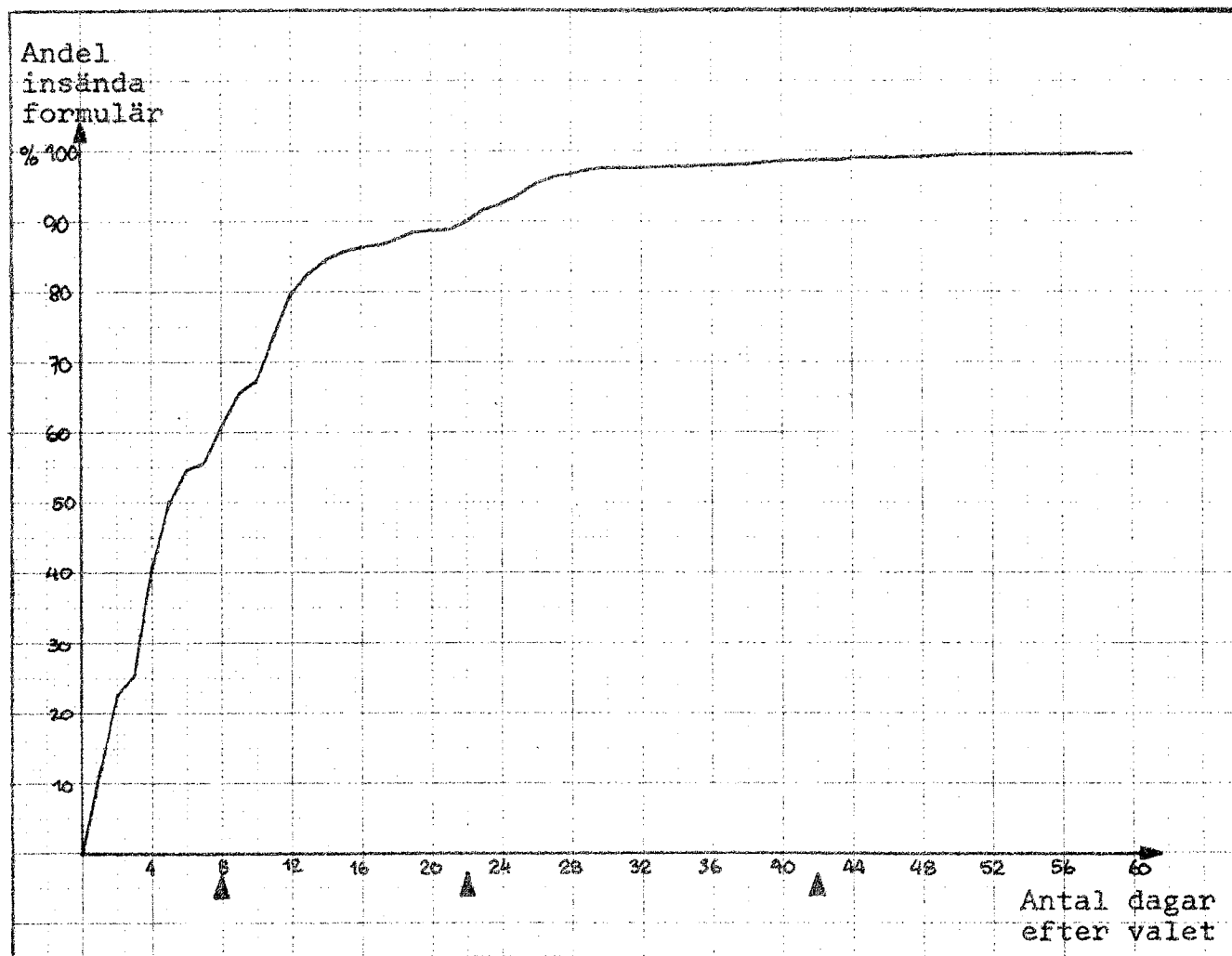
Antalet formulär som kodats och som finns med i databearbetningen

1) Figur C 2 på nästa sida.

"Hacken" till vänster i kurvan beror på att de aktuella dagarna var sön- el helgdagar då brevlådetömningen sker mer sällan än på vardagar.

FIGUR C 2

Andel inskickade formulär efter antalet dagar från valet.
Kumulativ relativ frekvens.

är 1 723. Totala bortfallet är således 502 och fördelar sig enligt följande.

TABELL C 3

Bortfallets sammansättning

Bortfallskategori	Antal	Andel av hela urvalet
a) Adress okänd	16	0.7
b) Retur, korrekt adress ej funnen	35	1.5
c) Insända, helt obesvarade	22	0.9
d) Mer än hälften av frågorna obesv.	3	0.0
e) Ej svarat	426	19.4
TOTALT BORTFALL:	502	22.5 %

Totala bortfallet är 22.5 %. Av samtliga i urvalet har 77.5 % (1 723 personer) besvarat och skickat in formuläret. Av de 2 174

som fått formuläret (kategorierna a och b i tabell C 3 borträknade) och haft någon möjlighet att svara har 79.3 % svarat. Svarsprocenten skiftar något inom de fyra urvalskategorierna.

TABELL C 4
Andel svarande efter urvalskategori

Urvalskategori	Svarsprocent	Antal ind.
A Bet terminsavsg tom 14.3	78.5 %	2 068
B Bet terminsavsg 15.3 - 2.4	75.9 %	58
C Utländska medborgare	68.9 %	61
D Dubbelstud m m	39.5 % a)	38

a) Siffran missvisande så tillvida att ju bara 22 av de 38 i gruppen nåddes av enkäten. Beräknas svarsprocenten på dessa 22 blir siffran 68.2 %.

Svårigheter att bedöma vilken effekt bortfallet har på undersökningsresultaten vidlåter alltid undersökningar av denna typ. Vi ska använda tre metoder för att söka få en uppfattning om vilka egenskaper som utmärker bortfallet i förhållande till gruppen som svarat. För det första ska vi använda de uppgifter om samtliga individer i urvalet som finns på registerkortet, för det andra jämför vi valstatistiken med undersökningens siffror och till sist utnyttjar vi kändedomen om vid vilken tidpunkt formuläret besvarades för att undersöka om tidigt inskickade svar skiljer sig från sena.

JÄMFÖRELSE MELLAN SVARANDE OCH ICKE-SVRANDE BETRÄFFANDE VISSA VARIABLER

På medlemsregisterkortet finns vissa upplysningar om medlemmarna, t ex kön, år för studentexamen, inskrivningsår och -termin vid universitetet och bostadsadress. För att få en uppfattning om huruvida de icke-svarande skiljer sig från de svarande gjorde vi en avprickning och fördelning på fyra variabler bland dem som inte svarat och jämförde dessa data med undersökningsgruppen (de svarande). Det är att anmärka att registeruppgifter saknas för urvalskategorierna B - D. Uppgift saknas sålunda för ca 10 %.

TABELL C 5
Könsfördelning bland svarande resp bortfall

Kön	Svarande	Bortfall
man	56	51
kvinnor	44	46
ej uppgift	0	3
SUMMA	100 %	100 %
Antal ind	1723	435

Bland de svarande finns något fler män och något mindre kvinnor än bland bortfallet. Männen har besvarat formuläret i något större utsträckning.

TABELL C 5
År för studentexamen bland svarande resp bortfall

Studentexamen år	Svarande	Bortfall
- 1961	12	18
1962 - 1964	21	17
1965 - 1966	27	22
1967 - 1968	30	31
uppg saknas	10	13
SUMMA	100 %	101 %
Antal ind	1723	436

Svarsbenägenheten är lägst bland de äldsta studenterna medan studenter i "mellanåldrarna" (tagit studentexamen 1965-1966) svarat allra flitigast. Bland de yngsta studenterna är fördelningen ungefär lika bland svarande och icke-svarande.

TABELL C 6
Inskrivningsår vid FFS bland svarande resp bortfall

Inskrivningsår	Svarande	Bortfall
- 1961	6	9
1962 - 1964	13	11
1965 - 1966	26	23
1967 - 1969	51	52
uppg saknas	3	4
SUMMA	99 %	99 %
Antal ind	1723	436

De studenter som varit inskrivna vid universitetet i många år visar lägst svarsbenägenhet. I övrigt är fördelningen mellan svarande och icke-svarande i stort sett lika.

TABELL C 7

Bostadsadress bland svarande resp bortfall

Bostadsadress	Svarande	Bortfall
studenthem	10	8
övriga Göteborg	76	75
kranskommunerna	7	8
övriga orter	7	9
uppg saknas	1	0
SUMMA	101 %	100 %
Antal ind	1723	432

Fördelningen på bostadsort är i stort sett densamma hos svarande och bortfall. Något fler icke-svarande än svarande bor på övriga orter.

Vår jämförelse mellan svarande och bortfall beträffande dessa fyra variabler visar att det hittills inte finns någon anledning att tro att bortfallet på något avgörande sätt skiljer sig från den undersökta gruppen, utan i huvudsak visar god överensstämmelse med denna. I bortfallet finns dock en viss överrepresentation av kvinnor, äldre studenter och studenter bosatta utanför Göteborg.

VALDELTAGANDET BLAND SVARANDE RESP BORTFALL

Valdeltagandet bland samtliga studenter anger FFS till 32.9 % i sin stencil "Resultatsiffror vid kårvalet vid FFS 23-24 april 1969". Enligt våra beräkningar var antalet röstberättigade den 24 april 1969 11 000. Antalet avgivna giltiga röster var 3 674 och därtill kommer 29 ogiltiga. Valdeltagandet blir således enligt våra beräkningar 33.7 %.

I vår undersökningsgrupp är siffrorna följande (de svarande):

röstade	661	38.4
röstade inte	1059	61.5
ej svar	3	0.2
SUMMA	1723	100.2 %

Om vi antar att valdeltagandet var 33.7 % i *hela* vårt urval (ev urvalsfel försummas) kan vi göra följande beräkning.

TABELL C 8

Valdeltagande bland svarande resp bortfall under förutsättning av valdeltagande om 33.7 % i hela urvalet.

	Hela urvalet	Svarande	Bortfall	<i>Proc bortfall</i>
röstade	750	661	89	11.9 %
röstade inte	1475	1059	416	28.2 %
Samtliga	2225	1720	505	22.7 %
<i>valdeltagande</i>	33.7 %	38.4 %	17.6 %	

Om antagandet att 33.7 % i hela urvalet har röstat är riktigt så är bortfallet betydligt större bland de icke-röstande än bland de röstande. Det innebär att de röstande, de politiskt mer aktiva, i större utsträckning har besvarat formuläret.

JÄMFÖRELSE MELLAN RÖSTANDE SOM SVARAT OCH SAMTLIGA RÖSTANDE

Antalet röstande i undersökningsgruppen är 661. Här nedan jämförs deras kärpartipreferenser med valresultatet.

TABELL C 9

Kärpartifördelning i undersökningsgruppen resp hela populationen. Röstande i kärvalet.

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	blankt	SUMMA	
Undersökningsgruppen	4.7	22.5	21.1	14.0	12.9	22.9	1.9	100.0 %	661
Samtl. röstande	5.3	21.4	21.2	13.3	13.5	24.0	1.3	100.0 %	3674
<i>Skillnad</i>	-0.6	+1.1	-0.1	+0.7	-0.6	-1.1	+0.6		

Partifördelningen i vårt material ansluter sig som synes väl till valutgången. FS-röstarna är emellertid något över-, SDS:arna något underrepresenterade.

Man kan studera sambandet mellan röstande och svarande å ena sidan och samtliga röstande å andra sidan genom att dividera antalet individer av första slaget med totala antalet röstande på resp parti. Man får då med effekter av eventuella skevheter i både urval och bortfall.

TABELL C 10

Relationen röstande i undersökningsgruppen mot samtliga röstande

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	blankt	samtl
A röstande/svarande	31	148	139	92	85	151	12	661
B samtliga röstande	196	786	780	487	494	882	49	3674
relationstal A/B	15.8	18.8	17.8	18.9	17.2	17.1	24.5	18.0

Beräkningen visar att relationerna är i stort sett lika inom partierna. ATP:s något lägre siffra torde inte i första hand bero på bortfallseffekter (dessa skulle avslöjats i tabell C 9), utan troligen på urvalsfel. Det bör framhållas att ATP hade relativt få väljare, varför denna typ av fel fått kraftigare utslag för just detta parti. Ett liknande resonemang kan föras för de blankröstande.

JÄMFÖRELSE MED VALUTGÅNGEN 1968

Vi har uppgifter från kårvalet 1968 om den faktiska partifördelningen (genom valstatistiken) samt partifördelningen bland de svarande i 1968 års undersökning. Vi har dessutom i årets undersökning frågat om röstning i kårvalet 1968. Vi ska nu jämföra dessa tre uppgifter.

TABELL C 11

Valutgången 1968 jämfört med motsvarande uppgifter i 1968 och 1969 års undersökningar

Parti	Faktisk parti-fördelning 1968	Enkäten 1968 a)	Skillnad ^{b)}	Enkäten 1969	Skillnad ^{b)}
SDS	13.9	12.2	- 1.7	15.8	+ 1.9
KA	26.7	29.1	+ 2.4	26.1	- 0.6
OP	31.5	31.9	+ 0.4	31.4	- 0.1
FS	27.1	25.8	- 1.3	26.0	- 1.1
blankt	0.8	1.0	+ 0.2	0.7	- 0.1
SUMMA	100.0 %	100.0 %		100.0 %	
N	4008	2826		570	

Partifördelningen för 1968 i 1969 års undersökning ansluter sig förvånansvärt väl till den faktiska valutgången. Skillnaderna är rent av mindre än motsvarande i 1968 års undersökning.

NOTER TILL TABELL C 11:

a) Kårvalet 68, sid 17

b) Jämfört med den faktiska valutgången

INLÄMNINGSTIDPUNKT

En tredje metod att mäta huruvida bortfallet skiljer sig från de svarande är att undersöka om det finns något samband mellan dem som besvarat formuläret vid ett senare tillfälle än andra och exempelvis politisk aktivitet. Om det visar sig att de som besvarade formuläret senare har ett lägre mått på politisk aktivitet kan man göra antagandet att de som överhuvudtaget inte besvarade enkäten också hade lägre mått på politisk aktivitet. Det blir naturligtvis mer eller mindre fråga om en gissning, där det är svårt att få grepp om sannolikhetsgraden. Men finner man en obruten trend, fallande eller stigande, av påtaglig styrka och dessutom liknande utslag mellan besläktade egenskaper, då är det rimligt att förmoda att bortfallet har en något annorlunda sammansättning avseende just denna egenskap. Finner vi å andra sidan inget klart variationsmönster är detta naturligtvis i och för sig inget bevis för att urvalet *inte* är behäftade med skevheter av detta slag. En egenskap kan vara över- eller underrepresenterad i bortfallet, men den behöver inte ha samband med tidpunkten för enkätens besvarande.

Formulären har delats in i fyra grupper efter inlämningstidpunkt.

TABELL C 12

Kategorisering av de insända formulären efter inlämningstidpunkt

Svars- kategori	Svarat antal dagar efter valet	Antal formulär	Relativ frekvens
A	1 - 2 (två första dagarna efter valet)	387	22.5
B	3 - 7 (övriga före första påminnelsen)	570	33.1
C	8 - 21 (efter första, före andra påmin.)	576	33.4
D	22 - (efter andra påminnelsen)	190	11.0
SUMMA:		1723	100.0 %

Eftersom vi redan kunnat konstatera att valdeltagandet i bortfallet är påtagligt lägre än genomsnittligt är det av intresse att studera om vi finner den väntade variationen att andelen röstande ska sjunka ju senare man besvarat enkäten.

TABELL C 12

Valdeltagande efter inlämningstidpunkt

Svarskategori:	A	B	C	D
andel röstande i kårvalet	49	43	33	20 %

Det förväntade sambandet framträder klart och tydligt, vilket talar för metodens användbarhet.

Vi ska nu gå igenom ett antal variabler och se om vi kan finna fler liknande samband.

TABELL C 13
Några demografiska faktorer efter inlämningstidpunkt

	A	B	C	D	
KÖN:					
man	57	59	54	53	%
kvinna	43	41	46	47	%
CIVILSTÅND:					
ogift	65	64	65	57	%
gift med studerande	14	11	10	11	%
gift med icke-studerande	13	15	16	22	%
BARN:					
har barn	14	15	19	26	%
har ej barn	83	82	77	70	%
FÖDELSEÅR:					
- 1940	11	14	15	24	%
1941 - 1942	9	9	8	12	%
1943 - 1944	18	17	19	14	%
1945 - 1946	26	26	25	24	%
1947 -	36	34	32	25	%
BOSTADSFORM:					
studentbostad	20	20	14	14	%
rivningslägenhet	9	8	6	5	%
egen lägenhet	37	40	43	44	%
saknar bost på studieorten	2	1	2	6	%
BOSTADSADRESS:					
studenthem	13	11	7	9	%
övriga Göteborg	76	76	76	72	%
övrigt	11	13	16	16	%

Resultaten tyder på att vissa grupper kan vara underrepresenterade bland de svarande, t ex kvinnor, gifta med icke-studerande, äldre studenter, de som har barn, sådana som bor utanför Göteborg, de som bor i egen lägenhet och saknar bostad på studieorten. Det är inte otroligt att flera av dessa variabler ungefär ringar in en och samma grupp.

TABELL C 14
Studieförhållanden efter inlämningstidpunkt

	A	B	C	D	
BEDRIVER AKTIVA STUDIER:					
studerar aktivt	83	79	75	67	%
stud ej aktivt, förvärvsarb.	8	12	15	21	%
ANTAL TERMINER:					
1 - 2	28	29	34	26	%
3 - 4	20	20	19	20	%
5 - 6	19	19	17	14	%
7 - 8	15	15	14	12	%
9 - 10	8	7	7	11	%
11 - 12	5	4	3	4	%
AVSEDD EXAMEN					
fil kand	48	44	38	37	%
fil mag	20	21	24	21	%
pol mag	7	8	9	8	%
fil lic	5	8	6	6	%
ANTAL BETYG/AKTIV TERMIN					
mindre än ett betyg/termin	81	78	77	64	%
mer än ett betyg/termin	9	8	8	14	%
ej uppgift	10	14	16	22	%

Resultaten antyder att det bland de svarande finns en överrepresentation av sådana som studerat i tre-fyra år. De som studerar aktivt under den aktuella tiden är överrepresenterade likaså. Vidare förefaller de som ämnar ta en fil kand-examen vara något överrepresenterade medan det i övrigt inte tycks finnas några större skillnader avseende examensinriktning. Vad gäller studieresultat, mätt i antal avlagda betyg per aktiv termin, tycks de som ej lyckas avlägga ett betyg per termin vara överrepresenterade, medan de som tar ett betyg eller mer är underrepresenterade.

TABELL C 15
Ekonomiska förhållanden efter inlämningstidpunkt

	A	B	C	D	
STUDIEFINANSIERING:					
studiemedel	73	70	69	61	%
förvärvsarbete	16	21	21	28	%
FÖRVÄRVSARBETE UNDER TERM.:					
mer än halvtid	9	15	18	23	%
mindre än halvtid	29	23	24	22	%
förvärvsarbetar ej	59	59	54	51	%

De som finansierar studierna genom förvärvsarbete och de som förvärvsarbetar under terminen mer än halvtid förefaller vara klart flera relativt sett i bortfallet.

TABELL C 16
Förväntade förhållanden efter studierna efter inlämningstidpunkt

	A	B	C	D	
BESTÄMT YRKE:					
bestämt	57	56	54	53	%
inte bestämt	42	43	45	46	%
YRKE EFTER STUDIERNA:					
humanistiskt	6	4	2	3	%
samhällsvetenskapligt	13	17	14	11	%
naturvetenskapligt	5	2	5	4	%
övrigt	29	30	30	34	%
BEDÖMNING AV ARBETSUTSIKTER:					
lätt att få arbete	39	40	39	36	%
svårt att få arbete	49	45	45	43	%
ingen uppfattning	10	12	14	16	%

Variationen är inte särskilt markant när det gäller de förväntade förhållandena efter studierna. Möjligen skulle de studenter som inte bestämt vilket yrke de skall syssla med efter studierna ha besvarat enkäten i något mindre utsträckning.

TABELL C 17

Åsikter i studentpolitiska frågor efter inlämningstidpunkt

	A	B	C	D	
KÄROBLIGATORIET:					
för obligatoriet	12	11	13	21	%
mot obligatoriet	44	49	42	40	%
i princip mot, men kåroblig. lämpligast i dagens situation	34	28	31	25	%
vet inte	10	12	13	13	%
HUR KÅRFUNKTIONÄRERNA TILLVARAR STUD. INTRESSEN:					
mycket + ganska bra	47	41	44	45	%
ganska dåligt	39	45	41	27	%
inte alls	6	6	5	10	%
KÅRENS RÄTT ATT ANTA ETT UTRIKESPOLITISKT UTTALANDE:					
ja	43	38	37	31	%
nej	52	53	52	48	%
vet inte	4	8	10	17	%
SFS:s VERKSAMHET:					
mycket + ganska positiv	7	5	7	7	%
varken positiv el negativ	55	53	57	61	%
mycket + ganska negativ	36	38	32	27	%
OM KÅREN BÖR GÅ UR SFS:					
ja	21	24	15	15	%
nej	14	12	14	14	%
ej tillräcklig information	51	51	54	46	%
vet inte	13	12	15	22	%
OM STUDENTERNAS FACKLIGA INTRESSEN BÖR TILLVARATAS BÄTTRE:					
ja	78	74	75	63	%
nej	19	21	19	26	%

För det första tycks de indifferentare vara fler i bortfallet än bland de svarande. För det andra förefaller de svarande vara mer negativa till obligatoriet och SFS samt mer positiva till kårens rätt att anta utrikespolitiskt uttalande och till studentfacklig intressebevakning.

TABELL C 18

Åsiktär i allmänpolitiska frågor efter inlämningstidpunkt

	A	B	C	D	
RIKSPARTISYMPATI					
vpk	5	4	4	3	%
soc-dem	28	26	26	25	%
cp	7	8	6	10	%
fp	14	16	18	24	%
m	15	14	13	11	%
inget parti	17	20	20	13	%
vet inte, ej svar m m	13	9	11	13	%
SJÄLVUPPSKATTAD VÄNSTER- HÖGERUPPFATTNING:					
starkt vänster	12	12	11	8	%
svagt vänster	30	34	32	26	%
mitten	27	25	27	20	%
svagt höger	22	20	19	25	%
starkt höger	5	5	5	3	%
FÖRÄNDRING I POLITISKA ÅSIK- TERNA SENASTE ÄREN:					
mycket mer vänster	12	13	9	7	%
något mer vänster	29	28	30	26	%
ungefär samma	50	50	50	56	%
något mer höger	6	8	8	7	%
mycket mer höger	1	1	1	0	%
VIETNAM:					
USA bör omedelbart lämna V-m	47	48	42	43	%
fel av USA omedelb. " "	21	18	19	22	%
vet inte	2	4	5	9	%
ASEA:s MEDVERKAN I CABORA- BASSAPROJEKTET:					
positiv	24	22	21	23	%
negativ	47	43	45	35	%
ingen bestämd uppfattning	29	30	32	41	%
DAGENS SVENSKA SAMHÄLLE:					
positiv	64	66	64	69	%
negativ	33	31	31	25	%
ingen bestämd uppfattning	1	3	4	4	%

Också här ökar andelen som inte har någon bestämd uppfattning över huvudtaget ju senare formuläret besvarats. Däremot är sambandet med eventuell åsiktsinriktning mindre klar. I någon mån förefaller de vänsterinriktade vara överrepresenterade bland de svarande, något som också tycks gälla moderata samlingspartiets sympatisörer. "Mittenåsikter" skulle i så fall vara underrepresenterade i det bearbetade materialet. Utslagen är emellertid såpass små att det inte verkar finnas några mer markanta skillnader mellan svarande och bortfall.

TABELL C 19
Politiskt engagemang efter inlämningstidpunkt

	A	B	C	D	
INTRESSE FÖR KÄRPOLITIK:					
mycket + ganska intresserad	24	28	22	9	%
inte särskilt intresserad	51	45	48	46	%
inte alls intresserad	24	27	30	45	%
INTRESSE FÖR ALLMÄNPOLITIK:					
mycket + ganska intresserad	71	74	68	57	%
inte särsk + inte alls intr.	28	26	31	41	%
MEDLEM POL. STUDENTFÖRENING:					
medlem	8	7	5	3	%
ej medlem	92	92	94	97	%
DELTAGIT I POLITISK DEMONSTRATION:					
deltagit	27	22	22	16	%
ej deltagit	73	78	78	84	%

Som man kunde vänta har de mindre intresserade, mindre aktiva besvarat formuläret vid en senare tidpunkt och, gissningsvis, i högre grad inte alls. I bortfallet är de mindre politiskt engagerade överrepresenterade.

SLUTSATSER OM BORTFALLETS KONSEKVENSER

Vi kan nu konstatera att resultaten av de tre sätten att mäta bortfallets konsekvenser inte strider mot varandra. Enhetlighet råder så tillvida att bland dem som inte besvarat formuläret finns proportionellt flera politiskt oengagerade, studenter som är gifta och som har barn, äldre och förvärvsarbetande studenter osv.

Jämför vi nu analysen av bortfallet med resultatredovisningens genomgång av *valdeltagandet* finner vi nu stor överensstämmelse. De egenskaper som visat sig dra ner valdeltagandet tycks nu vara överrepresenterade i bortfallet. Hur ska vi tolka denna iakttagelse? Innebär den t ex att våra slutsatser om valdeltagandets orsaker blir mer osäkra? Låt oss ta ett exempel, valdeltagandet bland dem som har resp inte har barn, som är överskådligt så tillvida att den oberoende variabeln är en dikotomi.

TABELL C 20
Valdeltagande efter barninnehav
Svarande i urvalet

	har barn	har ej barn
röstade	23	42
röstade inte	77	58
SUMMA	100 %	100 %
Antal ind	297	1361

Tabellens siffror bygger på de fyra femtedelar som besvarade enkäten. Om vi nu hade uppgifter tillgängliga om den återstående femtedelen, bortfallet, hur skulle siffrorna förändras? Vi antar att vår bortfallsanalys stämmer så tillvida att dels icke-röstande och dels studenter med barn är överrepresenterade bland de icke-svarande. Tabellens siffror skulle nu ändras på så sätt att den nedre vänstra cellen ökade proportionellt mera. Procentsiffran skulle inte längre bli 77 % utan kanske över 80 %. I vilket fall som helst skulle skillnaden i valdeltagande mellan studenter med resp utan barn bli *större* än i det bearbetade materialet. Bortfallets effekter stör således inte alls våra resultat, de snarare stärker dem.

När det gäller skillnader mellan kärpartiernas andel i materialet resp bortfallet kunde vi slå fast att de överlag var små. Även om vi senare tyckte oss finna någon överrepresentation av vänsterinriktade bland de svarande så var SDS-röstarna i stället underrepresenterade. Resultaten i detta avseende är således inte helt klart, och eftersom skillnaderna i politiska åsikter tycks vara små mellan svarande och bortfall vågar vi dra slutsatsen att bortfallet inte kan påverka resultatredovisningens slutsatser på något mer avgörande sätt.

KODNING OCH BEARBETNING

Efter en preliminär granskning av ett urval inkomna formulär uppgjordes ett utkast till kodinstruktion. Den definitiva utformningen fastställdes efter ett antal provkodningar. Svaren på de öppna frågorna har klassificerats i innehållsanalytiska kodningskategorier, vilkas utseende framgår av bilaga D. Kodningen av dessa öppna frågor är i högre eller lägre grad behäftade med de felkällor som vidlåder kategorisering och bedömning av enskilda svar. Vi behandlar dock inte dessa problem närmare eftersom de variabler som bygger på öppna frågor i allmänhet spelar en mycket perifer roll i uppsatsen. För de frågor på vilka fler än ett svar kunde anges har s k multiple responsekodning tillämpats.

Svaren på de olika frågorna har överförts till markeringar på s k optiska läsblanketter. För varje individ har sammanlagt 170 markeringar gjorts. Författarna har själva utfört kodningen.

Kodar man som vi gjort ca 300 000 siffervärden är det oundvikligt att slarvfel inträffar. För att nedbringa dessas antal korrekturlästes drygt hälften av markeringarna (innefattande alla centrala variabler) för samtliga individer. Upptäckta fel korrigerades.

En möjlighet att kontrollera kodningsreliabiliteten finns genom att två variabler kodades på vardera två olika ställen på kodningsblanketterna. Variablerna är de röstades kärpartival och självuppskattad vänster-högeruppfattning. (Skälet till denna dubbla kodning var att dessa två centrala variabler skulle finnas med på vardera två hålkort för att vi vid behov skulle kunna genomföra en bearbetning med hjälp av hålkortssorterare.) När det gäller de röstades kärparti har i efterhand upptäckts 14 fall där

de bägge kodningarna avvek från varandra (0.8 % av de bearbetade individerna). En kontroll mot det faktiska svaret i formuläret gav vid handen att samtliga 14 felkodningar hänförde sig till den "extra" kodningen. Således är med stor sannolikhet de i uppsatsen angivna värdena på kärpartival med det verkliga svaret överensstämmande. I fallet med självuppskattad vänster-högeruppfattning förelåg 12 avvikelser (0.7 % av undersökningsgruppen). Eftersom sannolikheten att vi vid kodningen skulle gjort fel vid båda ställena (och dessutom samma fel) måste bedömas som ringa pekar detta resultat på att reliabiliteten i kodningen är relativt hög.

De optiska läsblanketterna konverterades efter kodningen till hålkort. Därvid upptäcktes en del smärre fel (några dubbelkodningar, kodmarkering saknades på ett par ställen etc), vilka rättades.

Hålkorten lästes in på magnetband och materialet ordnades i dataposter och lexikonposter, vilka senare omfattar variabelbeskrivningar. Den numeriska analysen har utförts med hjälp av programsystemet ISR. Som framgår av resultatredovisningen har inga mer komplicerade statistiska metoder använts vid bearbetningen. Den statistiska analysen har inskränkt sig till signifikanstest med χ^2 -analys, studium av stickprovsparametrar som medelvärde, någon gång standardavvikelse och vid något enstaka tillfälle tredje och fjärde momenten, samt ibland också medianen och något sambandsmått. Konfidensgränser på 95 %-nivån finns angivna för ett antal värden på proportions- och urvalsstorlek i slutet av kapitel 2.

BILAGA D KODSCHEMA. MARGINALFREKVENSER.

Frågornas fullständiga formuleringen anges inte alltid (se i stället bilaga A). Siffran till vänster om rubriken är frågans nummer i frågeformuläret. Kodsiffran anges framför respektive svarsalternativ. Till höger anges hur stort antal individer i det bearbetade materialet som har den aktuella egenskapen.

- BOSTADSADRESS		Socialgrupp II	
1 Gibraltargatan 82-94	40	20 Hemmansägare, Lantbrukare, arrendator	124
2 Mejerigatan 2	29	21 Fiskare	3
3 Richertsg 2	13	23 Handlande (mindre)	92
4 Viktor Rydbergsg 48	8	24 Verkmästare och förmän	86
5 Volrat Thamsq 2-24	60	25 Privatanställda tjänstemän på mellannivå	261
6 Utlandag 24	19	26 Affärsföreståndare m fl	11
7 Övr Göteborg, Angered, Hisings Backa, Lerum, Hölndal, Hölnlycke, Partille Pixbo, Sävedalen, Västra Frölunda	1303	27 Tjänstemän av lägre grad tillhörande grupp II	50
8 Krańskommunerna	114	28 Underofficerare och poliser i mellanställning	19
9 Övriga landet	126	29 Folkskollärare o d	50
0 uppgift saknas, ej kodifierbart	11	30 Skeppare och styrmän	6
1 FÖDELSEÅR		31 Högre huslig tjänst	0
Kod=de två sista årtalssiffrorna		32 Fria yrken tillhörande grupp II	24
2 KÖN		33 Övriga näringsidkare	55
0 Ej svar	1	34 Övriga tillhörande grupp II	1
1 Man	966	22 Hantverkare, hantverksmästare	37
2 Kvinna	756	Socialgrupp III	
9 Ej kodbart	0	40 Arbetare	250
3 CIVILSTÅND		41 Jordbruks- och skogsarbetare, fiskare, sjömän	5
1 Ogift	1101	42 Hantverksarbetare	4
2 Gift med studerande	193	43 Lägre tjänstemän i allmän tjänst	36
3 Gift med icke-studerande	270	44 Underbefäl och lägre polismän	5
4 Sammanboende	136	45 Övriga tillhörande grupp III	6
5 Skild	19	46 Affärsbiträden	2
6 Änka/änkling	1	60 Pensionär, död, änka/änkling	13
9 Ej kodbart	0	99 Övrigt, ej kodbart	4
0 Ej svar	3	00 Ej svar	19
5 FADERNS YRKE		5A FADERN FÖRETAGARE/ANSTÄLLD	
Socialgrupp I		1 Anställd	1220
10 Godsägare m fl	2	2 Företagare med mindre än 4 anställda	265
11 Industriidkare m fl tjänst/	149	3 Företagare med 4 eller fler anställda	145
12 Högre förvaltningspersonal i enskild	137	4 Företagare (ej uppgivit antalet anställda)	32
13 Tjänstemän av högre grad i allmän tjänst	100	9 Ej kodbart	3
14 Högre tjänstemän	2	0 Ej svar	58
15 Universitets- och gymnasielärare	58	4 BARN	
16 Officerare och högre polistjänstemän	22	1 Har barn	297
17 Fria yrke tillhörande grupp I	85	2 Har ej barn	1364
18 Husägare och kapitalister	1	9 Ej kodbart	2
19 Övriga tillhörande grupp I	2	0 Ej svar	60

5B MODERNIS YRKE

Kodsiffrornas betydelse - se 5A Faderns yrke	
10	0
11	6
12	4
13	8
14	1
15	17
16	0
17	19
18	0
19	1
20	10
21	0
22	11
23	28
24	0
25	132
26	10
27	96
28	1
29	93
30	0
31	4
32	11
33	16
34	2
40	92
41	0
42	0
43	52
44	0
45	6
46	73
50 hemmafru	938
60	8
99	15
00	69

5B MODERN FÖRETAGARE/ANSTÄLLD

1 Anställd	604
2 Företagare med mindre än 4 anställda	59
3 Företagare med 4 eller fler anställda	16
4 Företagare (ej uppg antalet anställda)	9
5 Hemmafru	940
9 Ej kodbart	1
0 Ej svar	94

6A FADERNS UTBILDNING

1 Folkskola	811
2 Realskola	235
3 Gymnasium	182
4 Akademisk utbildning	260
5 Annan eftergymnasial utbildning	88
6 Annan utbildning	126
9 Ej kodbart	5
0 Ej svar	16

MODERNIS UTBILDNING

1 Folkskola	964
2 Realskola	241
3 Flickskola	216
4 Gymnasium	154

5 Akademisk utbildning	66
6 Annan eftergymnasial utbildning	39
7 Annan utbildning	23
9 Ej kodbart	5
0 Ej svar	15

7A FADERNS PARTISYMPATI

1 Kommunisterna, vpk	31
2 Socialdemokraterna	414
3 Centerpartiet	107
4 Folkpartiet, liberalerna	423
5 Moderata samlingspartiet, högern	417
6 Borgerliga, mittenpartierna	45
9 Övrigt, ej kodbart	30
0 ej svar, vet ej	256

7B MODERNIS PARTISYMPATI

1 Kod: se Faderns partisympati	17
2	393
3	118
4	478
5	382
6	43
9	21
0	14

8A STUDIEFINANSIERING

1 Studiemedel	1193
2 Förvärsarbete	357
3 Bidrag från make/maka	78
4 Bidrag från övriga enskilda (ej make/maka)	21
5 Övriga lån (ej studiemedel)	14
6 stipendier	8
7 förmögenhet	23
9 övrigt	30
0 ej svar	14

8B ÖVRIGA INKOMSKÄLLOR

1 Förvärsarbete	644
2 Stipendier	31
3 Bidrag från föräldrar	211
4 Bidrag från övriga enskilda (ej föräldrar)	73
5 Övriga lån	6
6 Förmögenhet	26
7 Sociala bidrag	15
9 Övrigt	30
0 Ej svar	2410

9 ANTAL STUDIEMEDELSTERMINER

Kod=antal

10 FÖRVÄRSARBETE UNDER TERMIINEN

1 Mer än halvtid	270
2 Mindre än halvtid	428
3 Förvärsarbetar ej	965
4 Skrivit halvtid	6
9 Ej kodbart	4
0 Ej svar	50

11 BEDÖMNING AV EKONOMISK SITUATION

1 bättre än studenter i allmänhet	571
2 ungefär som	1008
3 sämre än studenter i allmänhet	119
9 ej kodbart	4
0 ej svar	21

12 ÅSIKT OM STUDIEMEDELSBELOPPET

1 det är för stort	12
2 det är lagom	848
3 det är för litet	788
9 ej kodbart	8
0 ej svar	67

13 BOSTADSFÖRM

1 hyresrum	227
2 studentbostad	294
3 föräldrahem	320
4 egen lägenhet (ej rivnings)	702
5 rivningslägenhet	124
6 saknar bostad på studieorten	38
9 ej kodbart	14
0 ej svar	4

14 a OM NÖJD MED BOSTADSSITUATIONEN

1 ja	1245
2 nej	464
9 ej kodbart	5
0 ej svar	9

14 b ORSAK TILL BOSTADSMISSNÖJE

1 hyreskostnaderna	157
2 bostadens kvalitet	104
3 långt avstånd till undervisningslokaler	127
4 inte egen bostad	175
5 annan orsak	111
9 ej kodbart	0
0 ej svar + svarat ja på 14 a	6218

15 ANTAL TERMINER VID UNIVERSITETET

kod = antal

15 ANTAL AKTIVA TERMINER VID UNIVERSITETET

kod = antal

16 BEDRIVER AKTIVA STUDIER ELLER EJ VT 1969

1 studerar aktivt	1329
2 studerar ej aktivt, utan annan uppgift	13
3 förvärvsarbetar	224
4 kärfunktionär ej liknande	2
5 politiska uppdrag	3
6 sjuk	11
7 familj och barn	33
8 militärtjänst	13
9 övrigt + ej kodbart	82
0 ej svar	13

17 ANNE VÄRTERNINEN 1969

00 filosofi	15
01 allmän och jämförande etnografi	31
02 historia	61
03 idé- och lärdomshistoria	48
04 klassisk fornkunskap och antikens historia	6
05 konsthistoria med konstteori	31
06 litteraturhistoria med poetik	99
07 nordisk och jämförande fornkunskap	4
08 praktisk filosofi	8
09 teoretisk filosofi	14
10 vetenskapsteori	1
11 musikforskning	15
20 engelska språket	140
21 fonetik	19
22 grekiska	2
23 latin	1
24 nordiska språk	35
25 romanska språk exkl franska	26
26 sanskrit	0
27 semitiska språk	1
28 slaviska språk	8
29 tyska	58
30 ostasiatiska språk	3
31 svenska	2
32 allmän språkkunskap	1
33 franska	43
40 ekonomisk historia	22
41 företagsekonomi	168
42 geografi (samhvfak)	4
43 juridik	4
44 kulturgeografi	49
45 nationalekonomi	119
46 pedagogik	131
47 psykologi	102
48 sociologi	167
49 statistik	99
50 statskunskap	91
51 informationsbehandling, ADB	20
52 samhällskunskap	0
60 astronomi	6
61 fysik	50
62 matematik	110
63 matematisk statistik	24
64 informationsbehandling, numerisk analys	20
65 radiofysik	0
66 teoretisk fysik med mekanik	9
67 kemi	73
68 botanik	9
69 geografi (naturvfak)	7
70 geologiska ämnesgruppen	1
71 marin botanik	1
72 oceanografi	9
73 zoofysiologi	2
74 zoologi	13
75 biologi	1
76 geografi	2
77 mineralogi och petrologi	3
98 ej kodbart	16

18 ÄMNER MAN TAGIT BETYG I

kod: se föregående fråga

00	12
01	26
02	84
03	34
04	7
05	35
06	117
07	7
08	17
09	27
10	0
11	3
20	151
21	10
22	4
23	7
24	92
25	26
26	0
27	1
28	14
29	56
30	2
31	0
32	6
33	59
40	30
41	178
42	3
43	71
44	40
45	211
46	338
47	147
48	243
49	173
50	234
51	15
52	1
60	20
61	31
62	206
63	31
64	9
65	0
66	31
67	45
68	21
69	9
70	8
71	0
72	17
73	0
74	29
75	1
76	0
77	9
98	23

19 AVSEDD EXAMEN

1 fil kand	723
2 fil mag	374
3 pol mag	139
4 fil lic	107
5 annan examen	65
6 har redan avlagt examen	144
7 ej examen	125
9 ej kodbart	26
0 ej svar	20

- KVOT ANTAL BETYG PER AKTIV TERMIN

1 0,00 - 0,19	312
2 0,20 - 0,39	129
3 0,40 - 0,59	420
4 0,60 - 0,79	355
5 0,80 - 0,99	104
6 1,00 - 1,19	125
7 1,20 - 1,39	13
8 1,40 -	13
0 :uppgift saknas, ej kodbart	252

20 HUR MAN KLARAR SINA STUDIER

1 mycket bättre än de flesta studenter	64
2 något bättre	299
3 ungefär som	1025
4 något sämre	244
5 mycket sämre	57
9 ej kodbart	11
0 ej svar	23

21 a OM MAN BESTÄMT YRKE

1 ja	953
2 nej	749
9 ej kodbart	3
0 ej svar	18

21 b VILKET YRKE MAN BESTÄMT SIG FÖR

10 humanistiskt arbete, övrigt humanistiskt	3
11 bibliotekarie	39
12 arkivarie, museitjänsteman	10
13 konstnärligt och litterärt arbete	2
15 kontorsarbete, akadem sekr	11
17 översättare, tolk	1
20 samhällsvetenskapligt arbete, övrigt samhv	4
21 ekonom, revisor, kamrer	17
22 offentlig administration, förvaltning	14
23 statistiker	2
24 data, systemman, programmerare	38
25 utredningsarbete	6
26 samhällsplanering	12
27 bank- o försäkr ingstjänsteman	3
28 organisationsanställd, ombudsman	1
29 psykolog	112
30 sociolog	13
31 socialtjänsteman, socialt arbete	11
32 personaltjänsteman, personaladministr.	7
33 journalist	24
34 reklam	7
35 affärsman	8

forts

/21 b YRKE EFTER STUDIERN - forts/

40 naturvetenskapligt arbete, övrigt naturv	2
41 tekniskt arbete, ingenjör, tekniker	31
42 kemiskt och fysiskt arbete	17
43 biologiskt och zoologiskt arbete	8
44 geologiskt arbete	2
45 matematiker	1
46 naturvårdare	3
47 oceanograf	6
50 övrigt	20
51 polis	1
52 försvarsanställd	2
53 religiöst arbete	3
54 juridiskt arbete	2
55 lärare, annat pedagog arbete utanför universitetet	418
56 lärare vid universitetet	9
57 forskare	19
58 u-landsarbete	6
59 hälso- och sjukvård, läkare, tandläkare, sjukgymnast	35
00 ej svar, vet inte, svarat ja på 21 a	791

22 BEDÖMNING AV ARBETSUTSIKTER

1 mycket lätt att få arbete	91
2 ganska lätt	582
3 ganska svårt	667
4 mycket svårt	116
5 har ingen uppfattning	217
9 ej kodbart	14
0 ej svar	36

23 KÄNNEDOM OM UKAS

1 god kännedom om UKAS	367
2 viss kännedom	1291
3 ingen kännedom	48
9 ej kodbart	4
0 ej svar	13

24 VARIFRÅN MAN FÅTT INFORMATION OM UKAS

1 press, radio och TV	1327
2 universitetsmyndigheter	366
3 institutionen	579
4 studentkåren	585
5 SDS	107
6 övrig politisk organisation	58
7 personliga kontakter, samtal med kamrater	97
8 övrigt	50

25 SPECIELLT POSITIV SIDA HOS UKAS

1 hjälp för den enskilde studenten, stu- dierna underlättas, klar på kortare tid, effektivare studier	150
2 fasta studiegångar, bundna studier	174
3 tentamina, prov	32
4 studieplanerna, linjerna, kurserna	44
5 ökad studierådgivning	77
6 marknadsinriktning, yrkesinriktning, målinriktade studier	65

forts

forts

7 överliggare motarbetas	33
8 bra för icke-studenter, underlättar för vuxenstuderande	16
9 övrigt	122

25 SPECIELLT NEGATIV SIDA HOS UKAS

1 fasta studiegångar (som princip), bunden- het, fria studier förhindras	505
2 centralisering, ökad styrning, för hård marknadsinriktning	89
3 stress och hets i studierna, ökad genom- strömningshastighet	114
4 utspärning, trösklar	156
5 blockämnena, studieplanerna, kombination- en av vissa ämnen, för få kombinationer	98
6 deltidstudier försvåras	29
7 standardsänkning av utbildningen, kvali- tetsförsämring	53
8 sättet för genomförandet, administrativ reform	33
9 övrigt	258

26 ALLMÄN INSTÄLLNING TILL UKAS

1 starkt positiv	18
2 ganska positiv	302
3 varken positiv eller negativ	420
4 ganska negativ	673
5 starkt negativ	271
9 ej kodbart	12
0 ej svar	27

27 INTRESSE FÖR KÄRNPOLITIK

1 mycket intresserad	69
2 ganska intresserad	323
3 inte särskilt intresserad	816
4 inte alls intresserad	506
9 ej kodbart	2
0 ej svar	7

28 a OM STUDENTERNAS FACKLIGA INTRESSEN BÖR
TILLVARATAS BÄTTRE

1 ja	1272
2 nej	357
9 ej kodbart	8
0 ej svar	86

28 b HUR STUDENTERNAS FACKLIGA INTRESSEN
BÖR TILLVARATAS BÄTTRE

1 ökade ekonomiska och personella resurser för studentkåren	446
2 fler uppvaktningar inför myndigheter	375
3 aktivare ämnesgrupper	770
4 strejker och liknande aktioner	109
5 bildandet av fria fackliga organisationer	334
6 annat sätt	123

29 HUR KÅRFUNKTIONÄRENA TILLVARATAR STUDENTERNAS INTRESSEN

1 mycket bra	21
2 ganska bra	737
3 ganska dåligt	695
4 inte alls	100
9 ej kodbart	14
0 ej svar	156

30 ÅSIKT OM KÅROBLIGATORIET

1 för obligatoriet	223
2 mot obligatoriet	770
3 i princip mot, men i dagens situation är kårobligatoriet det mest ändamålsenliga	513
4 vet inte	204
9 ej kodbart	2
0 ej svar	11

31 ÅSIKT OM SFS VERKSAMHET DE SENASTE ÅREN

1 mycket positiv	5
2 ganska positiv	103
3 varken positiv eller negativ	963
4 ganska negativ	415
5 mycket negativ	176
9 ej kodbart	3
0 ej svar	58

32 ÅSIKT OM SFS BÖR GÅ UR SFS

1 kåren bör gå ur SFS	334
2 kåren bör stå kvar i SFS	321
3 har inte fått tillräcklig information för att ta ställning	887
4 vet inte	243
9 ej kodbart	3
0 ej svar	25

33 ÅSIKT OM STÖDET TILL FRELIMO

1 rätt att stödja FRELIMO	768
2 fel att stödja FRELIMO	432
3 vet inte	500
9 ej kodbart	4
0 ej svar	19

34 ÅSIKT OM KÅREN BÖR FÅ ANTA ETT UTTALANDE I EN KONTROVERSIELL UTRIKESPOLITISK FRÅGA

1 ja	650
2 nej	897
3 vet inte	149
9 ej kodbart	7
0 ej svar	20

35 HUR MÅNGA GÅNGER MAN BESÖKT ÄMNESGRUPPENS MÖTEN DET SENASTE ÅRET

1 ingen gång	1215
2 1-3 gånger	398
3 mer än 3 gånger	97
9 ej kodbart	1
0 ej svar	12

36 a OM MAN ÄR MEDLEM I NÅGON POLITISK STUDENTFÖRENING

1 ja	108
2 nej	1604
9 ej kodbart	0
0 ej svar	11

36 b VILKEN POLITISK STUDENTFÖRENING MAN I SÅ FALL ÄR MEDLEM I

1 Clarté	6
12 Vänsterns studentklubb	0
13 Socialdemokratiska studentföreningen	19
14 Centerstudenterna	5
15 Liberala klubben	6
16 Konservativa studentklubben	30
21 ATP	2
22 FS	4
23 OBS	0
24 RaD	0
25 Soc	3
26 SDS	29
35 FNL-gruppen	1
36 Pax	1
37 Utrikespolitiska föreningen	4
38 övriga	10

37 RÖSTADE I KÅRVALET 1969

1 ja	661
2 nej	1059
9 ej kodbart	0
0 ej svar	3

38 VILKET KÅRPARTI MAN RÖSTADE PÅ

1 ATP	31
2 FS	148
3 OBS	139
4 RaD	92
5 Soc	85
6 SDS	151
7 röstade blankt	12
8 ej kodbart	1
9 röstade inte	1059
0 ej svar	5

39 SPECIELLT POSITIVT OM EGNA PARTIET

10 programmet i allmänhet, politiken utan konkretisering, ideologin	58
11 tillvaratar studenternas intressen, driver facklig politik	54
12 begränsar sig till studentfrågor	7
13 begränsar sig inte till studentfrågor, mot studenternas isolering	21
14 är socialistiskt	14
15 är inte socialistiskt, är borgerligt	11
16 opolitiskt, politiskt obundet	26
17 är politiskt, redovisar sina värderingar	7
18 mot utrikespolitiska uttalanden, mot politisering	27
19 inga extremister, moderata åsikter	19

forts

forts		41 DELTA IGT AKTIVT I VALARBETET	
20 UK/S	27	1 ja	37
21 övriga utbildningsfrågor	34	2 nej	611
22 SFS	3	8 ej kodbart	0
23 kårobligatoriet	23	0 ej svar	16
24 studiesociala frågor	22	9 icke-röstande	1059
25 övriga studentfrågor (preciserade)	18		
30 inrikespolitiska frågor	2	42 PÅ VILKET SÄTT MAN FICK BÄST INFORMATION OM PARTIET MAN RÖSTADE PÅ	
31 utrikespolitiska frågor, biståndet	41	1 Göteborgske Spionen	423
32 ställningstaganden i övriga frågor	3	2 dagspress	80
40 arbetssätt, arbetsmetoder, agerandet, aktiviteten	57	3 möten	78
41 organisation	11	4 personliga kontakter	231
42 personer i partiet, kandidater	9	5 partiöprogram	327
43 propagandans utformning, 'språket', in- formationen	2	6 flygblad	142
50 övrigt	49	7 annan information	35
51 nytt parti, har inte sett det i funktion tillräckligt länge	-	8 ej kodbart	0
39 SPECIELLT NEGATIVT OM EGNA PARTIET		43 ORSAK TILL ICKE-RÖSTNING	
kod: se föregående fråga		1 kände inte till valet	74
10	4	2 hade ingen praktisk möjlighet att rösta	354
11	1	3 ointresse, ej motivation, lathet	226
12	5	4 ej information, kände till för lite	161
13	1	5 glömska	15
14	1	6 inställning till kärpolitiken	39
15	1	7 inställning till kärpartierna	50
16	0	8 övrigt	108
17	0	0 ej svar	33
18	1	9 röstade	663
19	0	44 ICKE-RÖSTANDES KÄRPARTIPREFERENS	
20	10	1 ATP	58
21	3	2 FS	94
22	2	3 OBS	101
23	6	4 RaD	59
24	4	5 Soc	60
25	5	6 SDS	86
30	0	7 vet inte	555
31	9	8 ej kodbart	16
32	0	0 ej svar	33
40	19	9 röstade	661
41	3	45 MÅST BÄSTA PARTI	
42	19	1 ATP	67
43	23	2 FS	157
50	59	3 OBS	247
51	3	4 RaD	144
40 OM MAN BESTÄMT EN VECKA FÖRE VALET HUR MAN SKULLE RÖSTA		5 Soc	171
1 ja	427	6 SDS	105
2 nej	230	7 vet inte	759
9 röstade inte	1060	8 ej kodbart	9
8 ej kodbart	0	0 ej svar	64
0 ej svar	6		

46 SÄMSTA PARTI

1 ATP	366
2 FS	121
3 OBS	19
4 RaD	30
5 Soc	86
6 SDS	397
7 vet inte	643
9 ej kodbart	23
0 ej svar	38

47 NÄST SÄMSTA PARTI

1 ATP	138
2 FS	210
3 OBS	64
4 RaD	65
5 Soc	247
6 SDS	101
7 vet inte	810
9 ej kodbart	25
0 ej svar	63

48 a RÖSTADE I KÅRVALET 1968

1 ja	581
2 nej	1125
9 ej kodbart	1
0 ej svar	16

48 b VAL AV KÅRPARTI 1968

1 FS	148
2 OP	179
3 KA	149
4 SDS	90
8 ej kodbart	4
0 ej svar	30
9 röstade inte 1968	1123

49 a RÖSTADE I ANDRA KÅRVALET 1968

1 ja	1286
2 nej	433
9 ej kodbart	1
0 ej svar	3

49 b VAL AV RIKSPARTI 1968

1 vänsterpartiet kommunisterna	64
2 socialdemokraterna	344
3 centerpartiet	106
4 folkpartiet	466
5 högerpartiet	258
6 övrigt parti, röstade blankt	23
8 ej kodbart	2
0 ej svar	28
9 röstade inte i valet	432

50 RIKSPARTISYPATI

1 vänsterpartiet kommunisterna	67
2 socialdemokraterna	456
3 centerpartiet	128
4 folkpartiet	295
5 moderata samlingspartiet	235
6 övrigt	39
7 inget parti	316
8 vet inte	134
9 ej kodbart	36
0 ej svar	17

51 DAGSTIDNING

1 Göteborgs-Posten	786
2 Handelstidningen	849
3 Arbetet	159
4 Göteborgs-Tidningen	266
5 Dagens Nyheter	478
6 Svenska Dagbladet	165
7 Expressen	286
8 Aftonbladet	378
9 annan tidning	111

52 INTRESSE FÖR ALLMÄNPOLITIK

1 mycket intresserad	362
2 ganska intresserad	834
3 inte särskilt intresserad	458
4 inte alls intresserad	57
9 ej kodbart	9
0 ej svar	3

53 SJÄLVUPPSKATTAD VÄNSTER-HÖGERUPPFATTNING

1 starkt vänster	193
2 svagt vänster	540
3 någonstans i mitten	462
4 svagt höger	352
5 starkt höger	77
6 ingen bestämd uppfattning	54
9 ej kodbart	31
0 ej svar	14

54 a FÖRÄNDRING I POLITISKA UPPFATTNINGEN

1 mycket mer vänster	185
2 något mer vänster	495
3 ungefär samma idag som för några år sedan	871
4 något mer höger	122
5 mycket mer höger	17
9 ej kodbart	27
0 ej svar	14

54 b ORSAK TILL FÖRÄNDRINGEN

1 ökad kunskap, ökad information, ökad medvetenhet, ökat intresse	355
2 ökad interaktion, träffat kamrater och människor, diskussioner	85

forts

forts

3 frigörelse från föräldrars inflytande	20
4 universitetsstudierna	54
5 hänvisning till internationella frågor, utrikespolitik	89
6 hänvisning till socialdemokratin, rege- ringspolitiken i Sverige	30
7 hänvisning till övriga förhållanden i samhället, sociala frågor	57
8 vänstern, "vänstervridningen", reaktion mot vänstern	57
9 övrigt	106

55 ÅSIKT I VIETNAMFRÅGAN

1 USA bör omedelbart lämna Vietnam	777
2 det vore fel av USA att omedelbart lämna Vietnam	333
3 kan inte ansluta mig till någon av åsikterna	528
4 vet inte	74
9 ej kodbart	4
0 ej svar	7

56 ÅSIKT OM ASEA:S MEDVERKAN I CABORA
BASSAPROJEKTET

1 starkt positiv	90
2 ganska positiv	295
3 ganska negativ	372
4 starkt negativ	393
5 ingen bestämd uppfattning	546
9 ej kodbart	5
0 ej svar	22

57 INSTÄLLNING TILL DAGEHS SVENSKA SAMHÄLLE

1 mycket positiv	72
2 ganska positiv	1048
3 ganska negativ	416
4 mycket negativ	110
5 ingen bestämd uppfattning	48
9 ej kodbart	13
0 ej svar	16

58 ÅSIKT OM DEMONSTRATIONER ÄR LEGITIMT
SÄTT FÖRA FRÅN SINA ÅSIKTER

1 ja	1440
2 nej	200
3 vet inte	69
9 ej kodbart	7
0 ej svar	7

59 a OM MAN SJÄLV SKULLE KUNNA TÄNKA SIG
DELTA I EN DEMONSTRATION

1 ja	1261
2 nej	337
3 vet inte	121
9 ej kodbart	1
0 ej svar	3

59 b OM MAN SKULLE DELTA I EN DEMONSTRATION
ÄVEN OM DET FANNS ALLVARLIGA RISKER
FÖR SAMMANSTÖTNINGAR MED POLISEN

1 ja	505
2 nej	799
3 vet inte	336
9 ej kodbart	3
0 ej svar	80

60 a OM MAN SJÄLV DELTAGIT I NÅGON POLI-
TISK DEMONSTRATION UNDER 60-TALET

1 ja	384
2 nej	1336
9 ej kodbart	0
0 ej svar	3

60 b VAD DEMONSTRATIONEN I SÅ FALL HANDLADE
OM

1 Vietnam	178
2 Tjeckoslovakien	150
3 övr internationellt	110
4 första maj	125
5 Pukas-demonstrationen 15.3.1969	89
6 annan	45
9 ej kodbart	0

BILAGA E TABELLBILAGA

TABELL E 1

Dagstidning efter de röstades val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst
Göteborgs-Posten	61	47	50	34	33	25	40
Handelstidningen	58	64	59	63	39	34	52
Arbetet	0	4	6	7	33	22	12
Göteborgs-Tidningen	23	14	16	14	15	7	14
Dagens Nyheter	10	17	19	29	44	52	31
Svenska Dagbladet	13	22	9	5	2	3	10
Expressen	13	24	20	12	8	5	14
Aftonbladet	3	3	9	20	60	65	28
SUMMA	187	206	190	194	240	216	207 %
Antal indiv	31	148	139	92	85	151	661

Anm.: Summa överstiger 100 % eftersom fler än ett svar kunde ges på frågan.

TABELL E 2

Näst bästa kärparti efter röstning i kärvalet

anser vara näst bäst:	röstade på:						samtl icke-		
	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	röst	röst	samtl
ATP	0	14	6	0	0	1	5	4	4
FS	52	2	45	9	1	1	14	7	10
OBS	24	64	1	34	1	3	22	11	15
RaD	3	5	28	0	32	13	15	5	9
Soc	3	1	1	28	1	60	18	5	10
SDS	0	1	1	12	57	1	11	4	6
vet inte	17	13	18	17	7	20	16	65	46
SUMMA	99	100	100	100	99	99	101	101	100 %
Antal individer	29	147	134	90	82	143	635	1014	1650

TABELL E 3

Näst sämsta parti efter röstning i kårvalet

anser vara näst sämst:	röstade på:						samtl röst	icke- röst	samtl
	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS			
ATP	0	10	16	19	13	17	14	5	8
FS	10	0	6	25	59	41	22	7	13
OBS	0	1	0	8	12	15	6	2	4
RaD	21	11	4	0	0	3	5	3	4
Soc	41	50	33	10	0	2	22	11	15
SDS	3	8	15	18	6	0	9	5	6
vet inte	24	20	27	20	10	22	22	67	50
SUMMA	99	100	101	100	100	100	100	100	100 %
Antal indiv	29	143	135	89	82	145	633	1001	1635

TABELL E 4

Sämsta parti efter röstning i kårvalet

anser vara sämst:	röstade på:						samtl röst	icke- röst	samtl
	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS			
ATP	0	6	23	51	73	57	36	13	22
FS	0	0	2	19	18	27	12	5	7
OBS	0	0	0	0	1	6	2	1	1
RaD	0	4	3	0	0	0	2	2	2
Soc	10	12	5	1	0	0	4	6	5
SDS	80	67	56	20	0	0	34	17	24
vet inte	10	12	11	9	7	10	11	56	39
SUMMA	100	101	100	100	99	100	101	100	100 %
Antal indiv	30	145	135	90	82	145	636	1024	1662

TABELL E 5

Faderns yrke efter röstning i kårvalet

	röstade på:						samtl röst	icke- röst	samtl
	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS			
INDUSTRIIDKARE, -LEDARE M M	3	10	15	12	6	3	9	8	9
HÖGRE TJM I ENSKILD TJÄNST	13	14	5	2	8	8	8	8	8
HÖGRE TJM I ALLMÄN TJÄNST	16	4	9	5	4	6	6	6	6
UNIV- O GYMNASIELÄRARE	3	3	3	5	2	4	4	3	3
FRIA YRKEN, SOCIALGRUPP I	3	7	7	3	2	3	5	5	5
ÖVRIGA SOCIALGRUPP I	2	5	3	3	0	1	2	1	2
LANTBRUKARE, HEMMANSÄGARE	3	6	7	19	5	4	7	7	7
HANDLANDE	7	10	2	3	7	5	5	5	5
TJÄNSTEMÄN PÅ NELLANNIVÅ	13	20	20	10	26	20	19	17	18
ÖVRIGA SOCIALGRUPP II	20	10	13	20	19	22	18	19	19
ARBETARE	13	9	10	13	20	10	14	16	15
LÄGRE TJÄNSTEMÄN	0	1	3	1	1	2	2	2	2
ÖVRIGA SOCIALGRUPP III	3	1	2	2	0	1	1	1	1
EJ SVAR M M	0	0	1	1	0	2	1	1	1
SUMMA	99	100	100	99	100	101	101	99	101 %
ANTAL INDIVIDER	31	148	139	92	85	151	658	1059	1720

TABELL E 6

Moderns socialgrupp efter de röstandes val av kårparti

	ATP	FS	OBS	RAD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
socialgrupp I	3	2	5	0	6	6	4	3
socialgrupp II	23	23	27	21	28	26	25	25
socialgrupp III	20	9	13	18	15	20	15	14
hemmafru	53	66	55	60	51	49	56	57
SUMMA	99	100	100	99	100	101	100	99 %
Antal indiv	30	140	135	88	82	144	630	1636

TABELL E 7

Moderns utbildning efter de röstandes val av kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
folkskola	47	35	42	63	64	56	50	57
realskola	13	24	16	13	15	13	16	14
flickskola	20	19	18	9	4	13	14	13
gymnasium	10	15	10	11	12	7	11	9
akademisk utbildn	7	4	6	1	5	5	5	4
annan eftergymn	3	2	6	2	0	3	3	2
annan utbildning	0	1	2	1	1	3	2	1
SUMMA	100	100	100	100	101	100	101	100 %
Antal indiv	30	148	139	92	85	150	656	1700

TABELL E 8

Faderns rikspartisympti efter faderns socialgrupp

	s o c i a l g r u p p		
	I	II	III
vänsterp kommunisterna	0	1	6
socialdemokraterna	10	21	61
centerpartiet	1	11	4
folkpartiet	28	28	13
moderata samlingsp	45	20	4
'borgerliga'	4	3	0
ej svar	12	16	13
SUMMA	100 %	100 %	101 %
Antal individer	545	807	305

TABELL E 9

Antal terminer vid universitetet efter de röstandes val av kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
1 - 2	45	26	22	25	16	30	25	31
3 - 4	13	15	23	23	28	22	21	20
5 - 6	10	25	22	14	24	12	19	18
7 - 8	16	18	18	20	20	18	18	14
9 - 10	10	11	7	10	1	8	8	8
11 - 12	3	3	4	7	9	5	5	4
13 -	3	2	4	1	2	5	3	5
SUMMA	100	100	100	100	100	100	99	100 %
Antal indiv	31	148	138	92	85	150	656	1707

TABELL E 10

De röstandes val av kårparti efter ämnesval

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	bl	SUMMA	N
HISTORISK-FILOSOFISK	2	13	14	11	14	44	1	99 %	159
SPRÅK	5	28	24	11	11	20	2	101 %	148
PEDAGOGIK-PSYKOLOGI-SOCIOLOGI	3	21	18	18	18	23	0	101 %	276
FÖRETAGS- OCH NATURVETENSKAP	4	30	28	15	12	10	2	101 %	189
STATISTIK-INFORMATIK	1	27	22	18	13	15	3	99 %	91
STATSKUNSKAP	3	21	19	16	22	17	3	101 %	114
ÖVRIGA SAMHÄLLSVETENSKAPL. a)	2	35	20	11	22	9	2	101 %	65
MATEMATIK-NATURVETENSKAPL.	4	22	20	16	13	21	2	100 %	195

a) Dvs ekonomisk historia, geografi, juridik, kulturgeografi och samhällskunskap

TABELL E 11

Kvot antal avlagda betyg per aktiv termin efter de röstandes val av kårparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst
0.00 - 0.19	22	15	15	15	9	22	16
0.20 - 0.59	52	43	44	37	38	34	41
0.60 - 0.99	15	36	33	39	47	32	35
1.00 -	11	6	8	8	5	12	8
SUMMA	100	100	100	99	99	100	100 %
Antal indiv	27	137	125	83	76	131	591

TABELL E 12

De röstandes val av kärparti efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	bl	SUMMA	N
starkt vänster	0	0	2	1	24	74	0	101 %	127
svagt vänster	1	2	12	31	27	25	2	100 %	185
mitten	9	22	41	20	1	3	4	100 %	149
svagt höger	8	54	36	2	0	1	0	101 %	128
starkt höger	5	87	8	0	0	0	0	100 %	39

TABELL E 13

Orsak till förändring i de politiska åsikterna efter förändrad vänster-högeruppfattning

	mycket mer vänster	något mer vänster	något mer höger	mycket mer höger
ÖKAD KUNSKAP, INFORMATION, MEDVETENHET, INTRESSE ETC	56	47	12	6
ÖKAD INTERAKTION, TRÄFFAT KAMRATER O MÄNNISKOR, DISKUSSIONER	15	11	3	0
FRIGÖRESLE FRÅN FÖRÄLDRA INFLYTANDE	3	3	1	0
UNIVERSITETSTUDIERN	10	6	0	6
INTERNATIONELLA FRÅGOR, UTRIKESPOL.	21	8	5	6
SOCIALDEMOKRATIN, REGERINGSPOLITIKEN I SVERIGE	0	1	14	18
ÖVR FÖRHÅLLANDEN I SAMHÄLLET, SOCIALA FRÅGOR	10	6	7	0
VÄNSTERN, 'VÄNSTERVÄRIDNINGEN', REAKTION MOT VÄNSTERN	0	1	34	35
ÖVRIGT	16	10	18	29
SUMMA	131 %	93 %	94 %	100 %
Antal individer	185	495	122	17

Mer än ett svar kunde anges på frågan, därav de skiftande procentsumorna.

TABELL E 14

Åsikt om USA och Vietnam efter de röstandes val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
USA BÖR OMEDELBART LÄMNA VIETNAM	19	12	24	55	87	94	50	45
DET VORE FEL AV USA ATT OMEDELBART LÄMNA VIETNAM	29	45	29	8	1	3	19	20
KAN INTE ANSLUTA SIG TILL NÅGON AV ÅSIKTERNA	45	41	42	36	11	3	28	31
VET INTE	7	3	5	1	1	1	2	4
SUMMA	100	101	100	100	100	101	99	100 %
ANTAL INDIVIDER	31	146	139	92	84	151	655	1709

TABELL E 15

Inställning till ASEA:s medverkan i Cabora Bassa-projektet
efter de röstandes val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
starkt positiv	20	18	7	3	0	1	7	5
ganska positiv	20	35	29	8	1	2	17	17
ganska negativ	20	15	21	39	25	9	20	22
starkt negativ	10	1	4	21	68	83	33	23
ingen best uppfattn	30	32	39	29	6	5	24	32
SUMMA	100	101	100	100	100	100	101	99 %
Antal indiv	30	145	137	92	84	151	651	1693

TABELL E 16

Inställning till om det är rätt att stödja FRELIMO efter röstning
i kärvalet

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst	Samtl
rätt stödja FR.	20	15	30	63	93	90	53	45
fel stödja FR.	43	57	38	13	4	5	27	25
vet inte	37	28	31	24	4	5	20	29
SUMMA	100	100	99	100	100	100	100	99 %
Antal indiv	30	145	138	92	85	151	656	1699

TABELL E 17

Inställning till kårobligatoriet efter självuppskattad vänster-
högeruppfattning

	starkt vänster	svagt vänster	mitten	svagt höger	starkt höger	TOT
för obligatoriet	9	10	16	14	17	13
mot obligatoriet	66	44	37	43	53	45
i princip mot, men i dagens situation är obligatoriet mest ändamålsenligt	21	31	33	33	22	31
vet inte	5	15	14	10	8	12
SUMMA	101%	100%	100%	100%	100%	101%
Antal individer	192	532	462	351	77	1614

TABELL E 18

Inställning till hur kårfunktionärerna tillvaratar studenternas intressen efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

	starkt vänster	svagt vänster	mitten	svagt höger	starkt höger	TOTALT
mycket bra	2	1	1	1	5	1
ganska bra	20	44	50	50	42	43
ganska dåligt	56	43	36	36	41	41
inte alls	19	4	4	5	7	6
ej svar	4	9	9	8	5	9
SUMMA	101%	101%	100%	100%	100%	100%
Antal individer	192	538	457	348	76	1709

TABELL E 19

Åsikt om SFS verksamhet efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

	starkt vänster	svagt vänster	mitten	svagt höger	starkt höger	TOTALT
mycket positiv	1	1	0	0	0	0
ganska positiv	6	7	7	6	5	6
varken pos eller neg	27	56	67	65	60	58
ganska negativ	33	28	21	22	27	25
mycket negativ	34	9	5	8	8	10
SUMMA	101%	101%	100%	101%	100%	99%
Antal individer	189	526	446	344	74	1579

TABELL E 20

Åsikt om huruvida FFS bör lämna SFS efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

	starkt vänster	svagt vänster	mitten	svagt höger	starkt höger	TOTALT
FFS bör gå ur SFS	46	20	12	15	16	20
FFS bör stå kvar i SFS	14	15	13	13	18	14
har inte fått tillräcklig information för att ta ställning	34	53	60	54	52	53
vet inte	6	12	16	18	14	14
SUMMA	100%	100%	101%	100%	100%	101%
Antal individer	191	534	452	349	77	1603

TABELL E 21

Allmän inställning till UKAS efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

	starkt vänster	svagt vänster	mitten	svagt höger	starkt höger	TOTALT
starkt positiv	0	2	0	1	3	1
ganska positiv	11	20	20	18	11	18
varken pos eller neg	12	25	28	27	21	25
ganska negativ	34	41	40	40	44	40
starkt negativ	43	12	12	14	21	16
SUMMA	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Antal individer	187	527	451	351	75	1641

TABELL E 22

Åsikt om studiemedelsbeloppets storlek efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

	starkt vänster	svagt vänster	mitten	svagt höger	starkt höger	TOTALT
för stort	1	0	1	1	4	1
lagom	32	49	55	59	48	51
för litet	67	51	45	40	48	48
SUMMA	100%	100%	101%	100%	100%	100%
Antal individer	185	521	439	337	73	1555

TABELL E 23

Åsikt om studenternas fackliga intressen borde tillvaratas bättre efter självuppskattad vänster-högeruppfattning

	starkt vänster	svagt vänster	mitten	svagt höger	starkt höger	TOTALT
ja	92	83	76	70	64	78
nej	8	17	24	30	37	22
SUMMA	100%	100%	100%	100%	101%	100%
Antal individer	191	510	435	337	74	1547

TABELL E 24

Speciellt positivt hos det egna partiet efter de röstandes val av kärparti

	ATP	FS	OBS	RaD	Soc	SDS	Samtl röst
PROGRAMMET I ALLMÄNHET	6	12	6	4	12	10	9
TILLVARARAR STUDENTERNAS INTRESSEN	0	7	24	1	0	6	8
BEGRÄNSAR SIG TILL STUDENT- FRÅGOR	0	3	1	0	0	0	1
BEGRÄNSAR SIG INTE TILL STU- DENTFRÅGOR	0	1	0	2	19	1	3
ÄR SOCIALISTISKT	0	0	0	0	6	6	2
ÄR INTE SOCIALISTISKT, BOR- GERLIGT	0	5	2	1	0	0	2
OPOLITISKT, POLITISKT OBUNDET	10	7	9	0	0	0	4
ÄR POLITISKT, REDOVISAR SINA VÄRDERINGAR	0	0	0	2	4	1	4
MOT UTRIKESPOLITISKA UTTALAN- DEN, MOT POLITISERING	0	13	6	0	0	0	4
MODERATA ÅSIKTER, INGA EXTRE- MISTER	0	5	4	7	0	0	3
ställningstaganden i konkreta frågor:							
UKAS	3	0	0	2	2	15	4
ÖVRIGA UTBILDNINGSFÅGOR	0	5	6	12	6	2	5
SFS	0	0	0	0	0	2	0
KÅROBLIGATORIET	0	8	4	3	0	1	3
STUDIESOCIALA FRÅGOR	3	2	3	8	6	1	3
ÖVRIGA STUDENTFRÅGOR	10	3	1	2	5	2	3
INRIKESPOLITISKA FRÅGOR	0	0	0	0	1	1	0
UTRIKESPOLITISKA FRÅGOR, BI- STÄNDET	0	2	1	7	25	7	6
ÖVRIGA FRÅGOR	3	0	0	0	1	1	0
partiets organisation m m:							
ARBETSSÄTTET AKTIVITETEN	0	0	0	1	0	37	9
ORGANISATION	0	0	1	0	0	7	2
PERSONER I PARTIET, KANDIDATER	0	1	5	0	0	0	1
PROPAGANDA, 'SPRÅKET', INFORM	0	0	0	0	0	1	0
ÖVRIGT	19	3	8	11	8	8	7
SUMMA	54%	77%	81%	63%	95%	109%	80%
Antal individer	31	148	139	92	85	151	661

Anm.: Högst två omnämmanden per individ har kodats.

